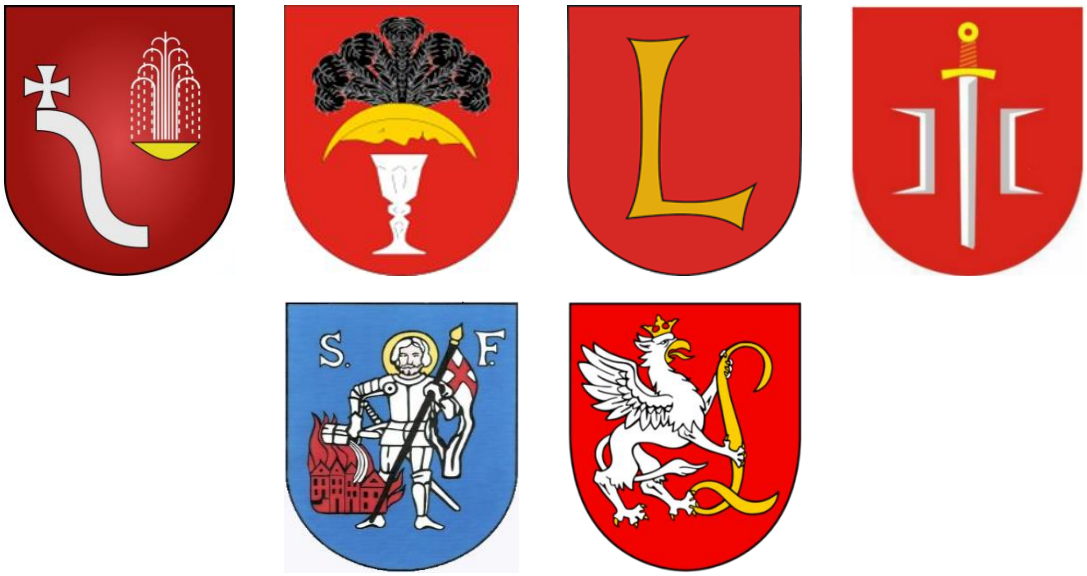

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030

Luty 2024

InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.
ul. Sienkiewicza 78, 25-501 Kielce
tel. 507 048 678; 041 343 01 24
e-mail: biuro@InicjatywaLokalna.pl
www.InicjatywaLokalna.pl

Autorzy:
mgr inż. Klaudia Guzy
mgr Paweł Walczyszyn

Spis treści

Wykaz skrótów 5
1. Wprowadzenie 6
1.1 Podstawa prawna 6
1.2 Cele sporządzania opracowania 8
1.3 Zakres prognozy wymagany prawem i trybem postępowania 10
1.4 Zastosowana metodyka 12
2. Charakterystyka ocenianego dokumentu 15
2.1 Informacje podstawowe 15
2.2 Główne cele i założenia Strategii 16
2.3 Powiązania Strategii z innymi dokumentami 17
3. Ocena stanu środowiska obszaru Partnerstwa Roztocze 42
3.1 Analiza i ocena aktualnego stanu środowiska oraz problemy jego ochrony istotne z punktu widzenia realizacji Strategii z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie 42
3.1.1 Położenie 42
3.1.2 Powierzchnia ziemi 43
3.1.3 Ludność 43
3.1.4 Klimat i powietrze atmosferyczne 43
3.1.5 Zagrożenia hałasem 47
3.1.6 Pole elektromagnetyczne 51
3.1.7 Warunki wodne 53
3.1.8 Zasoby geologiczne 64
3.1.9 Gleby 70
3.1.10 Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów 70
3.1.11 Krajobraz, zasoby przyrodnicze 71
3.1.12 Zabytki i dobra materialne 85
3.2 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko 86
3.3 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Strategii 88
4. Analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań ustaleń Strategii na środowisko 90

4.1. Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000 93
4.2. Lokalizacja ustaleń Strategii 96
4.3 Wpływ realizacji Strategii na poszczególne aspekty środowiska 101
4.3.1 Różnorodność biologiczna, roślinność, zwierzęta 102
4.3.2 Klimat, powietrze atmosferyczne 106
4.3.3 Ludność 107
4.3.4 Wody 108
4.3.5 Powierzchnia ziemi, krajobraz 111
4.3.6 Hałas, promieniowanie elektromagnetyczne 112
4.3.7 Zasoby naturalne 114
4.3.8 Dobra materialne, zabytki 114
4.3.9 Obszary chronione, Natura 2000 116
4.4 Skumulowane i transgraniczne oddziaływanie na środowisko 123
4.5 Opis przewidywanych działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją zadań Strategii 124
5. Rozwiązania alternatywne 131
6. Analiza skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu 133
7. Streszczenie w języku niespecjalistycznym 135
Spis map 143
Spis rysunków 143
Spis tabel 143

Wykaz skrótów

GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	główny zbiornik wód podziemnych
IOŚ–PIB	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy
IIT	Inne Instrumenty Terytorialne
IUNG	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
JCWP	jednolite części wód powierzchniowych
JCWPd	jednolite części wód podziemnych
OOŚ	Ocena odziaływania na środowisko
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	pola elektromagnetyczne
PIG PIB	Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy
PM	pył zawieszony
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PM10	cząstki pyłu zawieszonego o średnicy do 10 μm
PM2,5	cząstki pyłu zawieszonego o średnicy do 2,5 μm
PPSS	Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
SOPO	System Osłony Przeciwosuwiskowej
SOR	*Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*
Strategia	*Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030*

1. Wprowadzenie

1.1 Podstawa prawna

W myśl *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) istnieje obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla m.in. skutków realizacji dokumentów strategicznych opracowanych przez organy administracyjne. W tym celu organ opracowujący projekt dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.

Niniejszy dokument – *Prognoza Oddziaływania na Środowisko Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* (zwany dalej Prognozą) został przygotowany jako pierwszy element w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tego rodzaju dokumentów. Dokument ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Strategii na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a także ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej Prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie, przedstawiony w piśmie z dnia 17.04.2023 r. znak pisma WOOŚ.411.2.5.2023.AP.2 oraz jest zgodny z pismem z dnia 23.03.2023 r. wydanym przez Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, znak: SNZ.9020.2.5.2023.JM, dotyczącym zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu Strategii.

Zapisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* stanowią odzwierciedlenie wdrożenia do polskich regulacji prawnych ustaleń podjętych na poziomie międzynarodowym w dyrektywach Wspólnot Europejskich:

- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne* (Dz. U. UE L 26 z 28.12.2012);
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko* (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001);

- *Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory* (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992);
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG* (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003);
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE* (Dz. U. UE L 156 z 25.06.2003);
- *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli* (Dz. U. UE L 24 z 29.01.2008).

Poza ww. aktami prawnymi, postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko regulują również obowiązujące ustawy i rozporządzenia prawa polskiego, w tym przede wszystkim:

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);
- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2024 r. poz. 54);
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.);
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1311);
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. z 2014 r. poz. 112);
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2448);

- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2021 r. poz. 845);
- *Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2187);
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.);
- *Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.);
- *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane* (Dz. U. z 2023 r. poz. 682 z późn. zm.);
- *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn. zm.);
- *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.);
- *Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2023 r. poz. 775).

1.2 Cele sporządzania opracowania

Wprowadzenie w życie zadań zawartych w dokumencie Strategii może powodować oddziaływanie na środowisko. Ponadto dotyczy obszaru więcej niż jednej gminy. Niniejsza Prognoza ma zdiagnozować możliwe szkody dla środowiska, jakie mogą mieć miejsce na skutek realizacji przedsięwzięć, dla których Strategia wyznacza ramy i kierunki rozwoju, między innymi poprzez ocenę relacji pomiędzy przyjętymi w Strategii rozwiązaniami o charakterze planistycznym i organizacyjnym a uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego oraz aspektami gospodarczymi i społecznymi, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Ze względu na brak możliwości przeanalizowania na tym etapie wszystkich działań w zakresie rozwiązań technicznych, etap dokładnej identyfikacji zagrożeń związanych z realizacją zadań powinien zostać przeprowadzony na szczeblu uzyskiwania potrzebnych decyzji, a więc na szczeblu lokalnym, zatem określenie dokładnej skali oddziaływania poszczególnych inwestycji nie jest przedmiotem niniejszej Prognozy. Sporządzony dokument sygnalizuje ewentualne potencjalne zagrożenie środowiska.

Dokument ten umożliwia wskazanie na wczesnym etapie potencjalnych kolizji z obszarami przyrodniczymi, kulturowymi oraz ewentualnych konfliktów społecznych. Ponadto jednym z głównych celów tego opracowania jest przedstawienie rozwiązań dążących do minimalizacji negatywnych oddziaływań, mogących być rezultatem realizacji

projektowanego dokumentu, jak również ocena potencjalnych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji zadań zawartych w Strategii. Prognoza ma za zadanie dostarczyć informacje zainteresowanym mieszkańcom w procesie konsultacji społecznych oraz organom Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie, celem jej zaopiniowania.

Prognoza zawiera informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko. Podczas jej opracowywania starano się zidentyfikować i ocenić bezpośrednie, pośrednie oraz skumulowane oddziaływanie na wszelkie komponenty środowiska związane z ustaleniami Strategii. Ponadto przeanalizowano zgodność danego dokumentu z celami środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

W Prognozie przedstawiono wyniki oceny potencjalnych zagrożeń dla środowiska, wynikających z zapisów projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030*. Zaproponowano rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ ustaleń Strategii na środowisko. Określono także możliwości poprawy stanu oraz funkcjonowania systemów przyrodniczych.

Dla określenia funkcji prognozy znamienny jest art. 8 dyrektywy 2001/42/WE, który wskazuje, że ustalenia tego dokumentu powinny być uwzględnione w czasie przygotowania planu lub programu oraz przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej, a także w dokumencie podsumowującym przebieg strategicznej OOŚ. To oznacza, że w prognozie oddziaływania na środowisko muszą się znaleźć przede wszystkim te informacje, które mogą mieć wpływ na zapisy ocenianego dokumentu i na praktyczną realizację jego ustaleń – a zatem nie wszystkie, lecz tylko istotne, racjonalnie uzasadnione i mogące mieć realne przełożenie na treść dokumentu będącego przedmiotem strategicznej OOŚ. Dyrektywa wymaga przedstawienia w prognozie informacji skupiających się na kwestiach związanych wyłącznie ze znaczącym wpływem na środowisko.

1.3 Zakres prognozy wymagany prawem i trybem postępowania

Zgodnie z wytycznymi art. 51 ust. 2 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* niniejsza Prognoza powinna:

1) zawierać:
   a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
   b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
   c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;
   d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;
   e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
   f) oświadczenie autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy;
   g) datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów.
2) określać, analizować i oceniać:
   a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
   b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
   c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*;
   d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
   e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

3) przedstawiać:
   a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;
   b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Natomiast szczegółowy zakres niniejszego dokumentu, w myśl art. 53 ww. ustawy, został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie (pismo z dnia 17.04.2023 r., znak pisma WOOŚ.411.2.5.2023.AP.2 oraz z Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 23.03.2023 r., znak pisma SNZ.9020.2.5.2023.JM).

Informacje zawarte w niniejszej Prognozie zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny. Również stopień jej szczegółowości został dostosowany do szczegółowości założeń projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030*. Oznacza to, że przeprowadzone analizy opierają się przede

wszystkim na opisowej i jakościowej identyfikacji kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z praktycznym stosowaniem ustaleń Strategii. Szczegółowa analiza konkretnych działań i przedsięwzięć może być przeprowadzona jedynie na etapie postępowań administracyjnych (np. na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji udzielającej pozwolenia na budowę) oraz przy dokonywaniu zgłoszeń budowlanych.

W przedmiotowej Prognozie uwzględniono informacje zawarte w prognozach sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów, powiązanych z projektem poddawanym procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.4 Zastosowana metodyka

Niniejszą Prognozę sporządzono na podstawie rozpoznania terenowego uwarunkowań ekofizjograficznych i walorów krajobrazowych, identyfikacji potencjalnych zagrożeń i uciążliwości. Analizie poddano dostępne opracowania planistyczne i dokumentacyjne na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju, a także oceny realizacji obowiązków prawnych i skuteczności rozwiązań chroniących środowisko przed nadmierną eksploatacją zasobów oraz wprowadzaniem zanieczyszczeń antropogenicznych do środowiska. Analizowano również środowiskowe uwarunkowania etapu realizacji i eksploatacji celów strategicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska. Prognoza ma charakter ogólny, ponieważ odnosi się do oceny wpływu celów i zadań zawartych w Strategii. Zastosowane metody są typowe dla strategicznych ocen oddziaływania na środowisko. Zastosowano głównie metody:

- **Opisowe** – metoda ta dotyczy charakterystyki i oceny istniejącego stanu poszczególnych elementów środowiska dokonanych na podstawie danych: przedstawionych w Programach Ochrony Środowiska dla gmin należących do Partnerstwa, uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Lubaczowie, Urzędu Gminy Lubaczów, Urzędu Gminy Horyniec-Zdrój, Urzędu Miasta i Gminy Narol, Urzędu Miasta i Gminy Cieszanów i Powiatu Lubaczowskiego, a także z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, prowadzącego wojewódzki monitoring środowiska.
- **Oceny analiz jakościowych** – metoda ta dotyczy identyfikacji i oceny analiz jakościowych oraz środowiskowych uzyskanych z jednostek samorządu terytorialnego ww. gmin oraz z wojewódzkiego monitoringu środowiska prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie.
- **Macierzowe** – metoda ta przedstawiona została w postaci tabeli, która jest wykresem siatki. W wierszach wpisano uruchamiane przy realizacji Strategii działania,

a w kolumnach – poszczególne elementy opisujące środowisko. Pod uwagę wzięto następujące komponenty środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, obszary chronione, w tym obszary Natura 2000. Biorąc pod uwagę oceny skutków środowiskowych wdrażania zadań Strategii, zakwalifikowano poszczególne cele projektów do pozytywnych, negatywnych bądź neutralnych w zakresie analizowanego zagadnienia w stosunku do poszczególnych aspektów środowiskowych.

- **Wartościowania** – metoda ta dotyczy oceny i wartościowania skutków przewidzianych zmian w środowisku podczas wdrażania projektów i wpływu poszczególnych celów projektów na komponenty środowiska.

Powyższe metody są stosunkowo ogólne i mają dość subiektywny charakter. Przy sporządzaniu Prognozy wykorzystano dostępne publikacje, dokumenty i raporty dotyczące rozpatrywanego obszaru. Uwzględniono ustalenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz dane wynikające z opracowań ekofizjograficznych. Przeanalizowano uwarunkowania wynikające z map hydrograficznych, geologicznych, hydrogeologicznych, glebowo-rolniczych, map zagrożenia powodziowego oraz innych opracowań kartograficznych. Ponadto analizie poddano środowiskowe uwarunkowania etapu realizacji i eksploatacji celów strategicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska. Sformułowano krótki opis spodziewanych oddziaływań, określając ich charakter pozytywny bądź negatywny, odnosząc się do działań zaproponowanych w Strategii.

Z uwagi na fakt braku możliwości określenia skutków środowiskowych poszczególnych przedsięwzięć w miejscach ich realizacji, oszacowano charakter oddziaływania potencjalnych inwestycji. Ponadto oceniono wpływ Strategii nie tylko biorąc pod uwagę oddziaływanie negatywne, ale także rozważając charakter pozytywny zaproponowanych zamierzeń inwestycyjnych.

Wskazanie racjonalnych rozwiązań alternatywnych stanowiło poważny problem. Strategia rozwoju jest podsumowaniem wszelkich informacji i działań, jakie zostały zaproponowane w całym procesie planistycznym. Zatem opracowanie rozwiązań alternatywnych w tym przypadku jest procesem prawie niewykonalnym. Analiza rozsądnych alternatyw zaproponowanych działań musiałaby opierać się o dokładną ocenę poszczególnych działań ich charakteru oddziaływania oraz lokalizacji i wskazania konieczności opracowania

innego rozwiązania – technicznego bądź lokalizacyjnego. Dodatkowo sformułowano zalecenia odnośnie sposobów minimalizacji negatywnych skutków.

2. Charakterystyka ocenianego dokumentu

2.1 Informacje podstawowe

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządów gminnych i powiatu tworzących Związek Powiatowo-Gminny „Ziemia Lubaczowska" na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju obszaru. Dokument ten pozwoli zmierzyć się ze wspólnymi problemami i wyzwaniami oraz zdefiniować cele rozwoju wykorzystujące wspólne szanse i potencjały samorządów tworzących Partnerstwo Roztocze.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Wyróżniono również kierunki działań, które należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczone cele. W ramach działań przedstawiono działania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć, wskazano projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze Partnerstwa Roztocze we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Projekty te mają charakter zintegrowany – obejmują różne sektory (społeczny, gospodarczy, środowiskowy), integrują kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, inne) i obejmują różne terytoria administracyjne (pięć gmin). Projekty strategiczne są ze sobą powiązane i komplementarne nie tylko względem siebie, ale też w stosunku do już zrealizowanych inwestycji na obszarze, dzięki czemu ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia efektu synergii. Podkreślenia wymaga fakt, że projekty nie są opatrzone żadnym opisem, który wskazywałby na zakres inwestycji (np. długość, zakres rozbudowy lub przebudowy itp.) oraz jej lokalizację względem ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Proces tworzenia Strategii umożliwiał partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój" i zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych już od etapu analiz. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gmin, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminach, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla obszaru).

2.2 Główne cele i założenia Strategii

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030 określa główne cele i kierunki polityki rozwoju Partnerstwa Roztocze, oczekiwane rezultaty planowanych działań, model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze.

W projekcie Strategii, w wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano Wizję 2030, misję i 3 cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Wyznaczone kierunki działań będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze samorządów Partnerstwa, jak i wszystkie zainteresowane jego rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji Partnerstwa Roztocze oraz jego trwały rozwój.

WIZJA

„Roztocze bez granic" turystycznym i międzyregionalnym ośrodkiem wzrostu województwa podkarpackiego

MISJA

Poprzez rozwój turystyki uzdrowiskowej i kulturowej, bazujący na pełnym wykorzystaniu zasobów endogenicznych, podnosimy poziom jakości życia mieszkańców Roztocza

Osiągnięcie celów będzie możliwe dzięki realizacji działań i konkretnych projektów. W ramach Strategii określono 2 projekty strategiczne w formule IIT, a więc takie, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe, a ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Natomiast 2 kolejne projekty są projektami komplementarnymi, realizującymi cele i założenia wskazane w dokumencie. Projekty te przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zmniejszą bariery rozwojowe i wzmocnią potencjał rozwojowy obszaru.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych.

I. Projekty strategiczne w ramach środków z *Funduszy Europejskich dla Podkarpacia 2021–2027 i innych:*

1. Utworzenie sieci ścieżek rowerowych na Roztoczu.
2. Podniesienie atrakcyjności uzdrowiskowej, kulturowej i turystycznej Roztocza.

II. Projekty strategiczne komplementarne:

3. Rozwój transgranicznego Geoparku „Kamienny Las na Roztoczu".
4. Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi, katastrofami i ochrona różnorodności biologicznej.

Na ten moment dla większości projektów nie określono ich podstawowych parametrów technicznych oraz lokalizacji w odniesieniu do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i obszarów chronionych. W związku z powyższym uznaje się, iż treść projektu Strategii nie pozwala rozstrzygnąć, które z przedsięwzięć należy do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Projekt Strategii zawiera również opis wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego. W dokumencie wskazano, że monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów i działań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonania oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą dwuletnich zmian wskaźników.

Analizowany dokument Strategii zawiera wskaźniki mierzalności rozwoju oraz wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte na koniec realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu.

2.3 Powiązania Strategii z innymi dokumentami

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, celach operacyjnych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Partnerstwa, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na

skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju Ponadlokalnego z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego[1]
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	*Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce*[2]	Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to: • *Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej;* • *Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;* • *Lepiej połączona Europa;* • *Europa o silniejszym wymiarze społecznym;* • *Europa bliżej obywateli;* • *Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.* Założenia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Partnerstwa Roztocze wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w każdy z powyższej wskazanych celów. Szczególna spójność zauważalna jest dla kierunków działań w Strategii, takich jak: 1.1.2. *Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i wzmocniona atrakcyjność inwestycyjna,* 2.1.2. *Cyfryzacja,* 2.2.1. *Budowanie współpracy międzysektorowej* oraz 3.1.1. *Dbałość o przestrzeń i obiekty publiczne.* W dokumencie tym opisano Inne Instrumenty Terytorialne, które mogą być wdrażane na obszarach strategicznej interwencji, wyznaczone na poziomie krajowym lub regionalnym, w szczególności w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, dla których nie zostaną wyznaczone MOF, na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, a także innych obszarach wymagających dodatkowego wsparcia. Mogą to być wskazane przez samorządy województw w strategii rozwoju województwa takie obszary, jak: obszary uzdrowiskowe, obszary o szczególnym potencjale turystycznym lub kulturowym, o szczególnych problemach. W ramach instrumentu IIT mogą być realizowane projekty zintegrowane, rozwiązujące wspólne problemy, w tym projekty realizowane wspólnie na etapie przygotowania, wykonania lub eksploatacji.
2.	*Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030*	*Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030*, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą

[1] Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.
[2] *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce*, Warszawa, czerwiec 2022 r.

		2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu. Cele Agendy, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii, to: • *Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;* • *Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;* • *Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;* • *Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;* • *Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;* • *Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność;* • *Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;* • *Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;* • *Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.* Spójność założeń Strategii z wyżej wymienionymi celami przejawia się bezpośrednio lub pośrednio we wszystkich celach Agendy tj.: – Cel operacyjny 1.1. *Roztocze produktem turystycznym* poprzez kierunki działań 1.1.1. *Promocja obszaru Roztocza* oraz 1.1.2. *Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i wzmocniona atrakacyjność inwestycyjna* – spójność w szczególności z celami 3, 8, 11 Agendy; – Cel operacyjny 1.2. *Rozwój usług turystycznych* poprzez kierunki działań 1.2.1. *Wykorzystanie potencjałów do rozwoju zrównoważonej turystyki* oraz 1.2.2. *Utworzenie innowacyjnej oferty uzdrowiskowej* – spójność w szczególności z celami 3, 8, 9 Agendy; – Cel operacyjny 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych* poprzez kierunki działań: 2.1.1. *Rozwój kompetencji mieszkańców* oraz

		2.1.2. *Cyfryzacja* – spójność w szczególności z celami 4 i 11 Agendy; – Cel operacyjny 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy* poprzez kierunki działań: 2.2.1. *Budowanie współpracy międzysektorowej* oraz 2.2.2. *Rozwój współpracy i wzmocnienie powiązań zewnętrznych* – spójność w szczególności z celami 4, 8, 9, 11 Agendy; – Cel operacyjny 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna* poprzez kierunki działań: 3.1.1. *Dbałość o przestrzeń i obiekty publiczne* oraz 3.1.2. *Kształtowanie ładu przestrzennego* – spójność w szczególności z celami 9, 11, 13 Agendy; – Cel operacyjny 3.2. *Zadbane środowisko naturalne* poprzez kierunki działań*:* 3.2.1*. Wspieranie rozwoju zrównoważonych inwestycji na obszarze* oraz 3.2.2. *Adaptacja do zmian klimatu* – spójność w szczególności z celami 6, 7, 13, 15 Agendy.
3.	*Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*	*Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030* (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym oraz zgodny z rozstrzygnięciami funkcjonalno-przestrzennymi zawartymi w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów: 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych. W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami operacyjnymi: • Celu 1., tj. cel 1.1. *Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją* oraz cel 1.5. *Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów*; • Celu 2., tj. cel 2.1. *Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego,* cel 2.2. *Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;* • Celu 3., tj. cel 3.1. *Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem* oraz cel 3.3. *Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.*
4.	*Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*	Głównym celem *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* (SOR) jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.* Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu. Cel ten w pewien sposób koreluje z wizją Strategii dla Partnerstwa Roztocze: *„Roztocze bez granic" turystycznym i międzyregionalnym ośrodkiem wzrostu województwa podkarpackiego*. Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii:

		Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. *Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.* *Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.* W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę szczególnie na spójność z celem strategicznym *1. Roztocze obszarem konkurencyjnym gospodarczo* – cele operacyjne 1.1. *Roztocze produktem turystycznym* oraz *1.2. Rozwój usług turystycznych.* *Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.* *Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.* *Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.* *Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.* *Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.* W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę szczególnie na spójność z celem strategicznym 2. *Silny kapitał społeczny* – cele operacyjne: 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych* oraz 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy.* *Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.* *Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.* *Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.* *Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.* *Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.* *Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.* *Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.* *Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.* *Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.*

		W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę szczególnie na spójność z celem strategicznym 2. *Silny kapitał społeczny* – cel operacyjny: 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych.* Obszary wpływające na osiągnięcie celów *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):* *•Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju.* *• Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju.* *• Zrównoważenie systemu energetycznego Polski.* *•Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców.* Analizując Plan Operacyjny dla Partnerstwa Roztocze (Strategia, tabela 5) stwierdza się, że powyższe obszary wpływają również na osiągnięcie celów *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* – szczególnie poprawa jakości kapitału ludzkiego, wzmocnienie cyfrowe i rozwój potencjału środowiska naturalnego.
5.	*Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*	W systemie dokumentów strategicznych *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej* (PEP2030) stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym, cel główny PEP2030, tj. *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców*, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska: *Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;* *Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;* *Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.* Na cele te w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiadają w szczególności następujące kierunki działań Strategii: Cel operacyjny 3.2. *Zadbane środowisko naturalne*, kierunki działań: 3.2.1. *Wspieranie rozwoju zrównoważonych inwestycji na obszarze* oraz 3.2.2. *Adaptacja do zmian klimatu*.
6.	*Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030*	Cele i kierunki działań *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030,* z którymi Strategia Rozwoju Ponadlokalnego jest najmocniej powiązana: *Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:* *1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,* *1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,* *1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego;* *1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,* *1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą.* *Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:*

		2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze, *2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,* *2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,* *2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.* W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z celów operacyjnych *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* jest 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy*, cel ten w wielu aspektach wpisuje się w powyższe założenia. Bezpośrednio wpisuje się w nie także cel operacyjny 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*. Wdrożenie Strategii przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne, szczególnie poprzez stworzenie platformy stałej współpracy i komunikacji gminy z mieszkańcami, realizację projektów sprzyjających budowaniu sentymentu i przywiązania do gminy czy wdrażania programu grantowego wspierającego inicjatywy oddolne. Wdrażanie Strategii będzie sprzyjać włączeniu społecznemu, szczególnie poprzez wyrównywanie szans edukacyjnych i kreowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi oraz zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom i osobom niepełnosprawnym, których nie brakuje na obszarze Partnerstwa Roztocze, a także poprzez podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców. Integracja mieszkańców zostanie zwiększona m.in. poprzez ochronę i udostępnianie zabytków świadczących o tożsamości lokalnej. Planowane są także zadania z zakresu cyfryzacji, w tym rozwoju e-administracji, a co za tym idzie digitalizacji i udostępniania danych, w tym dóbr kultury.
7.	*Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030*	*Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030* jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w *Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.) i zastępuje *Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020* przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W Strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030:* *Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska*: • *Kierunek interwencji II.1 Rozwój liniowej infrastruktury technicznej;* • *Kierunek interwencji II.2 Dostępność wysokiej jakości usług publicznych;* • *Kierunek interwencji II.3 Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast;* • *Kierunek interwencji II.4 Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska;* • *Kierunek interwencji II.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.* *Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa:*

		• *Kierunek interwencji III.1 Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa;* • *Kierunek interwencji III.2 Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy;* • *Kierunek interwencji III.3 Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi;* • *Kierunek interwencji III.5 Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich.* Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* jest budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej, która będzie prowadzona w sposób zintegrowany z działaniami uzupełniającymi, służącymi zwiększeniu dostępności cyfrowej terenów Partnerstwa Roztocze. Zwiększona będzie dostępność cyfrowa, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internetu rzeczy, technologii satelitarnych, e-handlu. Planuje się inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Do najważniejszych pozarolniczych wyzwań o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, zaliczono m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, do których zaliczono edukację, opiekę zdrowotną, opiekę nad matką z dzieckiem, osobami niepełnosprawnymi i seniorami, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji publicznych i kultury – inwestycje takie zostały wskazane jako priorytetowe w *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030*. Planowany jest m.in. rozwój e-usług, zwiększenie dostępu do wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych, wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych. Wdrażanie Strategii przyczyni się też do dynamizacji przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych. Planowane jest też wdrożenie i rozwój infrastruktury błękitno-zielonej. Strategia przewiduje realizację projektów z zakresu zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych, a także w przedsiębiorstwach, w tym wykorzystanie OZE.
8.	*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*[3] *oraz Mapy zagrożenia powodziowego i Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK)*	Według danych z programu ISOK[4], biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie gmin wchodzących w skład Partnerstwa Roztocze występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie, czyli wynosi raz na 10 lat (Q10%), średnie, czyli wynoszące raz na 100 lat (Q1%) oraz o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi, raz na 500 lat (Q0,2%). Na terenach wszystkich gmin (poza Gminą Horyniec-Zdrój) stwierdzono zagrożenie powodziowe. Obszar Gminy Horyniec-Zdrój cechuje znikoma sieć wód powierzchniowych oraz miejscowo występują źródła naturalne. Obszar Gminy Horyniec-Zdrój

[3]*Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).
[4] Informatyczny System Osłony Kraju, isok.gov.pl

		należy do dorzecza górnej Wisły, obręb rzek Sanu i Bugu. Największe zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Lubaczów i Miasta Lubaczów stwarza rzeka Lubaczówka i Sołotwa ze swoimi dopływami, na terenie Gminy Narol występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi od rzeki Tanwi, natomiast na większości obszaru Gminy Cieszanów nie występują tereny zagrożone wystąpieniem powodzi, jednak w dolinach rzeki Brusienka i cieku Buszcza zlokalizowane są tereny narażone na powódź. *Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju* jest jednym z dokumentów planistycznych opracowanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych, tj.: • niepogarszanie stanu części wód; • osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych; • spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym m.in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie); • zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji. Miasto Lubaczów, Gmina Cieszanów, Gmina Horyniec-Zdrój i Gmina Lubaczów położone są w obrębie wód podziemnych (JCWPd): Kod JCWPd: GW2000136: • Stan ilościowy: dobry; • Stan chemiczny: dobry; • Stan JCWPd: dobry; • Ocena ryzyka niespełnienia celu środowiskowego: niezagrożona. • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP, weryfikacja zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych.

		Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) obszaru dorzecza Wisły[5]: Gmina Cieszanów, Gmina Horyniec-Zdrój i Gmina Narol położone są w obrębie wód podziemnych (JCWPd): Kod JCWPd: GW2000120: • Stan ilościowy: dobry; • Stan chemiczny: dobry; • Stan JCWPd: dobry; • Ocena ryzyka niespełnienia celu środowiskowego: niezagrożona. • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP. Gmina Horyniec-Zdrój i Gmina Narol położone są w obrębie wód podziemnych (JCWPd): Kod JCWPd: PLGW2000121: • Stan ilościowy: dobry; • Stan chemiczny: dobry; • Stan JCWPd: dobry; • Ocena ryzyka niespełnienia celu środowiskowego: niezagrożona. • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP). • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP. Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) obszaru dorzecza Wisły[6]. Na terenie Miasta Lubaczów, Gminy Lubaczów, Miasta i Gminy Cieszanów: Kod JCWP: RW200011225699: • Nazwa JCWP: Lubaczówka z Sołotwą od Glinianki; • Stan/potencjał ekologiczny: zły stan ekologiczny; • Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;

[5] Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk (aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami), karty.apgw.gov.pl:4200/informacje
[6] jw.

		• Przypisane cele środowiskowe: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. Na terenie Miasta i Gminy Cieszanów, Gminy Lubaczów oraz Miasta Lubaczów: Kod JCWP: RW2000092256529: • Nazwa JCWP: Przerwa; • Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny; • Stan chemiczny: dobry; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami. Na terenie Gminy Lubaczów, Gminy Horyniec-Zdrój oraz Miasta i Gminy Cieszanów: Kod JCWP: RW2000092256489: • Nazwa JCWP: Świdnica; • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny; • Stan chemiczny: poniżej dobrego; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren (w), benzo(g,h,i)perylen (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

		• Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. Na terenie Gminy Lubaczów i Gminy Horyniec-Zdrój: Kod JCWP: RW200009225645: • Nazwa JCWP: Sołotwa do Glinianki; • Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny; • Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50), realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój: Kod JCWP: RW200012267143159: • Nazwa JCWP: Bug od granicy państwa do Wełnianki • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny; • Stan chemiczny stan chemiczny poniżej dobrego; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Bug od ujścia Wełnianki do ujścia Huczawy (dla certy); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony

		i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność, realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami, aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój oraz Miasta i Gminy Cieszanów: Kod JCWP: RW200009228249: • Nazwa JCWP: Brusienka; • Stan/potencjał ekologiczny: nie dotyczy; • Stan chemiczny: brak danych; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, działania renaturyzacyjne, realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50), rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój, Miasta i Gminy Narol oraz Miasta i Gminy Cieszanów: Kod JCWP: RW20007228169: • Nazwa JCWP: Łówczanka; • Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny; • Stan chemiczny: poniżej dobrego; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny, stan chemiczny: dla złagodzonych

		wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój oraz Miasta i Gminy Narol: Kod JCWP: RW20000626714125: • Nazwa JCWP: Rata do granicy państwa; • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany; • Stan chemiczny: poniżej dobrego; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. • Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. Na terenie Gminy Lubaczów: Kod JCWP: RW200009225629: • Nazwa JCWP: Zamiło; • Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny; • Stan chemiczny: brak danych; • Stan ogólny: zły stan wód; • Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny. • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. Kod JCWP: RW20000922566: • Nazwa JCWP: Łukawiec; • Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny; • Stan chemiczny: dobry; • Stan ogólny: zły stan wód;

		• Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona; • Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny. • Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: działania renaturyzacyjne. • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. Działania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, to: 3.2.1.2. *Tworzenie błękitno-zielonej infrastruktury*, 3.2.2.1. *Edukacja proekologiczna mieszkańców*, 3.2.2.3. *Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych* oraz 3.2.2.4. *Wdrażanie programu wspierającego bioretencję*.
9.	*Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*[7] (PZRP)	Art. 566 ust. 2 *Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne* (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.) został zmieniony przez art. 3. pkt 5 *Ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw* (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2368), na mocy którego: „przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 88h ust. 13 oraz art. 114 ust. 5 ustawy uchylanej w art. 573 zachowują moc do dnia 22 marca 2023 r. i mogą być zmieniane". Plany zarządzania ryzykiem powodziowym aktualizowane są co 6 lat. Obecnie trwa proces aktualizacji dokumentu – projekt aktualizacji nie został jeszcze przyjęty, w związku z czym odniesiono się do wersji z 2016 r. W *Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* wskazano w gminach: Lubaczów, Narol, Cieszanów, Horyniec-Zdrój oraz w Mieście Lubaczów ryzyko powodziowe w regionie wodnym górnej Wisły na podstawie *Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły*. Gminy Lubaczów, Narol, Cieszanów, Horyniec-Zdrój oraz Miasto Lubaczów zostały zakwalifikowane do: „Podwyższony poziom ryzyka powodziowego (3 stopień)" W ramach Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) na terenie Gminy Lubaczów planowane jest zadanie: budowa prawego wału o długości 840 m na cieku Lubaczówka (km modelu 1+735 – 2+872). Na terenie pozostałych gmin i Miasta Lubaczów nie ma zadań planowanych w ramach PZRP. Działania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*, to: 3.2.1.2. *Tworzenie błękitno-zielonej infrastruktury*, 3.2.2.3. *Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych* oraz 3.2.2.4. *Wdrażanie programu wspierającego bioretencję*.
10.	*Plan przeciwdziałania skutkom suszy*[8](PPSS)	Zgodnie z zapisami Planu: *Działania mające na celu wzmocnienie oraz przywrócenie zdolności retencyjnych danego obszaru, takie jak:* *1) ochrona oraz odbudowa ekosystemów,*

[7] *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2739).

[8] *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy,* Warszawa (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

		2) ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby, *3) wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury),* *4) zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki* *– skutecznie przeciwdziałają skutkom suszy, ale także mają swój pozytywny wpływ na tworzenie gospodarki neutralnej dla klimatu. Zatem działania adaptacyjne stosowane w przeciwdziałaniu skutkom suszy nie tylko minimalizują skutki wystąpienia suszy, ale również przyczyniają się do obniżania zagrożenia występowania tego zjawiska.* Działania określone w Strategii, które najmocniej korelują z zapisami *Planu przeciwdziałania skutkom suszy*, to: 3.2.2.1. *Edukacja proekologiczna mieszkańców*, 3.2.2.3. *Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych* oraz 3.2.2.4. *Wdrażanie programu wspierającego bioretencję*. W Planie zamieszczono mapy klas zagrożenia: suszą rolniczą na terenach rolnych lub leśnych, suszą hydrologiczną, suszą hydrogeologiczną w JCWPd. Należy uznać, że na terenach gmin: Lubaczów, Horyniec-Zdrój, Cieszanów, Narol oraz Miasta Lubaczów występuje słabe zagrożenie wystąpienia suszy rolniczej, umiarkowane zagrożenie wystąpienia suszy hydrologicznej, słabe zagrożenie wystąpienia suszy hydrogeologicznej w JCWPd oraz na terenie ww. gmin występuje umiarkowane zagrożenie suszą łączną.
11.	*Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*	Rada Ministrów w dniu 29.10.2013 r. przyjęła *Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* (SPA). Dokument ten wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Celem głównym dokumentu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Mają temu służyć następujące cele: Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska. Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich. Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu. Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu. Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu. Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu. Projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* jest spójny z dokumentem w kontekście kierunków działań: 3.2.1. *Wspieranie rozwoju zrównoważonych inwestycji na obszarze* i 3.2.2. *Adaptacja do zmian klimatu,* które wpisują się w powyższe cele.
POZIOM REGIONALNY		
12.	*Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030*	W *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wskazano 5 obszarów, dla których określono obszary tematyczne, priorytety i kierunki działań. Obszary tematyczne i priorytety, w które bezpośrednio lub

		pośrednio wpisują się założenia *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030*, to: **OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA** **Priorytet 1.1.** ***Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*. **Priorytet 1.3.** ***Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.2. *Rozwój usług turystycznych* oraz 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*. **Priorytet 1.2.** ***Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego)*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.2. *Zadbane środowisko naturalne.* **OBSZAR TEMATYCZNY 2 KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY** **Priorytet 2.1.** ***Edukacja*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych.* **Priorytet 2.2.** ***Kultura i dziedzictwo kulturowe*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. R*oztocze produktem turystycznym*, 1.2. *Rozwój usług turystycznych* oraz 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna.* **Priorytet 2.4.** ***Rynek pracy*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym*, a także 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*. **Priorytet 2.5.** ***Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym*, 1.2. *Rozwój usług turystycznych* oraz 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych.* **Priorytet 2.6.** ***Włączenie społeczne*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych* oraz 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy.* **Priorytet 2.7.** ***Aktywny styl życia i sport*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym* oraz 1.2. *Rozwój usług turystycznych*. **OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA** **Priorytet 3.1.** ***Bezpieczeństwo energetyczne i OZE*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.2. *Zadbane środowisko naturalne.* **Priorytet 3.4.** ***Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 1.2. *Rozwój sług turystycznych.* **Priorytet 3.5.** ***Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym*, 1.2. *Rozwój usług turystycznych* oraz 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna.*

		Priorytet 3.6. ***Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.2. *Zadbane środowisko naturalne.* **Priorytet 3.7.** ***Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna* oraz 3.2. *Zadbane środowisko naturalne*. **Priorytet 3.8.** ***Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna* oraz 3.2. *Zadbane środowisko naturalne*. **OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG** **Priorytet 4.1.** ***Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych.* **Priorytet 4.2.** ***Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych* oraz 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna.* **Priorytet 4.3.** ***Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy* oraz 3.2. *Zadbane środowisko naturalne.* **Priorytet 4.4.** ***Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy.* **Priorytet 4.5.** ***Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa.*** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy.* **OBSZAR HORYZONTALNY – TERYTORIALNY WYMIAR STRATEGII** **Priorytet 7.1.** ***Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym*, 1.2. *Rozwój usług turystycznych*, 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*, 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy,* 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna,* 3.2. *Zadbane środowisko naturalne.* **Priorytet 7.3.** ***Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym*, 1.2. *Rozwój usług turystycznych,* 2.1. *Wysoka jakość usług publicznych*, 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy,* 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna* oraz 3.2. *Zadbane środowisko naturalne.* **Priorytet 7.4.** ***Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku*** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym*, 1.2. *Rozwój usług turystycznych,* 2.1. *Wysoka*

		jakość usług publicznych, 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy,* 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna* oraz 3.2. *Zadbane środowisko naturalne.* Wśród Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych na poziomie krajowym oraz regionalnym w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* znalazły się m.in.: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, a wśród nich powiat lubaczowski oraz gminy wchodzące w skład Partnerstwa Roztocze. Podejmowane działania mają identyfikować i wzmacniać czynniki rozwojowe obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych, wynikających ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia bądź utraty dotychczasowych funkcji. Oczekiwanymi celami będzie m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, poprawa dostępu do podstawowych usług publicznych, zniwelowanie wykluczenia transportowego. Zakładane działania dla tego obszaru to m.in.*:* • aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; • poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; • pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; • intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Należy również zwrócić uwagę, że w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030* wskazano gminy Horyniec-Zdrój i Lubaczów oraz Miasto Lubaczów jako MOF Lubaczów. Jednostki te będą współdziałać celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Lubaczów. MOF Lubaczów jako ośrodek ponadlokalnych funkcji gospodarczych posiada potencjał do obsługi potrzeb północno-wschodniej części województwa oraz potencjał w zakresie obsługi ruchu turystycznego Roztocza. Wspierać należy sektor małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych. Miasto Lubaczów posiada potencjał do generowania powiązań gospodarczych z Ukrainą, warunki do rozwoju turystyki uzdrowiskowej, kulturowej oraz tranzytowej, a także dla utworzenia lotniska umożliwiającego rozwój modelarstwa lotniczego w województwie. Dla obszaru Roztocza przewiduje się opracowanie i wdrożenie programu rozwoju wspólnie z Województwem Lubelskim. Gminy Partnerstwa Roztocze (z wyjątkiem Miasta Lubaczów) zostały również uwzględnione na poziomie regionalnym jako *Obszary wiejskie* województwa podkarpackiego. Do głównych kierunków w tych obszarach należy między innymi: • wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej; • rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich; • integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym;

		• racjonalizacja przestrzeni wiejskiej.
13.	*Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030*[9]	W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030* (PZPWP) wskazano, że na terenie województwa podkarpackiego znajduje się 12 obszarów funkcjonalnych. Miasto Lubaczów ze względu na sytuację społeczno-ekonomiczną zostało zaliczone do miast o dobrych podstawach rozwoju tj. ośrodek powiatowy oparty na funkcjach adminiostracyjno-usługowych oraz przemysłowych, zapewniający dostęp do usług i dóbr publicznych o standardzie powiatowym, wymagający jednak wsparcia w zakresie rozwoju funkcji ponadlokalnych oraz wdrożenia programu rewitalizacji. Priorytetem rozwojowym obszaru jest: *Integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców.* Funkcje rozwojowe obszaru: podstawowa – usługowa, oraz towarzysząca – rekreacyjno-turystyczna, produkcyjna. Ponadto Miasto Lubaczów zostało wyróżnione wśród miast oraz dawnych ośrodków miejskich, w tym miejscowości z zachowaną drewnianą zabudową małomiasteczkową, co daje szanse na rewaloryzację historycznych układów urbanistycznych i innych założeń przestrzennych. Dodatkowo Miasto Lubaczów zostało zaliczone do obszarów atrakcyjnych inwestycyjnie. Do osiągnięcia trwałego i dynamicznego wzrostu gospodarczego województwa przewiduje się: • rozwój zainwestowania i powiększenie istniejących specjalnych stref ekonomicznych, w tym Mieleckiej SSE Euro-Park Mielec z podstrefą w Lubaczowie; • rozwój infrastruktury integrującej potencjał naukowo-badawczy z sektorem gospodarczym Parku Przemysłowego w Lubaczowie oraz w obrębie nowych parków naukowo-technologicznych i przemysłowych, centrów transferu technologii, inkubatorów technologicznych, centrów innowacji oraz ośrodków naukowych i badawczo-rozwojowych lokalizowanych w Lubaczowie; • kształtowanie pasma wszechstronnej obsługi polsko-ukraińskiej strefy przygranicznej w oparciu o Miasto Lubaczów. PZPWP zakłada również wspomaganie spójności w obszarach problemowych, w tym: • wspomaganie obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkującym możliwości rozwojowe, tj.: o niskim poziomie rozwoju i słabej dostępności do usług (powiat lubaczowski) oraz wiejskich o najniższej dostępności przestrzennej do środków wzrostu (część powiatu lubaczowskiego); • wzmacnianie procesów integracji obszarów przygranicznych przez wzmocnienie ośrodków subregionalnych i lokalnych, nie wykorzystujących w pełni możliwości rozwojowych wynikających z położenia w obszarach przygranicznych, wymagających restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji, tj.: Przemyśl, Krosno, Ustrzyki Dolne, Lesko, Sanok, Brzozów, Jarosław, Lubaczów. *W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030* opisano Roztoczańsko-Puszczański

[9] Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.

		Obszar Funkcjonalny (R-POF). Obejmuje gminy leżące po prawej stronie Sanu w dolnym biegu rzeki do jej ujścia do Wisły oraz znajdującą się na terenie województwa podkarpackiego część Roztocza. Obszar leży w granicach trzech makroregionów geograficznych: Roztocza (fragmenty Roztocza Środkowego i Wschodniego), Kotliny Sandomierskiej (część Doliny Dolnego Sanu, fragmenty Równiny Biłgorajskiej i Płaskowyżu Tarnogrodzkiego) oraz Wyżyny Lubelskiej (fragment Wzniesienia Urzędowskiego). R-POF obejmuje 12 gmin wiejskich: Adamówka, Harasiuki, Horyniec-Zdrój, Jarocin, Krzeszów, Kuryłówka, Lubaczów, Pysznica, Radomyśl nad Sanem, Stary Dików, Wiązownica, Wielkie Oczy; 6 gmin miejsko-wiejskich: Cieszanów, Narol, Oleszyce, Sieniawa, Ulanów, Zaklików oraz gminę miejską Lubaczów. R-POF obejmuje powierzchnię 2 921,0 km^2, co stanowi 16,4% powierzchni województwa. Są to tereny słabo zurbanizowane, położone peryferyjnie w stosunku do stolicy województwa podkarpackiego. Priorytetem rozwojowym obszaru jest turystyka i usługi turystyczne oparte na potencjale przyrodniczym, kulturowym i uzdrowiskowym, a do funkcji rozwojowych należą: podstawowa – turystyczna, w tym rozwój form kwalifikowanych turystyki oraz towarzyszące – rolnicza, gospodarki leśnej, usługowa (obsługi rolnictwa i leśnictwa) i produkcyjna (przemysłowo-rolnicza). Do wiodących kierunków zagospodarowania R-POF należy: • *rozwój turystyki poznawczo-wypoczynkowej i kwalifikowanej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych;* • *poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru;* • *ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;* • *utrzymanie i rozwój funkcji uzdrowiskowych Roztocza;* • *rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej i rolnej;* • *rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;* • *wznowienie eksploatacji złóż siarki;* • *ochrona obszaru przed powodzią*. Wykaz inwestycji/zadań zapisanych w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030*: *1. wynikających z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030:* – *powołanie transgranicznego obszaru chronionego Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery Roztocze (polsko-ukraiński);* *2. wynikających z Krajowego Programu Kolejowego do 2023 r.:* – *rewitalizacja linii kolejowej nr 101 Munina – Hrebenne na odcinku Munina – granica województwa;* *3. zawartych w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podkarpackiego:* – *budowa łącznika od węzła autostradowego Korczowa;* – *zachowanie dziedzictwa kulturowego dawnych Kresów Rzeczypospolitej na Ziemi Lubaczowskiej;* *4. wynikających z Aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych:* – *budowa, rozbudowa, modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej;* – *przebudowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków;* *5. wynikających z Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły:*

		• *budowa lewego wału o długości 798 m na cieku Sołotwa (km modelu 0+157 – 0+738) (6.104);* • *budowa prawego wału o długości 867 m na cieku Sołotwa (km modelu 0+527 – 0+698) (6.105);* • *budowa prawego wału o długości 481 m na cieku Sołotwa (km modelu 0+709 – 1+008) (6.106);* • *Budowa prawego wału o długości 322 m na cieku Sołotwa (km modelu 12+020 – 12+129) (6.107);* • *Budowa prawego wału o długości 745 m na cieku Sołotwa (km modelu 12+901 – 13+614) (6.108);* • *Budowa lewego wału o długości 250 m na cieku Sołotwa (km modelu 13+427 – 13+532) (6.109).*
14.	*Strategia rozwoju i komunikacji marketingowej turystyki województwa podkarpackiego na lata 2020–2025*[10]	Cel nadrzędny *Strategii rozwoju i komunikacji marketingowej turystyki województwa podkarpackiego na lata 2020–2025* brzmi: *Turystyka wzmacnia i chroni unikatowe zasoby Podkarpacia: wysokiej jakości krajobrazy, położenie, historię, kulturę. Pozwala mieszkańcom dzielić się nimi z turystami, stwarzając stabilne podstawy do rozwoju gospodarczego.* W dokumencie tym wskazano 4 cele strategiczne, dla których określono obszary priorytetowe wraz z konkretnymi działaniami. *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* wskazuje, że wyznaczone w niej cele strategiczne, cele operacyjne oraz planowane w ich ramach kierunki działań są zgodne z zapisami *Strategii rozwoju i komunikacji marketingowej turystyki województwa podkarpackiego na lata 2020–2025*. W szczególności wpisują się one w sposób bezpośredni lub pośredni m.in. w niżej wymienione obszary priorytetowe. **Obszar priorytetowy I. Wzmocnienie krain turystycznych** W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym.* **Obszar priorytetowy II. Integracja infrastrukturalna regionu** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. R*oztocze produktem turystycznym,* 1.2. *Rozwój usług turystycznych* oraz 3.1. *Estetyczna przestrzeń publiczna*. **Obszar priorytetowy III. Zintegrowany marketing turystyczny** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym,* 1.2. *Rozwój usług turystycznych* oraz 2.2. *Wzmocnienie inicjatyw skoncentrowanych na współpracy.* **Obszar priorytetowy IV. Gwarancja jakości ofert turystycznych** W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. *Roztocze produktem turystycznym* oraz 1.2. *Rozwój usług turystycznych.* *Strategia rozwoju i komunikacji marketingowej turystyki województwa podkarpackiego na lata 2020–2025* wyznacza subregiony turystyczne, które posiadają rozpoznawalną ofertę, są w stanie konkurować na rynku krajowym i staną się magnesami generującymi ruch turystyczny z całej Polski, a wśród nich: – Roztocze Południowe (Wschodnie); – Rzeszów – miasto i region; – Dolina Sanu i Wisły; – Beskid Niski; – Bieszczady.

[10] Załącznik do Uchwały Nr 167/3530/20 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 16 czerwca 2020 r.

		Powiat lubaczowski został zaliczony do krainy turystycznej *Roztocze Południowe (Wschodnie)*.
15.	*Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020–2023 z perspektywą do roku 2027*[11]	Cele, kierunki interwencji oraz realizujące je zadania określone w *Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020–2023 z perspektywą do roku 2027* zorientowane są na: a) zapewnienie dobrego stanu środowiska, w tym jakości powietrza, oraz adaptację do zmian klimatu; b) poprawę klimatu akustycznego w województwie podkarpackim; c) ochronę ludności i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym, skupiającą się na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych nieprzekraczających wartości dopuszczalnych; d) przeciwdziałanie, minimalizowanie i usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych oraz zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla społeczeństwa i gospodarki poprzez realizację zadań nakierowanych na zapobieganie i przeciwdziałanie powodziom, ograniczenie ich zasięgu i skutków, zwiększenie retencji wodnej oraz przeciwdziałanie i ograniczenie negatywnych skutków suszy; e) zrównoważone gospodarowanie wodami dla zapewnienia zapotrzebowania na wodę dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcia dobrego stanu wód; f) ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów geologicznych oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją i prowadzeniem prac poszukiwawczych; g) ochronę powierzchni ziemi, gleb oraz minimalizowanie i usuwanie skutków zmian klimatu, w tym osuwisk; h) zagospodarowanie odpadów zgodne z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, ukierunkowane na gospodarkę o obiegu zamkniętym; i) zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochronę i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej; j) zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i ekologicznego mieszkańcom województwa podkarpackiego poprzez minimalizację zagrożenia wystąpienia poważnej awarii przemysłowej i usuwanie oraz ograniczanie następstw wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
16.	*Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej – z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego*	Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do zanieczyszczeń w strefie podkarpackiej oraz określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje poprawę jakości powietrza i dotrzymanie norm określonych w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2021 r. poz. 845). Opracowany przez zarząd województwa projekt uchwały w sprawie Programu ochrony powietrza powinien określać działania naprawcze, tak aby okresy, w których nie są dotrzymane poziomy

[11] *Uchwała Nr XXXI/521/21 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020–2023 z perspektywą do 2027 r. wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko*.

	benzo(a)pirenu wraz z Planem Działań Krótkoterminowych[12]	dopuszczalne lub docelowe, były jak najkrótsze. Poprawa jakości powietrza jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców województwa podkarpackiego.
17.	*Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020–2026 z perspektywą do 2032 roku*[13]	Cele szczegółowe: • Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, w tym odpadów komunalnych. • Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, a także odzysk energii z odpadów. • Zmniejszenie masy odpadów składowanych na składowiskach. • Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów. • Wyeliminowanie składowania odpadów niespełniających poniższych parametrów: – ogólny węgiel organiczny (TOC) 5% suchej masy, – strata przy prażeniu (LOI) 8% suchej masy, – ciepło spalania 6 MJ/kg suchej masy.
18.	*Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubaczowskiego na lata 2019–2022 z uwzględnieniem lat 2023–2026*	*Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubaczowskiego na lata 2019–2022 z uwzględnieniem lat 2023–2026* jest dokumentem planowania strategicznego, stawiającym cele i kierunki polityki ochrony środowiska samorządu. Wybór celów środowiskowych wykonany został w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie powiatu, uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, a także innych wymagań w zakresie jakości środowiska.

Źródło: Opracowanie własne

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Dokument pozostaje zgodny z polityką wpisaną do planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego oraz do strategii województwa. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii, ponieważ projekt ocenianego dokumentu:

- uwzględnia istniejące uwarunkowania środowiskowe;
- uwzględnia strategiczne cele w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu;
- zawiera warunki sprzyjające należytemu utrzymaniu i kształtowaniu zieleni.

Przy ocenie projektu Strategii pod kątem zgodności z polityką ochrony środowiska należy pamiętać, że jego ustalenia będą wdrażane równolegle ze stosowaniem innych

[12] *Uchwała XXVII/463/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej – z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu wraz z Planem Działań Krótkoterminowych”.*

[13] *Uchwała nr XXXVI/584/21 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 kwietnia 2021 r. w sprawie uchwalenia Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020–2026 z perspektywą do 2032 roku (WPGO) wraz z Planem Inwestycyjnym stanowiącym załącznik do WPGO oraz Prognozą oddziaływania projektu WPGO na środowisko*.

przepisów oraz ustaleń dokumentów strategicznych. Aby pozytywna ocena pozostała aktualna na etapie praktycznego wdrażania Strategii, niezbędny jest wysoki poziom dbałości o ochronę środowiska na etapie prowadzonych postępowań administracyjnych.

W ramach prac nad niniejszą Prognozą uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych przyjętych dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem OOŚ. Dokonano analizy prognoz dla innych programów i strategii powiązanych z ocenianym dokumentem, m.in.:

- prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji planu gospodarowania wodami oraz dla projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym;
- prognozy oddziaływania na środowisko projektu wojewódzkiego programu ochrony środowiska, wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego oraz *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030*.

Wyżej wymienione prognozy nie określają wytycznych dla innych dokumentów strategicznych (w tym *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030)* oraz konkretnych wskazówek co do monitorowania oddziaływania wpływu strategicznych ustaleń Strategii na środowisko.

Wnioski wyciągnięte z analizy powyższych dokumentów wskazały, że oceniane dokumenty odzwierciedlają zapisy krajowych aktów prawnych oraz dokumentów strategicznych odnoszących się do ochrony środowiska. Analizowany projekt Strategii pozostaje zgodny z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.

Część projektów wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* może być realizowana na terenach, na których obowiązują ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W dokumentach tych mogą być wyznaczone tereny zezwalające na realizację przedsięwzięć wpisujących się w ustalenia projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030*. Dokumenty te, co do zasady, poddawane są strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko. Przegląd dokumentacji tych ocen pozwala na stwierdzenie, że w ramach Prognozy wskazano na dopuszczalność wprowadzenia ustaleń wynikających z ocenianych dokumentów.

3. Ocena stanu środowiska obszaru Partnerstwa Roztocze

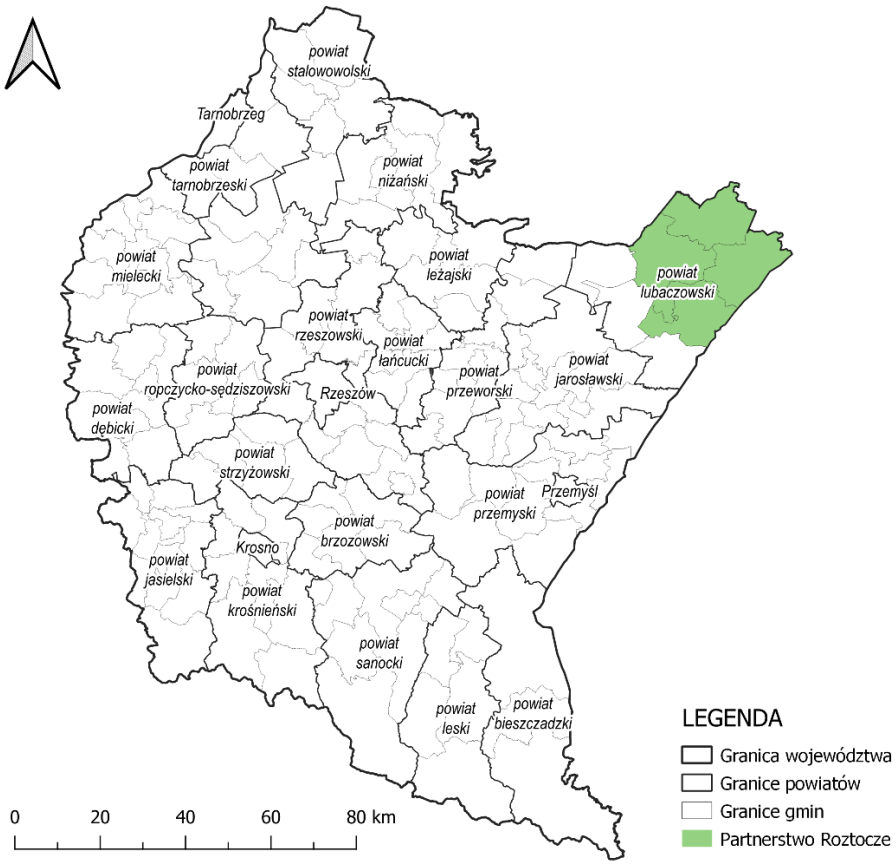
3.1 Analiza i ocena aktualnego stanu środowiska oraz problemy jego ochrony istotne z punktu widzenia realizacji Strategii z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie

W poniższym podrozdziale scharakteryzowano poszczególne komponenty odnoszące się do aktualnej sytuacji i stanu środowiska obszaru Partnerstwa Roztocze. Podczas oceny szczególnie uwzględniono obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.

3.1.1 Położenie

Partnerstwo Roztocze położone jest na obszarze przygranicznym w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego. Od wschodu graniczy z Ukrainą, od północy z województwem lubelskim, od południa i zachodu z powiatem jarosławskim i przeworskim.

Mapa 1 Położenie Partnerstwa Roztocze na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

3.1.2 Powierzchnia ziemi

Powierzchnia całkowita obszaru Partnerstwa Roztocze wynosi 854 km^2. Partnerstwo Roztocze położone jest malowniczo w obrębie dwóch makroregionów geograficznych: Kotliny Sandomierskiej i Roztocza. Obszarowo dominuje wschodnia część Kotliny Sandomierskiej z mezoregionami: Płaskowyżem Tarnogrodzkim i Równiną Biłgorajską. Na terenie Partnerstwa Roztocze występują najwyższe po stronie polskiej wzniesienia Roztocza: Długi Goraj – 391,5 m n.p.m. i Wielki Dział – 390,4 m n.p.m.

3.1.3 Ludność

Z danych GUS wynika, iż liczba osób zamieszkujących obszar Roztocza w roku 2019 wynosiła 40 924, z czego mężczyźni stanowili 20 320, a kobiety 20 604. Gęstość zaludnienia w obszarze Partnerstwa Roztocze w 2019 roku wynosiła 48 os./km^2 – najwyższą gęstość zaludnienia odnotowano w Mieście Lubaczów – 460 os./km^2, następnie w Gminie Lubaczów 45 os./km^2. Najniższa gęstość zaludnienia występowała w Gminie Horyniec-Zdrój i przyjmowała wartość 23 os./km^2. Liczba ludności na obszarze Partnerstwa Roztocze spada z roku na rok, od 2015 do 2019 roku zmniejszyła się o 1 003 osoby, co stanowi spadek o 2,39% liczby osób ogółem, podczas gdy dla Polski spadek wynosił 0,14%, a dla województwa podkarpackiego 0,02%. Oznacza to, że spadek ludności w Partnerstwie Roztocze jest szybszy niż w Polsce oraz w województwie podkarpackim.

3.1.4 Klimat i powietrze atmosferyczne

Partnerstwo Roztocze obejmuje rejon klimatyczny podgórski (Pogórze Karpackie), górski (Beskid Niski i Bieszczady). Mają one wpływ na klimat regionu leżącego na styku wschodnioeuropejskiego klimatu kontynentalnego i klimatu morskiego północno-zachodniej Europy.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na terenie Partnerstwa Roztocze są następujące czynniki[14]:

- oddziaływanie emisji związanej z indywidualnym ogrzewaniem budynków;
- oddziaływanie emisji związanej z ruchem pojazdów w centrum miasta z intensywnym ruchem.

[14] *Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim – raport wojewódzki za rok 2021*, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Rzeszów 2021, str. 119.

Źródła zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego występujące na terenie Partnerstwa Roztocze:

- z sektora energetycznego:
  - Zaopatrzenie w ciepło odbywa się za pomocą kotłowni indywidualnych i lokalnych oraz źródeł indywidualnych (piece gazowe, węglowe i ogrzewanie elektryczne).
- z sektora komunikacyjnego:
  - Transport samochodowy – negatywne oddziaływanie na środowisko szczególnie odczuwalne jest w pobliżu dróg charakteryzujących się znacznym natężeniem ruchu kołowego. Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są: tlenek i dwutlenek węgla, węglowodory, tlenki azotu, pyły zawierające metale ciężkie, pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych. Sieć komunikacyjna Partnerstwa Roztocze współtworzona jest przede wszystkim przez transport drogowy. Składa się ona m.in. z dróg wojewódzkich: nr 863, nr 864, nr 865, nr 866, nr 867, dróg powiatowych, gminnych oraz wewnętrznych.
  - Transport kolejowy – układ kolejowy w Partnerstwie Roztocze tworzą 3 niezelektryfikowane linie kolejowe: nr 101 relacji: Munina – Hrebenne, nr 69 relacji: Rejowiec – Hrebenne oraz linia kolejowa szerokotorowa (nr 116) relacji: (Granica Państwa) Werchrata – Kaplisze.
- z sektora komunalno-bytowego – głównymi źródłami tego rodzaju zanieczyszczeń powietrza może być spalanie paliw stałych tj. węgla złej jakości oraz drewna – tradycyjnie budynki jednorodzinne ogrzewane są m.in. paliwami stałymi – węglem kamiennym, drewnem oraz spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych.

Ważnym elementem opisującym środowisko naturalne jest jakość powietrza. Diagnoza tego czynnika została przeprowadzona na podstawie *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim – raport za rok 2021* i odnosiła się do obszaru tak zwanej strefy[15]. W województwie podkarpackim wydzielono dwie strefy: miasto Rzeszów i strefę podkarpacką. Partnerstwo Roztocze tj. gminy: Lubaczów, Horyniec-Zdrój, Narol, Cieszanów oraz Miasto Lubaczów należą do strefy podkarpackiej.

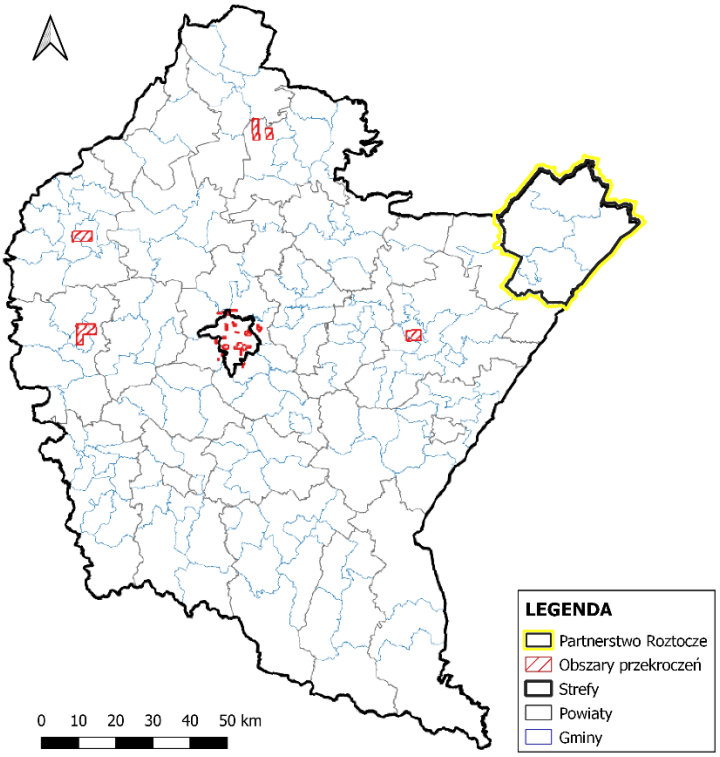
Na terenie Partnerstwa Roztocze nie ma zlokalizowanej stacji monitoringu powietrza atmosferycznego. Stan powietrza określa się na podstawie wyników modelowania

[15] Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, powietrze.gios.gov.pl, inf. z dnia 20.07.22 r.

zanieczyszczenia powietrza wykonanego na poziomie krajowym na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez firmę ATMOTERM S.A.

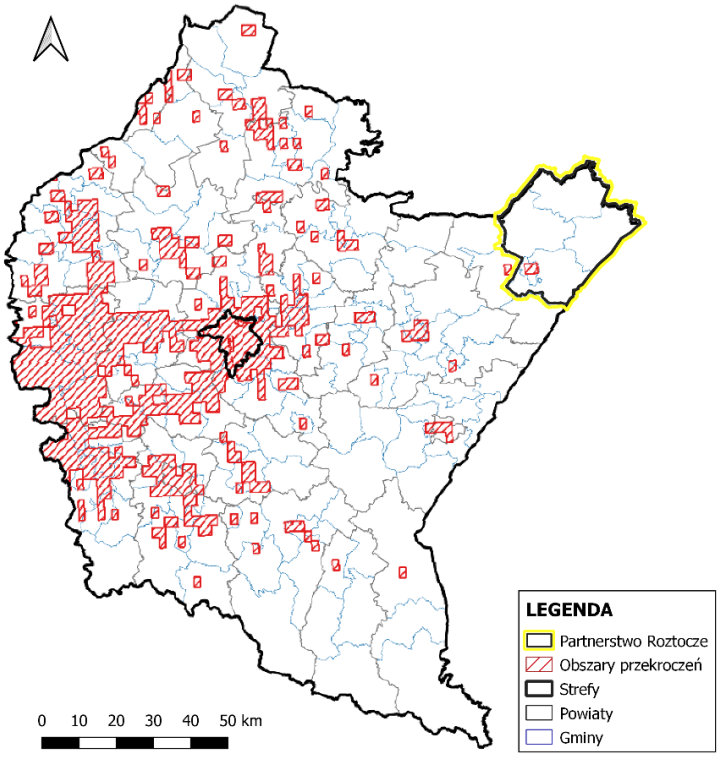
W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów dotyczących takich zanieczyszczeń jak: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5 oraz zawartość metali ciężkich w pyle PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu w pyle PM10. Ocena jakości powietrza w kryterium ochrony zdrowia wykazała utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 w zakresie dobowego poziomu dopuszczalnego w województwie – strefa podkarpacka o kodzie PL1802 zaliczona została do klasy C. Na obszarze Partnerstwa Roztocze ocena nie wykazała zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM2,5 w zakresie średniorocznego poziomu dopuszczalnego fazy II (mapa 2) – strefa podkarpacka zaliczona została do klasy C1. Wyznaczone obszary przekroczenia objęły głównie teren miejski i tereny podmiejskie przylegające do miast. W Mieście Lubaczów rozpoznano jednak utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyle zawieszonym PM10 w zakresie średniorocznego poziomu docelowego (mapa 3) – strefa podkarpacka zaliczona została do klasy C. Niedotrzymany został również poziom celu długoterminowego ozonu w zakresie stężenia 8-godz. (mapa 4) – strefa podkarpacka zaliczona została do klasy D2.

Mapa 2 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w Partnerstwie Roztocze w 2021 roku

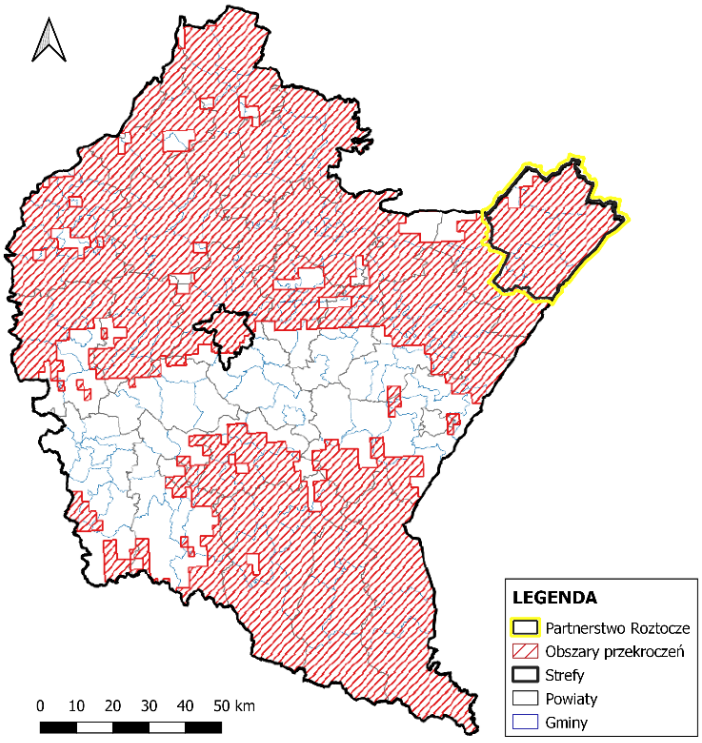
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 82

Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia w Partnerstwie Roztocze w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 95

Mapa 4 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O_3 ze względu na ochronę zdrowia w Partnerstwie Roztocze w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 67

3.1.5 Zagrożenia hałasem

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z art. 117 ustawy Prawo ochrony środowiska. W rozumieniu ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Obejmuje dźwięki emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych, np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Na terenie Partnerstwa Roztocze nie występują przedsiębiorstwa, które mogą emitować nadmierny hałas przemysłowy. Wytypowanie zakładów niekorzystnie oddziaływujących na klimat akustyczny należy do zadań GIOŚ. Pomiary hałasu wykonywane są na obszarze województwa podkarpackiego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Rzeszowie – w razie ewentualnych skarg mieszkańców lub zgodnie z przyjętym planem kontroli zakładów.

Gminy Partnerstwa Roztocze, podobnie jak województwo podkarpackie, należą do średnio zagrożonych hałasem. Na terenie powiatu lubaczowskiego największe zagrożenie hałasem występuje ze strony hałasu drogowego, następnie przemysłowego i kolejowego. Hałas komunikacyjny jest dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska w powiecie. Gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnim okresie oraz nasilenie transportu drogowego spowodowały pogorszenie klimatu akustycznego, zwłaszcza w centrach miast oraz w miastach położonych przy szlakach tranzytowych. Przekroczenie norm hałasu może być na bardziej ruchliwych trasach (szczególnie w tzw. „godzinach szczytu") na odcinku drogi nr 866 prowadzącej do przejścia granicznego w Budomierzu oraz na odcinku drogi nr 867 prowadzącej do Horyńca-Zdroju i dalej do przejścia granicznego z Ukrainą. Odcinek drogi wojewódzkiej nr 866 Dachnów–Lubaczów o długości 5,9 km położony jest na terenie gmin Lubaczów oraz Cieszanów.

Monitoring poziomu hałasu prowadzony jest przez Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ). Celem monitoringu jest uzyskanie danych i ich ocena oraz obserwacja zmian stanu

środowiska, w tym stanu akustycznego. Uzyskane informacje służą zapewnieniu ochrony przed hałasem, realizowanej przez poprawne planowanie przestrzenne oraz instrumenty ochrony środowiska, takie jak mapy akustyczne, programy ochrony przed hałasem oraz rozwiązania techniczne zmierzające do zminimalizowania oddziaływania źródła hałasu (np. budowa ekranów akustycznych, wałów ziemnych, zakładanie pasów zieleni). Na terenie województwa podkarpackiego niezmiennie od kilkunastu lat decydujące znaczenie dla odczuwania uciążliwości hałasowej ma hałas komunikacyjny, tj. dźwięki powstające w związku z komunikacją samochodową.

W 2019 r. w ramach Państwowego Monitoringu Śro0dowiska pomiary hałasu drogowego wykonane zostały w Lubaczowie w 6 punktach pomiarowych w rejonie ulic: Płk. Dąbka, Kościuszki, Mickiewicza, Niemirowskiej, Wyszyńskiego i Sobieskiego. Badania monitoringowe objęły wyznaczenie wskaźników L_{AeqD}, L_{AeqN}, L_{DWN}, L_N. Równoważny poziom hałasu (L_{AeqD}, L_{AeqN}) wyznaczono w 5 punktach (tabela 2), natomiast długookresowe wskaźniki hałasu (L_{DWN}, L_N) wyznaczono w 1 punkcie (tabela 3).

Objaśnienia skrótów:

L_{AeqD} – równoważny poziom dźwięku dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6:00 do godz. 22:00),

L_{AeqN} – równoważny poziom dźwięku dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22:00 do godz. 6:00),

L_{DWN} – oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach [dB], wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6:00 do godz. 18:00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18:00 do godz. 22:00 oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22:00 do godz. 6:00),

L_N – oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach [dB], wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku.

Tabela 2 Wyniki pomiarów równoważnego poziomu hałasu (L_{AeqD}, L_{AeqN}) w 2019 r. na terenie Lubaczowa

Lokalizacja punktu pomiarowego	Dopuszczalny poziom L_{AeqD}	Wyniki pomiaru L_{AeqD}	Wielkość przekroczenia	Dopuszczalny poziom L_{AeqN}	Wyniki pomiaru L_{AeqN}	Wielkość przekroczenia
	[dB]					
	HAŁAS DROGOWY					
Lubaczów ul. Płk. Dąbka	65,0	63,9	0	56,0	55,8	0
Lubaczów ul. Kościuszki	65,0	64,5	0	56,0	54,6	0
Lubaczów ul. Mickiewicza	61,0	64,1	3,1	56,0	55,8	0
Lubaczów ul. Niemirowska	65,0	64,8	0	56,0	54,8	0
Lubaczów ul. Wyszyńskiego	61,0	67,0	6,0	56,0	60,5	4,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników pomiarów i ocen zrealizowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Tabela 3 Wyniki pomiarów równoważnego poziomu hałasu (L_{DWN}, L_N) w 2019 r. na terenie Lubaczowa

Lokalizacja punktu pomiarowego	Dopuszczalny poziom L_{DWN}	Wyniki pomiaru L_{DWN}	Wielkość przekroczenia	Dopuszczalny poziom L_N	Wyniki pomiaru L_N	Wielkość przekroczenia
	[dB]					
	HAŁAS DROGOWY					
Lubaczów ul. Sobieskiego	68,0	71,1	3,1	59,0	62,8	3,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników pomiarów i ocen zrealizowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Z przeprowadzonych badań wynika, że dla wskaźników mających zastosowanie do ustalenia i kontroli warunków korzystania ze środowiska (L_{AeqD}, L_{AeqN}) w dwóch punktach pomiarowych wystąpiło przekroczenie standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren dla pory dnia (L_{AeqD}): o 3,1 dB i 6 dB, natomiast w jednym punkcie pomiarowym wystąpiło przekroczenie standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren dla pory nocy (L_{AeqN}): o 4,5 dB.

W odniesieniu do wskaźników mających zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem (L_{DWN}, L_N) stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren zarówno dla L_{DWN} i L_N. Wielkość przekroczenia dla pory dnia (L_{DWN}) wyniosła 3,1 dB, zaś dla pory nocy (L_N) 3,8 dB.

Na terenie województwa obowiązuje *Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszarów położonych w pobliżu głównych dróg w województwie podkarpackim o obciążeniu*

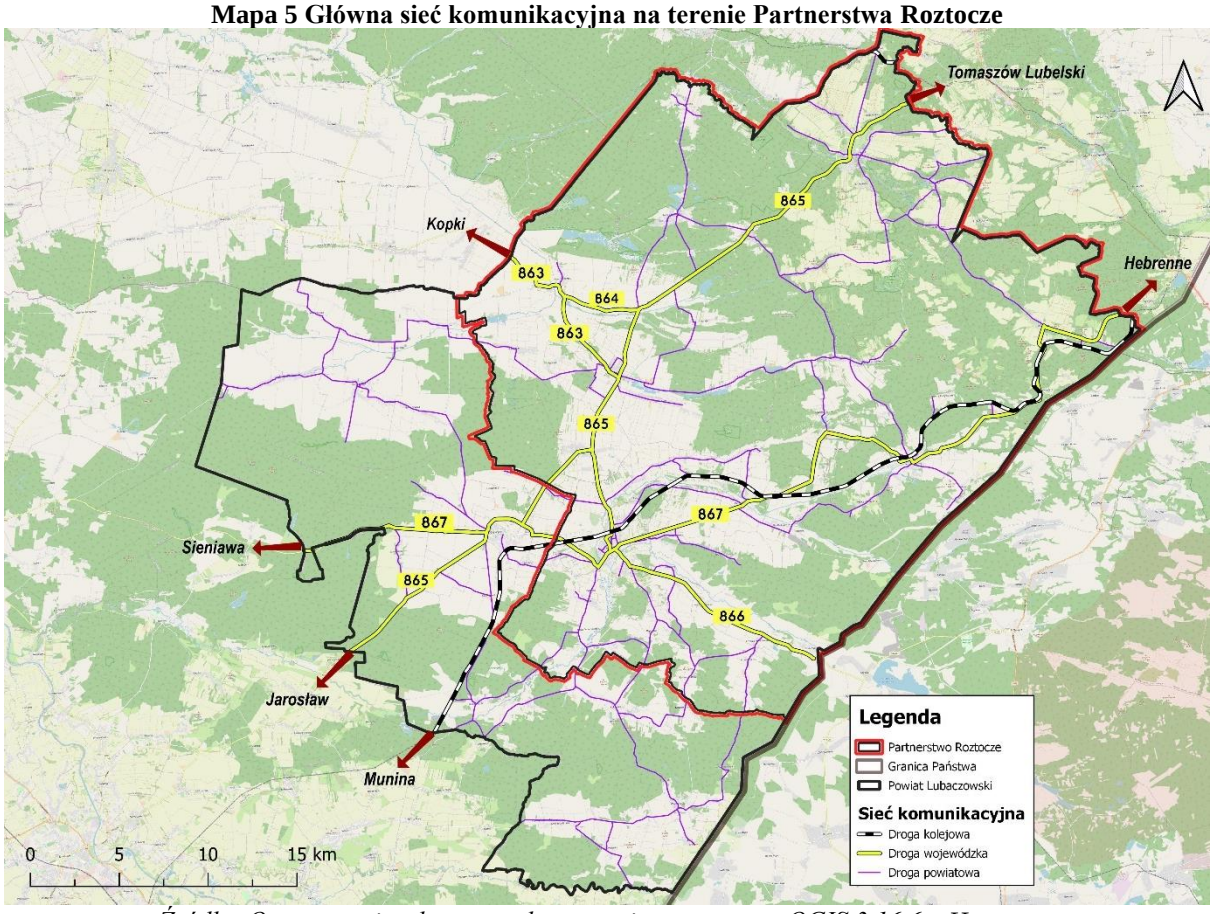
ruchem powyżej 3 milionów przejazdów rocznie. Przez teren powiatu przebiega odcinek drogi wojewódzkiej nr 866 objęty tym programem. W 2016 r. na zlecenie Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie sporządzona została mapa akustyczna dla drogi wojewódzkiej nr 866 Dachnów–Lubaczów na terenie powiatu lubaczowskiego. Z przeprowadzonych analiz wynika, że na obszarze o powierzchni około 4,72 km^2, przy obecnych poziomach dopuszczalnych wskaźników L_{DWN} oraz L_N praktycznie nie występują tereny mieszkaniowe, dla których standardy nie byłyby dotrzymane. Nie występują tereny, dla których akustyczny stan środowiska można zakwalifikować jako zły czy bardzo zły. Wyniki analiz rozkładu hałasu przy elewacjach budynków, przeprowadzonych na różnych wysokościach budynków zlokalizowanych w pierwszej linii zabudowy (dla najbardziej narażonych 21 budynków mieszkalnych) nie wykazały występowania ponadnormatywnego hałasu na żadnej z kondygnacji. Pozostałe drogi są trasami mniej ruchliwymi, w związku z tym zakłada się, że przekroczenia norm tam nie występują lub są nieznaczne.

Na terenie Partnerstwa znajdują się kopalnie, ich działalność wiąże się również z emisjami hałasu. Ze względu na skalę i intensywność wydobycia złóż można stwierdzić, że normy hałasu są tutaj regularnie przekraczane. Jednakże na terenach tych nie są prowadzone obecnie badania odnośnie wielkości emisji hałasu.

Na terenie Lubaczowa nie występują bardzo duże zakłady przemysłowe mogące wytwarzać znaczne natężenia hałasu, lecz stan zagrożenia hałasem przemysłowym ulega zmianom, co wiąże się ze zmianami w gospodarce. Wynikiem przeobrażeń w gospodarce jest wzrost zagrożenia hałasem ze strony niewielkich zakładów produkcyjnych, usługowych, gastronomicznych. Emitują one hałas o niewysokim poziomie i niewielkim zasięgu oddziaływania, często o nieznacznym przekroczeniu norm.

Skala oddziaływania hałasu kolejowego jest znacznie mniejsza niż hałasu drogowego. Ze względu na ograniczenie kursów pociągów, hałas kolejowy nie należy do źródła hałasu, którego eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne w sąsiedztwie linii kolejowej przebiegającej przez teren Partnerstwa Roztocze.

Mapa 5 Główna sieć komunikacyjna na terenie Partnerstwa Roztocze

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

3.1.6 Pole elektromagnetyczne

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi jest *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2024 r. poz. 54) – dział VI Ochrona przed polami elektromagnetycznymi. Zgodnie z powyższym ochrona przed polami polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku określone są w *Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2448)[16] oraz

[16] Rozporządzenie zastąpiło *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1883).

w *Rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2630).

Na terenie Partnerstwa Roztocze źródła promieniowania niejonizującego stanowią:

- linie i stacje elektroenergetyczne najwyższego, wysokiego, średniego i niskiego napięcia;
- urządzenia radiokomunikacyjne;
- urządzenia radionawigacyjne i radiolokacyjne;
- stacje transformatorowe;
- stacje bazowe telefonii komórkowej;
- radiostacje amatorskie i stacje CB-radio;
- stacje bazowe łączności radiotelefonicznej;
- urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne pracujące w przemyśle, placówkach naukowo-badawczych, ośrodkach medycznych;
- urządzenia powszechnego użytku emitujące pola elektromagnetyczne, np. pojedyncze aparaty telefonii komórkowej.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zgodnie z art. 123 ust. 1 *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*.

W 2021 roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie województwa podkarpackiego zarówno na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, jak i w miejscach dostępnych dla ludności[17].

Pomiary monitoringowe pól elektromagnetycznych prowadzone są w cyklu czteroletnim, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2311).

[17] Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, gios.gov.pl

3.1.7 Warunki wodne

Wody powierzchniowe

Partnerstwo Roztocze w większości znajduje się w zlewni rzeki San, w dorzeczu Wisły, niewielka część Partnerstwa znajduje się w zlewni rzeki Bug. Sieć hydrograficzna Partnerstwa jest dobrze rozwinięta. Największe zlewnie tworzą rzeki: Lubaczówka, Szkło, Tanew.

Na terenie Partnerstwa Roztocze zlokalizowanych jest 26 zbiorników wodnych, w tym: 5 przeciwpożarowych, 2 rozlewiska, 19 retencyjnych. Zbiorniki wodne retencyjne są również zbiornikami ekosystemowymi mającym wpływ na poprawę różnorodności biologicznej.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, wyróżnia się jednolite części wód powierzchniowych naturalne, dla których określa się stan ekologiczny i jednolite części wód powierzchniowych silnie zmienione i sztuczne, dla których określa się potencjał ekologiczny. Ocena stanu JCWP jest prowadzona na podstawie wyników klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego oraz na podstawie wyników klasyfikacji stanu chemicznego.

Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych za lata 2019 i 2020 została wykonana na podstawie *Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2149).

Teren Partnerstwa Roztocze pokrywa 10 jednolitych części wód powierzchniowych.

Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) obszaru dorzecza Wisły[18].

Na terenie Miasta Lubaczów, Gminy Lubaczów, Miasta i Gminy Cieszanów:

Kod JCWP: RW200011225699:

- Nazwa JCWP: Lubaczówka z Sołotwą od Glinianki;
- Stan/potencjał ekologiczny: zły stan ekologiczny;
- Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;

[18] Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk (aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami), karty.apgw.gov.pl:4200/informacje

- Przypisane cele środowiskowe: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Na terenie Miasta i Gminy Cieszanów, Gminy Lubaczów oraz Miasta Lubaczów:

Kod JCWP: RW2000092256529:

- Nazwa JCWP: Przerwa;
- Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny;
- Stan chemiczny: dobry;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń.
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami.

Na terenie Gminy Lubaczów, Gminy Horyniec-Zdrój oraz Miasta i Gminy Cieszanów:

Kod JCWP: RW2000092256489:

- Nazwa JCWP: Świdnica;
- Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny;
- Stan chemiczny: poniżej dobrego;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren (w), benzo(g,h,i)perylen (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50).
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Na terenie Gminy Lubaczów i Gminy Horyniec-Zdrój:

Kod JCWP: RW200009225645:

- Nazwa JCWP: Sołotwa do Glinianki;
- Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny;
- Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych

dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50), realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.

- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój:

Kod JCWP: RW200012267143159:

- Nazwa JCWP: Bug od granicy państwa do Wełnianki
- Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny;
- Stan chemiczny stan chemiczny poniżej dobrego;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Bug od ujścia Wełnianki do ujścia Huczawy (dla certy); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność, realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń.
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami, aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój oraz Miasta i Gminy Cieszanów:
Kod JCWP: RW200009228249:

- Nazwa JCWP: Brusienka;
- Stan/potencjał ekologiczny: nie dotyczy;
- Stan chemiczny: brak danych;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, działania renaturyzacyjne, realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50), rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta,
- Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój, Miasta i Gminy Narol oraz Miasta i Gminy Cieszanów:
Kod JCWP: RW20007228169:

- Nazwa JCWP: Łówczanka;
- Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny;
- Stan chemiczny: poniżej dobrego;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, rozpoznanie

zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.

- Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Na terenie Gminy Horyniec-Zdrój oraz Miasta i Gminy Narol:

Kod JCWP: RW20000626714125:

- Nazwa JCWP: Rata do granicy państwa;
- Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany;
- Stan chemiczny: poniżej dobrego;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP.

Na terenie Gminy Lubaczów:

Kod JCWP: RW200009225629:

- Nazwa JCWP: Zamiło;
- Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny;
- Stan chemiczny: brak danych;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny.
- Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych.
- Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Kod JCWP: RW20000922566:

- Nazwa JCWP: Łukawiec;
- Stan/potencjał ekologiczny: słaby stan ekologiczny;
- Stan chemiczny: dobry;
- Stan ogólny: zły stan wód;
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona;
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, dobry stan chemiczny.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: działania renaturyzacyjne.
- Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Wody podziemne

Celem środowiskowym dla JCWPd jest zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do niej zanieczyszczeń; zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa stanu, a także ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem wód, tak aby osiągnąć i utrzymać ich dobry stan.

Badania i ocenę stanu wód podziemnych wykonuje się dla tzw. jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), dla których określany jest stan ilościowy i stan chemiczny. Monitoring wód podziemnych prowadzony jest systematycznie – oceny wykonywane są co 4 lata.
Miasto Lubaczów, Gmina Cieszanów, Gmina Horyniec-Zdrój i Gmina Lubaczów położone są w obrębie wód podziemnych (JCWPd)[19]:
Kod JCWPd: GW2000136:

- Stan ilościowy: dobry;
- Stan chemiczny: dobry;
- Stan JCWPd: dobry;
- Ocena ryzyka niespełnienia celu środowiskowego: niezagrożona.
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy.

[19] Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk (aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami), karty.apgw.gov.pl:4200/informacje

- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP, weryfikacja zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych.

Gmina Cieszanów, Gmina Horyniec-Zdrój i Gmina Narol położone są w obrębie wód podziemnych (JCWPd):

Kod JCWPd: GW2000120:

- Stan ilościowy: dobry;
- Stan chemiczny: dobry;
- Stan JCWPd: dobry;
- Ocena ryzyka niespełnienia celu środowiskowego: niezagrożona.
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP.

Gmina Horyniec-Zdrój i Gmina Narol położone są w obrębie wód podziemnych (JCWPd):

Kod JCWPd: PLGW2000121:

- Stan ilościowy: dobry;
- Stan chemiczny: dobry;
- Stan JCWPd: dobry;
- Ocena ryzyka niespełnienia celu środowiskowego: niezagrożona.
- Przypisane cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy.
- Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP).
- Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP.

W granicach Partnerstwa Roztocze znajdują się części następujących głównych zbiorników wód podziemnych:

- GZWP 428 Dolina Kopalna Biłgoraj – Lubaczów (czwartorzędowy), który swoim zasięgiem obejmuje gminy: Lubaczów (ujęcie Mokrzyca), Lubaczów miasto, Cieszanów;
- GZWP 407 Niecka Lubelska (Chełm – Zamość) – zbiornik kredowy, który obejmuje swym zasięgiem gminy: Horyniec-Zdrój (ujęcia Polanka Horyniecka, Monasterz, Werchrata, Dziewięcierz), Narol (Łukawica).

Udokumentowane zasoby wód podziemnych Partnerstwa Roztocze związane są z GZWP nr 428 o powierzchni 290 km^2 i są szacowane na 76,2 tys. m^3/d w utworach czwartorzędowych, z warstwą wodonośną na głębokości 10-65 m. W obrębie zbiornika utworzone zostały strefy wysokiej i najwyższej ochrony wód podziemnych, wyznaczone na podstawie dokumentacji hydrogeologicznej. Jego wody cechuje niska zawartość chlorków i siarczanów, jedynie w dolinach rzek występuje podniesiona koncentracja związków żelaza. Prawie na całym obszarze zbiornika są to wody klasy I i II, jedynie w rejonie Suchej Woli i Lubaczowa wody zaliczono do klasy III.

Natomiast drugi obszar występowania udokumentowanych wód podziemnych to Roztocze Wschodnie ze zbiornikiem GZWP nr 407 Niecka Lubelska (Chełm – Zamość) o powierzchni 9 015 km^2, w utworach kredowych, w ośrodku szczelinowo-porowym, o średniej głębokości 70 m i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 1 127,50 tys. m^3/d. W obrębie zbiornika występują wody klasy Ic, Ia i b, a więc wody bardzo nieznacznie zanieczyszczone (łatwe do uzdatniania) oraz wody bardzo czyste i czyste (do użytku bez uzdatniania). Mineralizacja ogólna tych wód jest rzędu 300–400 mg/l; twardość wody mieści się w przedziale 5,5–8 mval/l; wykazują odczyn obojętny lub lekko kwaśny.

Na obszarach o wysokim stopniu zagrożenia wód podziemnych GZWP, tereny przeznaczone pod zabudowę i realizowana zabudowa powinny być przestrzennie skoncentrowane i obsługiwane systemem kanalizacji służącym do zbiorowego odprowadzania ścieków. Nie zaleca się dopuszczania lokalizacji na tych obszarach przedsięwzięć mogących znacząco zagrażać zanieczyszczeniem wód podziemnych. Nie zaleca się wyznaczania nowych terenów przeznaczonych do zabudowy w jednostkach nie przewidzianych do obsługi systemu kanalizacji sanitarnej. Potencjalnymi zagrożeniami GZWP mogą być ponadto:

- lokalizowanie odpadów, składowisk komunalnych i wylewisk niezabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża substancji szkodliwych dla środowiska;

- lokalizowanie baz i składów prowadzących przeładunek i dystrybucję produktów ropopochodnych i innych substancji niebezpiecznych;
- zrzut ścieków sanitarnych, technologicznych, przemysłowych do gruntu lub wód powierzchniowych bez oczyszczenia;
- bezściółkowy chów zwierząt;
- lokalizowanie obiektów szczególnie niebezpiecznych dla środowiska (np. rafinerie, zakłady chemiczne).

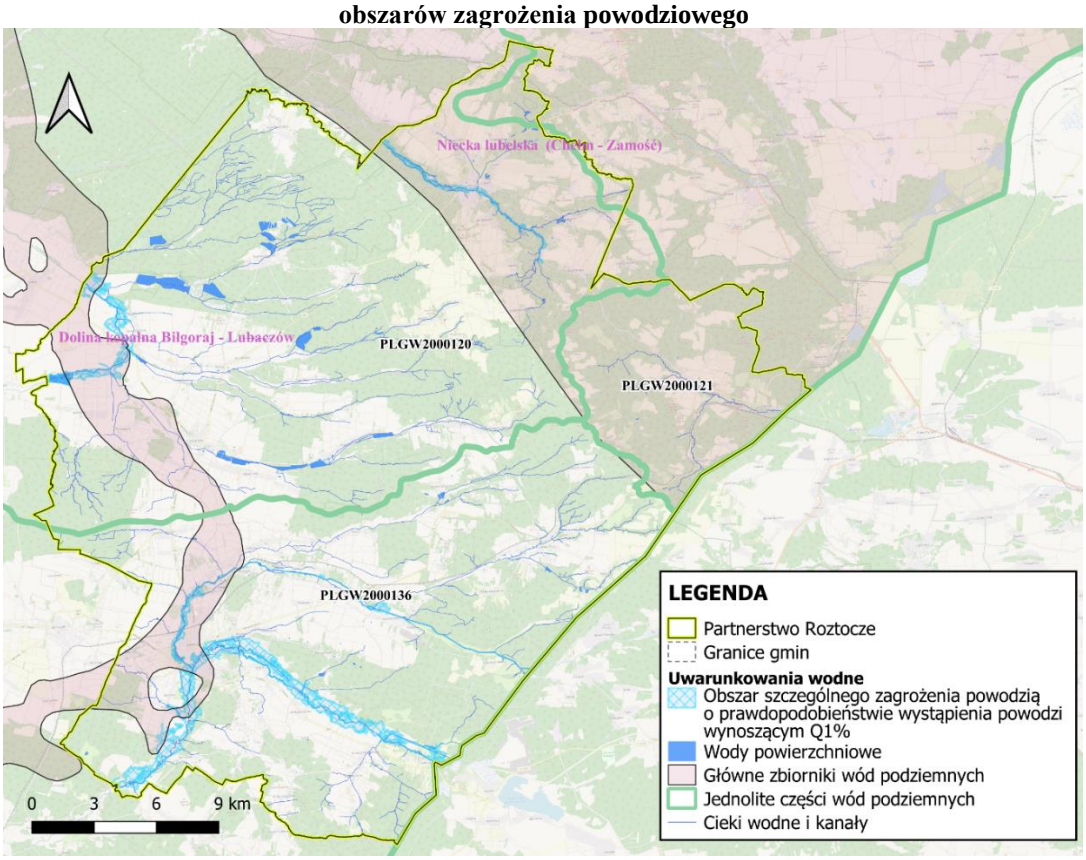
Zagrożenie powodzią oraz suszą

Zgodnie z wymogami Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie przygotowuje mapy zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapy ryzyka powodziowego (MRP). Na mapach przedstawiono obszary o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%).

Największe zagrożenie powodziowe na terenie Partnerstwa Roztocze stwarzają rzeki: Lubaczówka z dopływami, Szkło i Wirowa z dopływami, Brusienka, Łówcza i Buszcza.

Mapa 6 Partnerstwo Roztocze – uwarunkowania: położenie gmin względem JCWPd, GZWP oraz obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Wyróżnia się następujące typy suszy:

- susza atmosferyczna;
- susza rolnicza;
- susza hydrologiczna;
- susza hydrogeologiczna.

Na podstawie *Planu przeciwdziałania skutkom suszy* należy uznać, że na terenach wszystkich gmin należących do Partnerstwa Roztocze występują wszystkie typy zagrożenia suszą. Tereny Partnerstwa Roztocze najmniej narażone są na suszę rolniczą (słabo zagrożone), zaś najbardziej na suszę atmosferyczną (silnie zagrożone).

Gospodarka wodno-ściekowa

Analizowany obszar charakteryzuje się cennymi walorami środowiska naturalnego oraz dużą koncentracją zachowawczych form ochrony przyrody, więc odpowiedni stan

infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i poziom dostępności do niej mieszkańców w kontekście ochrony środowiska jest niezwykle istotny.

Zgodnie z danymi GUS z 2020 r. z sieci wodociągowej korzystało średnio 93,7% mieszkańców Partnerstwa Roztocze, z sieci kanalizacyjnej 75,4%, a z oczyszczalni ścieków 89,9%. Dostępność mieszkańców Partnerstwa Roztocze do sieci wodociągowej jest wyższa niż dostępność w skali województwa podkarpackiego, gdzie w roku 2020 z sieci wodociągowej korzystało 81,1%, z sieci kanalizacyjnej 71,8%, a z komunalnych oczyszczalni ścieków 76,5% mieszkańców. Tak jak w skali całego województwa, także na analizowanym obszarze widoczna jest niekorzystna różnica między dostępnością mieszkańców do oczyszczalni ścieków sieci kanalizacyjnej a dostępnością do sieci wodociągowych.

Stosunkowo słaba dostępność mieszkańców analizowanego obszaru do sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, przy dość dużej dostępności do sieci wodociągowej wynikać może z ukształtowania terenu i rozproszonej zabudowy, które generują duże koszty realizacji inwestycji sieciowych, w szczególności sieci kanalizacyjnych. Część gospodarstw domowych korzysta z indywidualnych instalacji do zagospodarowania nieczystości ciekłych – zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków.

Według danych GUS za 2020 r. najwięcej zbiorników bezodpływowych znajduje się w gminach: Narol (871 sztuk) oraz Lubaczów (661 sztuk). Natomiast z przydomowych oczyszczalni ścieków najwięcej mieszkańców korzysta w Gminie Lubaczów (16 sztuk). W 2019 r. stan wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych z analizowanego obszaru, w odniesieniu do których prowadzi się monitoring wód powierzchniowych, oceniony został do 15 jednolitych części wód powierzchniowych oceniony jako zły.

3.1.8 Zasoby geologiczne

W granicach Partnerstwa Roztocze znajdują się różnorodne złoża kopalin. W tabeli 5 przedstawiono zasoby udokumentowanych złóż kopalin wg stanu na 31.12.2020 r.

Tabela 4 Wykaz zasobów kopalin na terenie Partnerstwa Roztocze

Rodzaj kopalin	Liczba złóż	Zasoby bilansowe	Zasoby przemysłowe
Gaz ziemny [mln m^3]	6	1 382,66	930,79
Ropa naftowa [tys. ton]	2	160,93	-
Siarka rodzima [tys. ton]	1	101 998,33	5 735,33
Piaski formerskie [tys. ton]	1	15 509,00	-
Piaski i żwiry [tys. ton]	9	4 085,00	1 666
Piaski kwarcowe [tys. ton]	2	6 559,00	-
Surowce ilaste ceramiki budowlanej [tys. ton]	5	5 776,00	-
Surowce ilaste do produkcji cementu [tys. ton]	2	41 432,00	-
Surowce szklarskie [tys. ton]	1	2 474,00	-
Torfy [tys. m^3]	1	366,37	51,26
Wapienie i margle [tys. ton]	3	243 783,00	-
Solanki, wody lecznicze i termalne [m^3/h]	1	44,8	-

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce sporządzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny PIB, wg stanu na 31.12.2020 r.*

Ponadto w północno-wschodniej części partnerstwa znajdują się geostanowiska, w obrębie których utworzono Geopark „Kamienny Las na Roztoczu". Na obszarze geoparku znajdują się m.in. liczne powierzchniowe nagromadzenia skrzemieniałego drewna z rodziny cypryśnikowatych Taxodioxylon taxodii oraz liczne wytwory przyrody nieożywionej w postaci odsłonięć, kamieniołomów, jaskiń, debrzy, źródlisk oraz dzieł sztuki kamieniarskiej w postaci krzyży, figur i nagrobków wykonanych z lokalnego kamienia (kamieniarstwo bruśnieńskie).

Na terenie powiatu lubaczowskiego zlokalizowanych jest 68 geostanowisk, z czego 2 o randze międzynarodowej, 3 krajowej, 26 o regionalnej oraz 37 lokalnej[20]. Część z nich jest trudnodostępna.

W tabeli 6 zamieszczono wykaz oraz opis najważniejszych i najatrakcyjniejszych geostanowisk.

[20] Strona Internetowa Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowego Instytutu Badawczego, pgi.gov.pl

Tabela 5 Wykaz najważniejszych geostanowisk w Partnerstwie Roztocze

Lp.	Nazwa	Opis	Dostępność	Ranga
1.	Wapienne nagrobki na starym cmentarzu grekokatolickim w Radrużu w Gminie Horyniec-Zdrój	Cmentarz grekokatolicki w Radrużu. Znajdują się tu liczne nagrobki z krzyżami wykonanymi z tzw. kamienia bruśnieńskiego wydobywanego w pobliskich kamieniołomach.	Bardzo dobra	Międzynarodowa
2.	Odsłonięcie wapieni w Radrużu w Gminie Horyniec-Zdrój	Skarpy doliny rzeki Radrużki na wschód od Radruża. Jest to jedyne miejsce występowania w polskiej części Roztocza wapieni pelitowych, zbrekcjowanych, mających duże znaczenie w odtwarzaniu ewolucji basenu zapadliska przedkarpackiego.	Dobra	Międzynarodowa
3.	Piekiełko w Polance Horynieckiej, część północna - blokowisko skalne i jaskinia w Gminie Horyniec-Zdrój	W najwyższej części wąwozu uroczyska Piekiełko, w obrębie kilku drugorzędnych wąwozów rozcinających jego początkową część; w odległości 50-150 m na wschód od drogi Werchrata – Nowe Brusno i 200-300 m na zachód od jej skrzyżowania z drogą do Horyńca-Zdroju.	Średnia	Krajowa
4.	Jaskinia Diabelska w Dahanach w Gminie Horyniec-Zdrój	Jaskinia powstała w wyniku współdziałania wielu procesów tj. grawitacyjne spełzywanie materiału na stoku, wietrzenia w tym krasowienia, zoogenicznego, antropogenicznego odkopywania zwietrzelin.	Średnia	Krajowa
5.	Odsłonięcie utworów miocenu w Hucie Różanieckiej w Mieście i Gminie Narol	Słabo zlityfikowane utwory piaszczyste kwarcowo-rodoidowe, warstwowane przekątnie i rynnowo z licznymi powierzchniami erozyjnymi. Sporadycznie występują tu otoczaki czarnych krzemieni i fosforytów.	Średnia	Krajowa
6.	Odsłonięcie wapieni na zboczu Radrużki w Gminie Horyniec-Zdrój	Pas wychodni białego, kremowo szarawego wapienia gruboławicowego (lokalnie zbrekcjowanego zapiaszczonego). Ciąg odsłonięć wapieni występuje w zboczu doliny Radrużki w sąsiedztwie dawnego Państwowego Gospodarstwa Rolnego (PGR).	Średnia	Regionalna
7.	Piaski akumulacji szczelinowej w Radrużu w Gminie Horyniec-Zdrój	Znajdują się około 200 m na północ od zabudowań dawnego PGR. Geostanowisko reprezentuje formę akumulacji szczelinowej ze zlodowacenia południowopolskiego w strefie południowo-zachodniej krawędzi Roztocza.	Bardzo dobra	Regionalna
8.	Debrza Sopotu Małego koło Dziewięcierza w Gminie Horyniec-Zdrój	Dolina (debrza) Sopotu Małego znajduje się około 1,0 km od PGR Dziewięcierz i obrazuje budowę geologiczną obszaru oraz współczesne procesy erozyjne. Najbardziej malowniczy jest górny odcinek Sopotu Małego.	Dobra	Regionalna

9.	Piaski mioceńskie z rodoidami w Dziewięcierzu w Gminie Horyniec-Zdrój	Naprzeciw dawnych zabudowań PGR, w miejscowości Dziewięcierz. Odkrywka dokumentująca charakter sedymentacji utworów mioceńskich, facji płytkich w północnym obrzeżeniu basenu przedgórza Karpat. Charakterystyczną cechą jest występowanie rodoidów.	Dobra	Regionalna
10.	Odsłonięcie piasków kwarcowych miocenu w kopance w Dziewięcierzu w Gminie Horyniec-Zdrój	Miejscowość Dziewięcierz na południowy wschód od drogi Horyniec–Werchrata. Odsłonięcie profilu utworów badeńskich.	Dobra	Regionalna
11.	Źródlisko Kaplica Leśna w Nowinach Horynieckich w Gminie Horyniec-Zdrój	Znajduje się około 1,0 km na południowy wschód od Nowin Horynieckich w dolinie erozyjnej i jest lokalnym obiektem kultu. Obrazuje cechy budowy geologicznej.	Średnia	Regionalna
12.	Piekiełko w Polance Horynieckiej w Gminie Horyniec-Zdrój, część wschodnia – blokowisko skalne	W najwyższym odcinku wschodniego wąwozu uroczyska Piekiełko. Skałki i bloki skalne zbudowane są z jasnoszarych piaskowców drobno- i średnioziarnistych ze śladami laminacji równoległej. Mają one zazwyczaj gładkie powierzchnie, ale miejscami pojawiają się również bruzdki i komórkowe zagłębienia.	Dobra	Regionalna
13.	Jaskinia Kolegów w Polance Horynieckiej w Gminie Horyniec-Zdrój	Otwór Jaskini Kolegów znajduje się u podnóża ścianki skalnej o wysokości 1,5-2 m, usytuowanej w środkowym odcinku bardzo stromego zbocza wąwozu znajdującego się na południe od drogi Werchrata – Nowe Brusno. W obrębie tej samej ścianki, powyżej Jaskini Kolegów znajduje się nisza zwana Schroniskiem Koleżanek.	Bardzo dobra	Regionalna
14.	Utwory miocenu w Starym Bruśnie w Gminie Horyniec-Zdrój	Kilkupoziomowy, duży, nieczynny już kamieniołom na górze Brusno, w obrębie nieistniejącej już wsi Stare Brusno. Odsłonięte tu utwory są przykładem płytkowodnej facji wyznaczającej brzeg basenu peryferyjnego Karpat.	Dobra	Regionalna
15.	Jaskinia Chmielna w Niwkach Horynieckich w Gminie Horyniec-Zdrój	Jaskinia stanowi schronisko skalne. Jest to wydłużona i względnie głęboka nisza znajdująca się pod okapem zbudowanym z ławicy skalnej o grubości 80 cm, w stromym stoku zamykającym krótki boczny wąwóz w obrębie zbocza doliny schodzącej z okolic dawnej wsi Chmiele w kierunku Brusna.	Bardzo dobra	Regionalna
16.	Wapienne nagrobki na cmentarzu grekokatolickim w Starym Bruśnie w Gminie Horyniec-Zdrój	Na cmentarzu grekokatolickim w Starym Bruśnie znajdują się liczne nagrobki wykonane z lokalnego surowca zwanego kamieniem bruśniańskim (górnobadeński wapień organodetrytyczny o genezie płytkomorskiej).	Bardzo dobra	Regionalna

17.	Jaskinia Niedźwiedzia w Werchratej w Gminie Horyniec-Zdrój	Znajduje się w skarpie niewielkiego, zarastającego lasem wyrobiska (południowa strona drogi Werchrata–Brusno). Znajduje się w obrębie krótkiego progu skalnego i stanowi niski oraz ciasny korytarzyk z kilkoma odnogami. Jaskinia powstała w wyniku selektywnego wietrzenia piaskowca o zróżnicowanej zwięzłości.	Dobra	Regionalna
18.	Źródlisko Raty w Monasterzu w Gminie Horyniec-Zdrój	U podnóża zbocza doliny Raty na wysokości budynków dawnego PGR. Dokumentuje cechy budowy geologicznej, szczególnie uławicowienie i cios skał górnokredowych.	Dobra	Regionalna
19.	Grota w studni w Monasterzu w Gminie Horyniec-Zdrój	Szczyt wzgórza w obrębie ruin prawosławnego klasztoru. Jest to niski korytarz rozwinięty wokół ścian studni oraz dwie szczeliny. Obiekt powstał prawdopodobnie w wyniku zawalenia się ścian studni.	Dobra	Regionalna
20.	Wzgórze ostańcowe Wielki Dział w Mieście i Gminie Narol	Najwyższe wzniesienie w polskich granicach Roztocza. W licznych odsłonięciach widoczna jest budowa geologiczna, w mioceńskich wapieniach organodetrytycznych widoczne są formy krasowe zarówno kopane jak i współczesne.	Średnia	Regionalna
21.	Torfowisko Kobyle Jezioro w Hucie Złomy w Mieście i Gminie Narol	Torfowisko znajduje się w obrębie rezerwatu przyrody Źródła Tanwi. Wypełnia misę deflacyjną i ma charakter trzęsawiskowy. Na obrzeżach występuje okrajek wodny. Otoczone jest lasami i ma charakter uroczyska.	Dobra	Regionalna
22.	Torfowisko w Hucie Złomy w Gminie Horyniec-Zdrój	Wypełnia misę deflacyjną o sierpowatym kształcie. Ma charakter trzęsawiska z szerokim okrajkiem wodnym. Jest przykładem procesów torfotwórczych rozwijających się w obrębie zbiorników wodnych wypełniających misę deflacyjną. Jest otoczone lasami i ma charakter uroczyska.	Średnia	Regionalna
23.	Odsłonięcie wapieni organodetrytycznych miocenu w Woli Wielkiej w Mieście i Gminie Narol	Zachodnie zbocze wzgórza Wielki Dział. Odsłonięte są gruboławicowe piaszczyste wapienie organodetrytyczne z rodoidami i zlepami ostrygowymi.	Dobra	Regionalna
24.	Kamieniołom (stary) na Górze Grochy - odsłonięcie wapieni miocenu w Mieście i Gminie Narol	Są to silnie zlityfikowane warstwy wapieni organodetrytycznych o zmiennym stopniu zapiaszczenia, miejscami przechodzą w piaskowiec kwarcowo-glonowy.	Dobra	Regionalna
25.	Odsłonięcie utworów miocenu w Hucie Różanieckiej w Mieście i Gminie Narol	Południowe zbocza tzw. wału Huty Różanieckiej. Prezentowana jest wyższa część profilu utworów badeńskich. Obserwować można w różnym stopniu zlityfikowane wapienie organodetrytyczne, glonowe o zmiennym stopniu zapiaszczenia.	Średnia	Regionalna

26.	Odsłonięcie utworów miocenu w Hucie Różanieckiej w Mieście i Gminie Narol	Południowe zbocza tzw. wału Huty Różanieckiej. Obserwować można silnie zlityfikowane wapienie organodetrytyczne, glonowe o zmiennym stopniu zapiaszczenia. Występują tu warstwowania horyzontalne, przekątne tabularne oraz rynnowe.	Dobra	Regionalna
27.	Odsłonięcie utworów miocenu w Hucie Różanieckiej w Mieście i Gminie Narol	Południowe zbocza tzw. wału Huty Różanieckiej. Prezentowana jest najwyższa część profilu utworów badeńskich. Są to wapienie organodetrytyczne, glonowe o zmiennym stopniu zapiaszczenia oraz zmiennym stopniu lityfikacji. Występują tu warstwowania horyzontalne, przekątne tabularne oraz rynnowe.	Bardzo dobra	Regionalna
28.	Odsłonięcie utworów miocenu w Hucie Różanieckiej w Mieście i Gminie Narol	Południowe zbocza tzw. wału Huty Różanieckiej. Prezentowana jest najwyższa część profilu utworów badeńskich. Są to wapienie organodetrytyczne, glonowe o zmiennym stopniu zapiaszczenia oraz zmiennym stopniu lityfikacji. Występują tu warstwowania horyzontalne, przekątne tabularne oraz rynnowe.	Bardzo dobra	Regionalna
29.	Odsłonięcie utworów miocenu w Hucie Różanieckiej w Mieście i Gminie Narol	Południowe zbocza tzw. wału Huty Różanieckiej. Prezentowana jest wyższa część profilu utworów badeńskich. Obserwować można tu wapienie organodetrytyczne, glonowe o zmiennym stopniu zapiaszczenia, zmiennej frakcji oraz zmiennym stopniu lityfikacji. Występują tu warstwowania horyzontalne, przekątne tabularne oraz rynnowe.	Dobra	Regionalna
30.	Jeziorka międzywydmowe w Kadłubiskach w Mieście i Gminie Narol	Występują między Narolem a Bełżcem. Jest to zespół niewielkich jezior i suchych zagłębień bezodpływowych.	Dobra	Regionalna
31.	Skałka ostańcowa Diabelski Kamień w Dahanach w Gminie Horyniec-Zdrój	Znajduje się u podstawy wzniesienia Kamienna Góra. Diabelski Kamień zbudowany jest z mioceńskiego gruboziarnistego piaskowca wapnistego i wypreparowany pod wpływem selektywnego wietrzenia mechanicznego oraz chemicznego.	Średnia	Regionalna
32.	Dolina Łówczanki w Łówczy w Mieście i Gminie Narol	Głęboka, wcięta forma erozyjna o profilu poprzecznym, V-kształtna, o stosunkowo dużym i nierównym spadku. Dolina przypomina wąwóz. Dokumentuje budowę geologiczną oraz współczesne procesy erozyjno-akumulacyjne.	Średnia	Regionalna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowego Instytutu Badawczego, pgi.gov.pl

3.1.9 Gleby

Rodzaj gleb występujących na danym obszarze jest zależny od typu skał na jakim powstał. Na terenie Partnerstwa Roztocze dominują gleby płowe bielicowane i bielicowe. W części północnej występują jeszcze gleby mułowe i mułowo glejowe oraz pararędziny. A w południowo-wschodniej, w niewielkiej części, gleby płowe. W gminach Horyniec-Zdrój oraz Narol występuje najwięcej użytków rolnych. O właściwościach użytkowych gleb decyduje ich odczyn. Nadmierne zakwaszenie może prowadzić do zmniejszenia produktywności i żyzności gleby oraz ograniczenia dostępności mineralnych składników pokarmowych dla roślin i obniżenia odporności gleby na procesy degradacyjne.

W Mieście i Gminie Cieszanów prowadzone są badania jakości gleb. W 2017 roku badaniami objęto 462 ha użytków rolnych. Największy udział (35%) mają gleby lekkie. Spośród wszystkich miejscowości należących do gminy, największy odsetek gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych stwierdzono w Kowalówce i Żukowie, co przekłada się na duże potrzeby wapnowania. Najmniej gleb zakwaszonych zlokalizowanych było w obrębie Miasta Cieszanów. Około 40% gleb w tym obszarze charakteryzuje się odczynem obojętnym i zasadowym.

3.1.10 Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Gospodarka odpadami w Partnerstwie Roztocze odbywa się zgodnie z *Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podkarpackiego na lata 2020–2026 z perspektywą do 2032 r.* (Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXVI/584/21 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 kwietnia 2021 r.) oraz zgodnie z obowiązującym Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami (WPGO) oraz regulacjami prawnymi w tym zakresie, m.in. *Ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach* (Dz. U z 2022 r. poz. 699 z późn. zm.).

Obowiązkiem każdej gminy jest organizacja systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, gmina jest zobligowania do zorganizowania przetargu na odbieranie albo odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów. Zebrane w gminie zmieszane odpady komunalne są kierowane do instalacji komunalnych celem ich dalszego zagospodarowania. Marszałek województwa publikuje listę funkcjonujących oraz planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji na terenie danego województwa instalacji komunalnych, o których mowa w art. 38b ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Każda gmina jest także zobowiązana do utworzenia stacjonarnego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK).

Na terenie gmin Lubaczów, Cieszanów, Narol, Horyniec-Zdrój nie istnieją instalacje komunalne. Na terenie Miasta i Gminy Cieszanów działają trzy instalacje do zagospodarowania

odpadów ulegających biodegradacji innych niż odpady komunalne. W Mieście Narol istnieje składowisko odpadów komunalnych. Na terenie Partnerstwa znajdują się również nieczynne składowiska odpadów w Cieszanowie, Horyńcu-Zdroju i Lubaczowie.

Odpady komunalne na terenie Partnerstwa Roztocze powstają głównie w gospodarstwach domowych, ale również na terenach nieruchomości niezamieszkałych, jak: obiekty użyteczności publicznej (ośrodki zdrowia, szkoły) oraz infrastruktury (handel, obiekty turystyczne, usługi). Są to także odpady z terenów otwartych, takie jak: odpady z koszy ulicznych, zmiotki, odpady z placów targowych. Odpady komunalne z terenu powiatu odbierane są w postaci nieselektywnej (zmieszanej) oraz selektywnej.

Na terenie Partnerstwa znajdują się Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do których mieszkańcy mogą oddawać odpady komunalne.

3.1.11 Krajobraz, zasoby przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze Partnerstwa Roztocze wykazuje bardzo dużą różnorodność gatunków flory i fauny (szczególnie tej objętej ochroną gatunkową) jak i różnorodność komponentów krajobrazu (florystyczne, faunistyczne, leśne, krajobrazowe, przyrody nieożywionej występujących w przyrodzie), dzięki czemu jego część została objęta prawnie różnymi formami ochrony przyrody. Te najbardziej cenne przyrodniczo znajdują się w północnej części Partnerstwa.

Na obszarze Partnerstwa Roztocze zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody[21]:

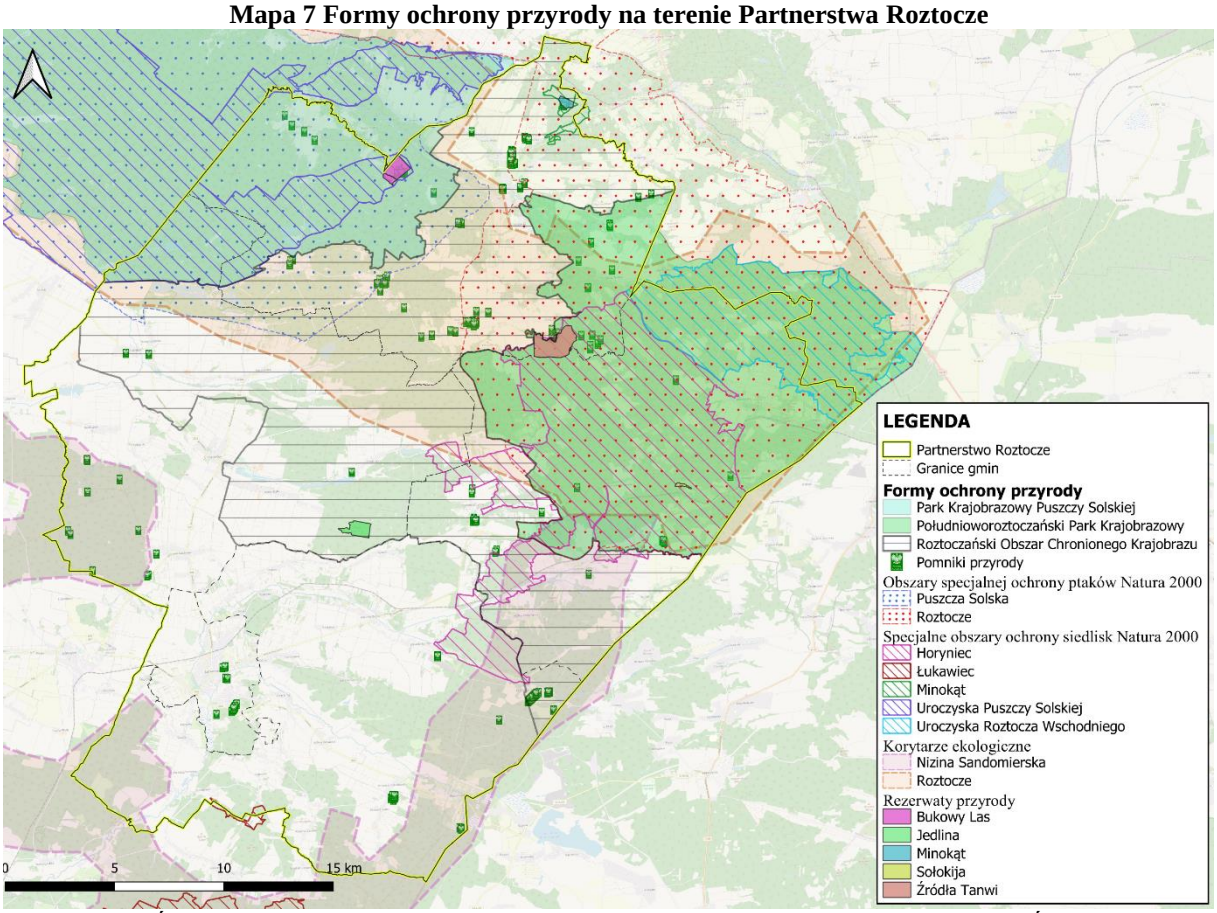
- Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu;
- Rezerwat przyrody Sołokija;
- Rezerwat przyrody Nad Tanwią;
- Rezerwat przyrody Minokąt;
- Rezerwat przyrody Bukowy Las;
- Rezerwat przyrody Źródła Tanwi;
- Rezerwat przyrody Jedlina;
- Rezerwat Przyrody Kamienne;
- Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej;
- Południoworoztoczański Park Krajobrazowy;
- Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Solskiej;

[21] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, crfop.gdos.gov.pl

- Obszar Natura 2000 Łukawiec;
- Obszar Natura 2000 Horyniec;
- Obszar Natura 2000 Uroczyska Roztocza Wschodniego;
- Obszar Natura 2000 Roztocze;
- Obszar Natura 2000 Minokąt;
- Obszar Natura 2000 Puszcza Solska;
- Stanowisko dokumentacyjne Piaskownia w Dziewięcierzu;
- Stanowisko dokumentacyjne Kamienie Kultu Słońca;
- 104 użytki ekologiczne;
- 131 pomników przyrody;
- 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

Mapa 7 stanowi graficzne zobrazowanie form ochrony przyrody na terenie Partnerstwa Roztocze.

Mapa 7 Formy ochrony przyrody na terenie Partnerstwa Roztocze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej[22] utworzony został w 1988 r. i zajmuje powierzchnię 28 895 ha. Rzeźbę terenu kształtują niewysokie wzniesienia do 320 m n.p.m., równiny, wydmy, liczne bagna i torfowiska. 85% powierzchni parku pokrywają lasy (głównie bory sosnowe, buczyna z dużym udziałem jodły, bory mieszane). Rozległe kompleksy leśne, tereny podmokłe i stawy są ostoją dla wielu gatunków roślin i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej. Na tym terenie chronione są także naturalne torfowiska wraz z ciekawą roślinnością i otaczającymi je borami sosnowymi i bagiennymi. W obrębie parku zostały utworzone następujące rezerwaty: Nad Tanwią, Czartowe Pole, Bukowy Las. Na terenie parku wśród czystych wód potoków żyją dwa cenne gatunki ryb: pstrąg potowy oraz lipień. Występują również cenne gatunki szponiastych, takie jak bielik, jastrząb, krogulec, myszołów, orlik krzykliwy, jarząbek. Ssaki występujące w parku to między innymi ryjówki, nietoperze, łasice. Coraz częściej można również spotkać rysia. Z gatunków wodno-błotnych występuje większość gatunków perkozów, bąk, bączek.

Celem ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej jest zachowanie unikalnych walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych Roztocza oraz Puszczy Solskiej, a w szczególności zwartych kompleksów leśnych o charakterze puszczańskim (bory sosnowe, bory bagienne i wilgotne) z charakterystyczną florą i fauną, znajdują się tu unikalne przełomy rzeczne strefy krawędziowej Roztocza i Puszczy Solskiej w postaci szeregu niewielkich wodospadów zwanych “szumami” lub “szypotami”, tworzących niezwykle malowniczy, trochę górski charakter tej puszczańskiej krainy. Park położony na terenie Roztocza Środkowego (makroregion Roztocze) i Równiny Biłgorajskiej (makroregion Kotlina Sandomierska). Powierzchnia parku wynosi 28 980 ha (21 305 ha – w województwie lubelskim, 7 675 ha – w województwie podkarpackim).

Południoworoztoczański Park Krajobrazowy[23] utworzony został w 1989 r. i zajmuje powierzchnię 20 816 ha. Zróżnicowaną rzeźbę terenu reprezentują garby, pagórki, wąwozy, doliny, kotliny i padoły. Znajdują się tutaj stanowiska roślin górskich. Najcenniejszymi zbiorowiskami roślinnymi Roztocza Południowego są zbiorowiska leśne (m.in. lasy bukowe i bory mieszane), zajmujące ok. 64% powierzchni parku. Obszar ten jest jednym z najobfitszych rejonów źródliskowych Polski, skąd bierze początek wiele rzek i potoków.

[22] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl
[23] Jw.

Cele ochrony parku zostały ustanowione Rozporządzeniem Nr 60/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 10 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego:

- dla ochrony przyrody nieożywionej:
  1) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, stanowiących świadectwo przeszłości geologicznej regionu, w tym także zjawisk i obiektów o charakterze antropogenicznym;
  2) podtrzymanie naturalnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, zachowanie warunków siedliskowych do funkcjonowania ekosystemów oraz zachowanie reliktowych zabytków przyrody nieożywionej;
  3) ograniczanie antropogenicznych przekształceń powierzchni ziemi;
  4) udostępnianie dla celów naukowych, edukacyjnych i krajoznawczych cennych obiektów przyrody nieożywionej;
  5) osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
- dla ochrony przyrody ożywionej:
  1) szaty roślinnej:
     a. zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych;
     b. zachowanie pełnej różnorodności florystycznej w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
     c. ograniczanie procesu neofityzacji flory;
     d. zachowanie pełnego inwentarza zbiorowisk roślinnych, w szczególności naturalnych i półnaturalnych, a także antropogenicznych związanych z tradycyjnymi formami zagospodarowania (fitocenozy segetalne), zachowanie wszystkich istotnych i charakterystycznych dla środowiska przyrodniczego typów ekosystemów.
  2) fauny:
     a. zachowanie pełnego inwentarza naturalnej fauny w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
     b. zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych;
     c. zachowanie korytarzy ekologicznych;
  3) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów.
- dla ochrony dóbr kultury:

1) zachowanie i ochrona zabytków kultury materialnej, a zwłaszcza dworów, kościołów, młynów, kapliczek przydrożnych;
2) zachowanie i udostępnianie miejsc pamięci narodowej oraz śladów historii regionu, w szczególności udokumentowanych stanowisk archeologicznych;
3) zachowanie charakterystycznych cech architektury wiejskiej: budownictwa drewnianego, z kamieni wapiennych;
4) zachowanie i udostępnianie parków miejskich i wiejskich (podworskich);
5) utrzymanie i przywracanie tradycji lokalnych i zachowanych elementów kultury wiejskiej;
6) porządkowanie rodzimego krajobrazu kulturowego polegające m.in. na ochronie i restauracji jego charakterystycznych elementów;
7) udostępnianie istniejących zasobów kulturowych dla celów naukowych, krajoznawczych i edukacyjnych.

- dla ochrony walorów krajobrazu:
  1) zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego wynikającego z prowadzenia ekstensywnej gospodarki rolnej;
  2) zachowanie różnorodnych odsłonięć geologicznych oraz wychodni skalnych;
  3) zachowanie istniejącego krajobrazu wraz z jego składnikami, walorami fizjonomicznymi i wiązaniami ekologicznymi.

Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu[24] utworzony został w 1987 roku. Ogólna powierzchnia wynosi 31 236 ha. Obszar rozdziela i równocześnie spełnia funkcję otuliny parków krajobrazowych: Puszczy Solskiej i Południoworoztoczańskiego. Cenny element flory przedstawiają zbiorowiska leśne. Wielki Las występujący w okolicach Tyniec zawiera piękne okazy jodły. Jednym z bardziej interesujących zbiorowisk leśnych otuliny jest drzewostan jodłowy o cechach lasu naturalnego w Kadłubiskach. Spotkać tu można rzadkie gatunki ptaków i zwierząt, np. perkoz rdzawoszyi występujący na stawach w Rudzie Różanieckiej i Lublińcu Nowym oraz puchacz w okolicy Rudy Różanieckiej. Na granicy obszaru położony jest Horyniec-Zdrój – jedyna miejscowość uzdrowiskowa w województwie. Posiada on lecznicze wody siarczkowe i jedne z lepszych w Europie borowiny.

Na terenie obszaru zakazuje się:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz

[24] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodnobłotnych.

Obszar Natura 2000 Puszcza Solska[25] zajmuje powierzchnię 79 349,09 ha, obejmuje kompleks leśny, w przewadze iglasty – sosnowy (70% powierzchni) położony na styku Roztocza i Kotliny Sandomierskiej. Na terenie ostoi dość licznie występują obszary bagienno-torfowiskowe, szczególnie w części zachodniej i południowej. Obszar przecięty jest dolinami rzek z niewysokimi wodospadami. Do ostoi należą również stawy rybne w Rudzie Różanieckiej oraz tereny łąkowe i rolne. W obszarze stwierdzono występowanie 135 gatunków ptaków lęgowych – 34 z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. W obszarze lęgnie się przynajmniej 1% krajowej populacji bociana czarnego, gadożera (jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych), orlika krzykliwego, trzmielojada,

[25] Instytut na rzecz Ekorozwoju, ine.eko.org.pl

bielika, puchacza, głuszca, cietrzewia, żurawia, derkacza i zimorodka. Jest to także ważna ostoja innych gatunków zwierząt. W obszarze tym zanotowano także występowanie 3 gatunków ssaków, 1 płaza i 1 rośliny naczyniowej z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto na omawianym obszarze znajduje się jedyne polskie stanowisko pluskwiaka Nobis major. Rozpoznano w obszarze co najmniej 23 gatunki roślin prawnie chronionych. Celem ochrony obszaru jest utrzymanie siedlisk lęgowych oraz żerowisk ptaków leśnych i mokradłowych.

Obszar Natura 2000 Roztocze[26] zajmuje powierzchnię 103 503,34 ha. Jest to ostoja ptasia mająca na celu zachowanie we właściwym stanie populacji ptaków uznanych za przedmiot ochrony oraz zabezpieczenie kluczowych do ich przetrwania środowisk. Obszar ten obejmuje Lasy Zwierzyniecko-Kosobudzkie oraz całe Roztocze Środkowe i Południowe. Roztocze to pas łagodnych wzniesień ciągnących się z północnego-zachodu na południowy-wschód. Około 70% powierzchni stanowią lasy, między którymi występują wąskie pasy pól uprawnych oraz wsie i niewielkie miasta. Znaczna część lasów ma charakter zbliżony do naturalnego. W obszarze dominują bory sosnowe, ale też spory udział mają mieszane bory jodłowe i buczyna karpacka. Sieć wód powierzchniowych jest dość uboga. Główną rzeką jest Wieprz. Ponadto z południowych stoków Roztocza w kierunku Kotliny Sandomierskiej spływają: Tanew, Sopot i Szum. W dolinach Wieprza, Sołokiji i Topornicy znajdują się stawy rybne.

W ostoi występuje co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł zielonosiwy, puchacz, puszczyk uralski, trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bocian biały i orlik krzykliwy, a także przepiórka. Stawy Tarnawatka są ważnym w regionie miejscem lęgowym śmieszki oraz miejscem żerowania w czasie migracji dla krzyżówki.

Obszar Natura 2000 Horyniec[27] położony jest na obszarze 11 016,03 ha i mieści się na pograniczu Płaskowyżu Tarnogrodzkiego i wyżyny Roztocza Wschodniego, w wąskiej dolinie Kotliny Sandomierskiej otwierającej się ku zachodowi. W obszarze stwierdzono siedlisko przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 6 gatunków zwierząt

[26] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl
[27] jw.

z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W obszarze znajduje się kolonia rozrodcza nocka dużego oraz zimowiska nocka dużego, nocka łydkowłosego oraz mopka. Obszar obejmuje również żerowisko nietoperzy. Zgodnie z Kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obiekt uzyskał 19 punktów. Północna część obszaru Natura 2000 Horyniec wraz z przylegającym terenem należącym do nadleśnictw Lubaczów i Narol jest terenem o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu, niewielkim zaludnieniu i bardzo małym zagęszczeniu dróg, co sprzyja obecności wilków. Tutejsza populacja liczy około 5-6 osobników (1 wataha). Stanowi to 10% populacji w kontynentalnej części województwa oraz 0,8% populacji krajowej. Najbliższe populacje wilków znajdują się w Puszczy Solskiej, na Roztoczu i w Lasach Sieniawskich. Istnieją dość dobre połączenia z tymi kompleksami poprzez obszary leśne lub ekstensywnie użytkowane obszary rolne i nadrzeczne. Okolice Horyńca-Zdroju są ostoją rzadkiego motyla – przeplatki aurinii (Euphydryas aurinia). Celem ochrony obszaru jest utrzymanie zimowisk nietoperzy i miejsc ich letniego bytowania, zachowanie siedlisk przyrodniczych m.in. cennych kompleksów łąk będących ostoją chronionej lepidopterofauny oraz utrzymanie populacji wilka.

Obszar Natura 2000 Łukawiec[28] zajmuje powierzchnię 2 270,18 ha. Obszar położony jest na Płaskowyżu Tarnogrodzkim, koło wsi Łukawiec. Składa się z dwóch oddzielnych części znajdujących się na północ i na południe od miejscowości. Północna część obejmuje cenny kompleks łąk zmiennowilgotnych wraz z zachowanymi przy potokach fragmentami łęgów, natomiast południowa część to fragment zwartego obszaru leśnego rozciągającego się między Czerniawką a granicą państwa. Najcenniejszym gatunkiem spotykanym w obszarze jest umieszczone w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej ponikło kraińskie (Eleocharis carniolica). Jest to jedyne potwierdzone w ostatnich latach niżowe stanowisko tego gatunku w Polsce. Ostoja obejmuje kilkadziesiąt hektarów łąk, w tym miejscami dobrze zachowane łąki trzęślicowe z szeregiem cennych gatunków roślin i motyli. Wśród tych ostatnich są 4 gatunki z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: modraszek telejus (Maculinea teleius), modraszek nausitous (Maculinea nausithous), czerwończyk nieparek (Lycaena dispar) oraz przeplatka aurinia (Euphydryas aurinia), której populacje w Łukawcu oraz sąsiednim Horyńcu uznane są za kluczowe dla zachowania gatunku w skali Polski. Wśród lasów liściastych, pokrywających większość terenu ostoi, znaczące powierzchnie zajmują grądy, niektóre z nich z dobrze zachowaną strukturą i składem gatunkowym, ponadto wzdłuż cieków wodnych i w wilgotnych zagłębieniach spotyka się kilka rodzajów łęgów oraz na terenach otwartych zbiorowiska

[28] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

torfowisk niskich i przejściowych. Wśród stwierdzonych dotychczas na terenie ostoi gatunków roślin, 12 zamieszczonych jest na krajowej czerwonej liście roślin i grzybów.

Pod względem hydrologicznym obszar ten w całości zlokalizowany jest w prawobrzeżnej zlewni rzeki San. Przez obszar przepływają następujące cieki wodne: Łukawiec, Czerniawka, Groń, Grodzisko, Kacze Doły i Młaga. W granicach powiatu lubaczowskiego oraz na terenie występowania obszaru Natura 2000 zlokalizowany jest zbiornik wód podziemnych: czwartorzędowy GZWP 428 Dolina Kopalna Biłgoraj – Lubaczów. Wielkość zasobów wód powierzchniowych jest niestabilna, problemem jest też ich dyspozycyjność wynikająca ze zróżnicowania warunków hydrologicznych w poszczególnych latach i dużej zmienności w czasie.

Obszar Natura 2000 Minokąt[29] zajmuje powierzchnię 177,92 ha. Ostoja położona jest na Roztoczu Wschodnim w obrębie obniżenia znajdującego się pomiędzy wzgórzami kredowymi. Obniżenie wypełnione jest zwydmionymi piaskami. Pomiędzy wydmą a wzgórzami w zagłębieniach bezodpływowych utworzyły się zbiorniki wodne. Wzgórza kredowe porasta grąd Tilio-Carpinetum oraz grąd z jodłą. W niższych położeniach stoków przykrytych piaskami wykształciły się bory jodłowe Abietum polonicum. Na obszarze znajdują się eutroficzne zbiorniki wodne z licznym występowaniem zalotki większej (Leucorrhinia pectoralis), a także dobrze zachowały się torfowiska wysokie oraz torfowiska przejściowe z okalającymi borami bagiennymi.

Podstawowym celem ochrony jest zachowanie naturalnego charakteru zbiorników wodnych z liczną populacją zalotki większej oraz śródwydmowych torfowisk i borów bagiennych z cennymi gatunkami flory i fauny.

Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Solskiej[30] powstał na powierzchni 34 671,39 ha. Obszar ten jest częścią Kotliny Sandomierskiej oraz niewielkich fragmentów strefy krawędziowej Roztocza. Obejmuje on cenne siedliska przyrodnicze takie jak: bory bagienne, torfowiska wśród lasów sosnowych. Puszcza Solska to kompleks leśny porastający ubogie gleby piaszczyste, a w strefie krawędziowej Roztocza – pararędziny i gleby brunatne. W znacznym stopniu jest to obszar podmokły. Drzewostany zdominowane są przez sosnę. Głównym walorem ostoi są dobrze zachowane rozległe bory bagienne, a także płaty i smugi torfowisk wysokich oraz przejściowych. Wyróżnikiem tego obszaru są też martwe wydmy. W strefie krawędziowej – głębokie parowy przełamują rzeki o charakterze górskim: Tanew,

[29] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl
[30] jw.

Sopot i Szum, w obrębie których wykształciły się dobrze zachowane łęgi. W lasach Puszczy Solskiej prowadzi się intensywną gospodarkę leśną. Uroczyska Puszczy Solskiej to największa ostoja wilków i rysi. Z roślin zagrożonych w skali europejskiej zanotowano rzadki gatunek mszaka – sierpowca błyszczącego. Z innych gatunków godnych uwagi, wymienić należy: 3 gatunki rosiczek, kosaćca syberyjskiego, kukułkę Fuchsa, mącznicę lekarską, widłaki: torfowca, wrońca i spłaszczonego. Głównymi zagrożeniami dla przyrody ostoi są: obniżenie poziomu wód gruntowych, wycinanie starych drzewostanów oraz penetracja terenu przez ludzi. Negatywnie wpływ na przyrodę ma również kłusownictwo, intensywna turystyka piesza oraz zaśmiecanie terenu. Celem dla obszaru jest zachowanie występujących na obszarze bogatych siedlisk przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk bagiennych i torfowiskowych oraz utrzymanie elementów puszczańskiej fauny – głównie licznej populacji wilka[31].

Obszar Natura 2000 Uroczyska Roztocza Wschodniego[32] zajmuje powierzchnię 5 381,46 ha. Ostoja obejmuje największe zwarte partie lasów Roztocza Wschodniego, na pograniczu polsko-ukraińskim. Jest to również pogranicze województw – lubelskiego i podkarpackiego. Cechuje się urozmaiconą rzeźbą terenu – najwyższymi wzniesieniami na Roztoczu (m.in. Długi Goraj oraz Krągły Goraj) oraz głębokimi wąwozami. Towarzyszy tej rzeźbie mozaika środowisk, gdzie poza pięknymi lasami, które rozcinają naturalne potoki, zobaczyć można śródleśne polany, rozległe ugory, odlesione dolinki małych rzek oraz piaszczyste wydmy porośnięte lasami sosnowymi. Teren jest słabo zaludniony. Ma on duże znaczenie w wymiarze historycznym. W obszarze zlokalizowanych jest wiele bunkrów z czasu okupacji. Cała ostoja znajduje się w granicach Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego. Zdecydowana większość powierzchni obszaru znajduje się w administracji Nadleśnictw Tomaszów (RDLP w Lublinie) oraz Lubaczów (RDLP w Krośnie). Stawy, łąki i grunty orne znajdują się w rękach prywatnych.

Przedmiotem ochrony w ostoi są siedliska przyrodnicze zagrożone w skali europejskiej, głównie doskonale zachowane drzewostany bukowe (żyzne buczyny) oraz zwierzęta (zwłaszcza wilk i ryś). Spośród innych typów siedlisk występują łęgi (siedlisko o randze priorytetowej), bardzo rzadkie na Lubelszczyźnie bory chrobotkowe (lasy sosnowe z runem porośniętym naziemnymi porostami), niewielkie płaty kwaśnych buczyn (tu na skraju zasięgu), płat torfowiska zasadowego oraz wilgotne łąki użytkowane ekstensywnie. Przez niedostępność

[31] Instytut na rzecz Ekorozwoju, ine.eko.org.pl
[32] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

i rozległość lasów, zostały stworzone dogodne warunki do stałego bytowania jednej watahy wilków oraz istnienia jednego terytorium rysi, które w debrach mają swe ulubione ostoje. Pozostałymi gatunkami ściśle z lasami związanymi są nietoperze: mopek, nocek Bechsteina oraz osobliwość faunistyczna wśród zwierząt – jelonek rogacz – chrząszcz związany z obumierającymi starymi drzewami, zwłaszcza dębami, które rosną koło rezerwatu Jalinka. W ostoi znajdują się również stawy rybne, gdzie bytują: traszka grzebieniasta, kumak nizinny, wydra i bóbr.

Plan zadań ochronnych jest podstawowym dokumentem przy zarządzaniu zasobami przyrodniczymi, dla których ochrony zostały utworzone obszary sieci Natura 2000. Tworzy on podstawę do prowadzenia działań ochronnych siedlisk oraz gatunków zwierząt, wskazując podmioty odpowiedzialne za wykonanie jego założeń. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 30 kwietnia 2014 r. dla obszaru Natura 2000 Horyniec został ustanowiony plan zadań ochronnych. Jako przedmiot ochrony obszaru w Standardowym Formularzu Danych (SDF) wymieniono 5 siedlisk przyrodniczych i 5 gatunków z zał. I i II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Są to:

- niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris);
- jaskinie nieudostępnione do zwiedzania;
- żyzne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion);
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum);
- łęgi topolowe, wierzbowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae);
- czerwończyk nieparek (Lycaena dispar);
- przeplatka aurinia (Euphydryas aurinia);
- mopek (Barbastella barbastellus);
- nocek duży (Myotis myotis);
- wilk (Canis lupus).

Na obszarze Partnerstwa Roztocze znajduje się siedem rezerwatów: cztery w Mieście i Gminie Narol (Nad Tanwią, Źródła Tanwi, Minokąt oraz Bukowy Las), natomiast po jednym w Mieście i Gminie Cieszanów (Jedlina), w Gminie Horyniec-Zdrój (Sołokija) oraz w Gminie Lubaczów (Kamienne).

Rezerwat przyrody Sołokija utworzony został w 1989 r. na powierzchni 7,43 ha w Gminie Horyniec-Zdrój, w leśnictwie Dziewięcierz. Jest to rezerwat florystyczny, którego

celem ochrony są naturalne skupiska jałowca pospolitego o zróżnicowanych, osobliwych formach pokrojowych. Rosną na bogatych w gatunki murawach kserotermicznych i wśród odrastającego lasu grądowego.

Rezerwat przyrody Nad Tanwią utworzony został w 1958 r. i znajduje się na terenie Gminy Susiec, a jego niewielkie fragmenty leżą w Mieście i Gminie Narol. Rezerwat położony jest na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej, a jego powierzchnia wynosi 186,54 ha. Rezerwat został utworzony w celu zachowania w stanie naturalnym malowniczego i charakterystycznego krajobrazu dolin potoków Tanwi i Jelenia z licznymi wodospadami w skalistym korycie potoku oraz z lasem mieszanym z udziałem jodły na granicy jej naturalnego zasięgu.

Rezerwat przyrody Minokąt utworzony został w 1995 r. na wschodnim krańcu Roztocza Środkowego w Leśnictwie Kadłubiska na powierzchni 23,47 ha. Jego celem jest ochrona pozostałości kompleksów lasów bukowo-jodłowych i jodłowych. Średni wiek drzewostanów wynosi ok. 150 lat. Jodła i buk (gatunek towarzyszący) znajdują się tu blisko północnej granicy swojego zasięgu.

Rezerwat przyrody Bukowy Las utworzony został w 1998 r. w Leśnictwie Maziarnia na powierzchni 86,29 ha, położony jest na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej. Został utworzony w celu zachowania naturalnej buczyny karpackiej w formie podgórskiej (Dentario glandulosae-Fagetum) wraz z chronionymi gatunkami (wawrzynek wilczełyko, widłak jałowcowaty, kruszczyk szerokolistny, podkolan biały, bluszcz pospolity, bodziszek żałobny). Obejmuje drzewostany nawet w wieku ok. 170 lat.

Rezerwat przyrody Źródła Tanwi utworzony został w Leśnictwie Złomy w 1998 r. na powierzchni 186,54 ha, na terenie Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego. Jego celem jest ochrona kompleksu nielicznych na Roztoczu naturalnych zespołów roślinności bagiennej (zbiorowisk torfowisk wysokich i przejściowych) wraz z otaczającymi ją drzewostanami i licznymi gatunkami roślin chronionych. Są one bogate w relikty glacjalne, subarktyczne i atlantyckie takie, jak: rosiczka okrągłolistna, sit sztywny, turzyca strunowa i przygiełka brunatna. W rezerwacie swój początek ma jedna z większych rzek Roztocza – Tanew. Źródliska zasilają też torfowisko (jeziorzysko) Kobyle Jezioro (użytek ekologiczny).

Rezerwat przyrody Jedlina to rezerwat leśny utworzony w 1995 roku w leśnictwie Załuże na powierzchni 66,97 ha, położony w uroczysku Wielki Las. Ochrona obejmuje fragmenty starych drzewostanów jodłowych (Abies alba Mill.) i mieszanych z dużym udziałem

jodły. Wiek drzewostanów jodłowych określa się na ok. 90-130 lat z udziałem dębów, sosen, świerków, brzóz i grabów.

Rezerwat przyrody Kamienne to rezerwat leśny utworzony w 2004 r. w leśnictwie Nowa Grobla na powierzchni 8,27 ha, chroniący rzadko spotykane w kraju zbiorowisko roślinne – świetlistą dąbrowę (Potentillo albae-Quercetum). Świetlista dąbrowa jest najbogatszym florystycznie (duża różnorodność) zespołem w Polsce. Na niewielkiej przestrzeni występuje od 45 do 80 gatunków roślin, od tych charakterystycznych dla świetlistych dąbrów (pięciornik biały, miodownik melisowaty, jaskier wielokwiatowy, kokoryczka wonna, pierwiosnka lekarska) po gatunki charakterystyczne dla średnio żyznych i żyznych lasów liściastych, lasów mieszanych, borów, ciepłolubnych zbiorowisk okrajkowych, muraw kserotermicznych i łąk.

Stanowiska dokumentacyjne to formy ochrony przyrody nieożywionej, obejmujące miejsca ważne pod względem naukowym i dydaktycznym. Najczęściej chroni ona specyficzne formacje i profile geologiczne, twory mineralne, warstwy zawierające nagromadzenia skamieniałości, miejsca, z których pochodzą nowo odkryte gatunki fauny lub flory kopalnej, jaskinie i schroniska podskalne oraz wyrobiska powierzchniowe i podziemne. W Partnerstwie Roztocze występują 2 stanowiska dokumentacyjne.

Stanowisko dokumentacyjne Kamienie Kultu Słońca o powierzchni 0,02 ha znajduje się w Gminie Horyniec-Zdrój, w obrębie Nowin Horynieckich. Prezentuje 2 ostańce wapienne na wzniesieniu Buczyna (357 m n.p.m.) odizolowanych od siebie, z wyraźnymi śladami procesów kresowych. Jeden z nich to tzw. Kamień Kultu Słońca, a drugi to Kamień Tronowy. Przypuszcza się, że miejsce to było kiedyś miejscem kultu, gdzie czczono i składano dary słońcu.

Stanowisko dokumentacyjne Piaskownia w Dziewięcierzu o powierzchni 0,71 ha znajduje się w Gminie Horyniec-Zdrój. Ochronie podlega ważny dla nauki profil glebowy: mioceńskie piaski, piaskowce i wapienie litotaminowe dawnej rafy koralowej oraz odkrywki profilu glebowego „roztoczańskich rędzin" z pozostałościami reliktowych gleb trzeciorzędowych.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty

nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania (art. 42 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*). Na terenie Partnerstwa Roztocze znajdują się 104 użytki ekologiczne.

Za pomniki przyrody uznawane są twory przyrody ożywionej i nieożywionej, które oprócz wartości naukowych, przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i kulturowych charakteryzują się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je spośród innych tworów natury. W Partnerstwie Roztocze znajduje się 131 pomników przyrody, z czego większość na terenie parków krajobrazowych: Puszczy Solskiej i Południoworoztoczańskiego. Na terenie Partnerstwa znajdują się pomniki zarówno przyrody nieożywionej np. źródła Tanwi czy ostańce wapienne (tzw. „Diabelski Kamień") w Monasterzu, na których można zauważyć ślady morskiej fauny mioceńskiej), jak i przyrody ożywionej (dominują stare drzewa).

W Partnerstwie Roztocze znajduje się jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy utworzony w 1992 roku w Mieście i Gminie Cieszanów o powierzchni 1,25 ha. Ochronie podlega cenny fragment krajobrazu naturalnego i kulturowego (pastwisko 0,25 ha, las 0,6 ha, środowisko wodne 0,4 ha).

Powierzchnia terenów objętych formami ochrony przyrody w 2020 roku w Partnerstwie Roztocze wynosiła 56 792,1 ha, co stanowiło 66,5% powierzchni Partnerstwa i była wyższa od poziomu tego wskaźnika na terenie województwa podkarpackiego (52,6%). Gminami o najwyższym wskaźniku udziału form ochrony przyrody w powierzchni gminy są: Horyniec-Zdrój (100%), Narol (100%) oraz Cieszanów (66%), natomiast Miasto Lubaczów nie jest pokryte żadną formą ochrony przyrody (tabela 7).

Tabela 6 Powierzchnia obszarów chronionych na terenie Partnerstwa Roztocze

Nazwa jednostki samorządu terytorialnego	Powierzchnia gmin [ha]	Powierzchnia form ochrony przyrody [ha]	Udział form ochrony przyrody w powierzchni gminy [%]
Cieszanów	21 944,0	144 32,5	66
Horyniec-Zdrój	20 310,0	20 310,0	100
Lubaczów	20 285,0	1 702,6	8
m. Lubaczów	2 573,0	0	0
Narol	20 347,0	20 347,0	100
Partnerstwo Roztocze	**85 459**	**56 792,1**	**66,5**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uzdrowisko Horyniec-Zdrój położone jest w części północno-wschodniej Partnerstwa Roztocze, posiada własne zasoby borowinowe, siarczkowe wody lecznicze. W uzdrowisku Horyniec-Zdrój panuje korzystny mikroklimat ze względu na temperaturę i wilgotność powietrza, ruch powietrza, ciśnienie atmosferyczne i promieniowanie słoneczne. Klimatowi sprzyja również największa w Polsce liczba dni słonecznych, bardzo małe zachmurzenie w stosunku do reszty kraju. W celu ochrony wyjątkowych walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ze względu na ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych i zapewnienia prawidłowej działalności lecznictwa uzdrowiskowego, zostały wyznaczone strefy A, B i C ochrony uzdrowiskowej. Strefy te jak i zakazy w nich obowiązujące ustala *Uchwała nr XXII/114/2012 Rady Gminy Horyniec-Zdrój z dnia 28 czerwca 2012 roku w sprawie uchwalenia statutu Uzdrowiska Horyniec-Zdrój* (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2012 r. poz. 1651).

3.1.12 Zabytki i dobra materialne

Najcenniejsze zabytki kultury materialnej objęte są ochroną prawną jako pomniki historii oraz ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków, obejmującego między innymi: zespoły zamkowe, dworsko-pałacowe i folwarczne, zabytki o charakterze sakralnym (kościoły, cerkwie, synagogi), a także pojedyncze obiekty mieszkalne, dwory, parki, folwarki, budowle infrastruktury technicznej, cmentarze.

W Lubaczowie znajduje się Muzeum Kresów wraz z dwoma oddziałami na terenie Gminy Horyniec-Zdrój (Muzeum w Radrużu – Zespół Cerkiewny, Muzeum w Nowym Bruśnie – Zespół Cerkiewny), które w roku 2020 odwiedziło łącznie 9 006 osób[33]. Działalność Muzeum polega na gromadzeniu, przechowywaniu, konserwacji i udostępnianiu zbiorów w zakresie archeologii, etnografii, historii, sztuki i rzemiosła artystycznego Kresów Rzeczypospolitej.

Najcenniejsze obiekty ze względów kulturowych, znajdujące się w Partnerstwie Roztocze, to:

- Zespół Cerkiewny w Radrużu, obejmujący: cerkiew, grecko-kat. pw. św. Paraskewii w Radrużu, dzwonnicę, cmentarz (wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, a także uznany za Pomnik Historii), krzyże i figury wytworzone przez ośrodek kamieniarski w Starym Bruśnie,
- zespoły staromiejskie (małomiasteczkowe) o zachowanym historycznym rozplanowaniu, m.in. miasta: Narol, Cieszanów, Lubaczów,

[33] Dane GUS.

- liczne drewniane obiekty sakralne i zabytkowe budownictwo drewniane,
- ośrodki kultu religijnego o charakterze krajowym: Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny Łaskawej Lwowskiej w Lubaczowie, miejsca związane ze św. Bratem Albertem Chmielowskim.

3.2 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko

Analiza istniejących problemów ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia realizacji *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030,* była uwzględniona w zakresie analizy i oceny stanu środowiska na terenie Partnerstwa, jak również w przeprowadzonej na potrzeby opracowania Strategii – Diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Partnerstwa Roztocze. Wśród istniejących i potencjalnych problemów ochrony środowiska w obrębie granic administracyjnych Partnerstwa wymienić można m.in.:

- Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, którego głównymi źródłami jest sektor komunalno-bytowy oraz transport, tzw. niska emisja oraz źródła liniowe, głównie ciągi komunikacyjne: przekroczenia stężenia benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM10, występowanie systemów ogrzewania indywidualnego opartych na spalaniu paliw stałych w kotłach o niskiej efektywności, rosnące natężenie ruchu komunikacyjnego, a przez to rosnąca emisja zanieczyszczeń do powietrza, duża energochłonność budynków i oświetlenia zewnętrznego, niewystarczający poziom wykorzystania OZE.
- Zagrożenie pogarszania się właściwego stanu wód powierzchniowych i podziemnych (m.in. występowanie JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, występowanie JCWP o złym stanie, możliwość przeniknięcia zanieczyszczeń do poziomów wodonośnych, zmiany klimatyczne sprzyjające występowaniu powodzi i suszy itp.).
- Niewystarczający poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska.
- Postępujące zmiany klimatu.

Analizując potencjalne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030*, odniesiono się do poszczególnych projektów strategicznych, zaproponowanych w Strategii.

W stosunku do każdego z projektów skrupulatnie przeanalizowano potencjalne oddziaływania na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, czyli na różnorodność biologiczną, wodę, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, lokalny klimat, zasoby naturalne oraz zabytki. Analizie poddano także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzkie. Posłużyło do tego narzędzie jakim jest matryca zbiorcza oddziaływania na środowisko, w której każdy z aspektów został szczegółowo przeanalizowany i określono, czy dany czynnik będzie miał pozytywny, negatywny, czy obojętny wpływ na różne obszary odnoszące się do środowiska. Matryca została szczegółowo przedstawiona w rozdziale czwartym.

Główne wyzwania ochrony środowiska w Partnerstwie Roztocze

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, które mają znaczenie dla analizowanego obszaru, znajdują się:

- Postępujące zmiany klimatu wymuszające konieczność wprowadzania przedsięwzięć adaptacyjnych (np. zwiększenie odporności zabudowy na ekstremalne zjawiska pogodowe, zabezpieczenie zabudowy przed podtopieniami oraz zwiększenie stopnia odporności na zjawiska powodziowe, wprowadzanie wszelkich form zieleni na terenach zabudowanych w celu poprawy mikroklimatu na terenach podatnych na wysokie temperatury).
- Oddziaływania związane z emisją zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza atmosferycznego – głównie wskutek tzw. „niskiej emisji", której źródłem są przede wszystkim indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch drogowy.
- Presja akustyczna na tereny mieszkaniowe, której źródłem jest ruch drogowy.
- Nie w pełni wykorzystany potencjał usług ekosystemowych obszarów zielonych w obszarze objętym ustaleniami planistycznymi: analizowany teren posiada walory przyrodnicze.
- Zagrożona funkcjonalność korytarzy ekologicznych (wskutek wzrastającej defragmentacji krajobrazu).
- Nie w pełni wykorzystany potencjał możliwości wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

3.3 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Strategii

Celem realizacji *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* jest m.in. poprawa jakości życia na terenie Partnerstwa Roztocze, uatrakcyjnienie wizerunku obszaru na zewnątrz, wzrost ruchu turystycznego oraz poprawa komponentów środowiska na terenie gmin. Założenia dokumentu przyczyniać się będą w pośredni sposób do poprawy stanu środowiska naturalnego, a także zapewnią skuteczne mechanizmy, mające na celu jego ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój jego walorów.

W przypadku braku realizacji działań zawartych w Strategii, ujemnym skutkiem dla środowiska będzie przede wszystkim utrzymywanie się problemów ekologicznych, m.in.:

- Postępujące zmiany klimatu wymuszające konieczność wprowadzania przedsięwzięć adaptacyjnych (np. zwiększenie odporności zabudowy na ekstremalne zjawiska pogodowe, zabezpieczenie zabudowy przed podtopieniami oraz zwiększenie stopnia odporności na zjawiska powodziowe, wprowadzanie wszelkich form zieleni na terenach zabudowanych w celu poprawy mikroklimatu na terenach podatnych na wysokie temperatury).
- Oddziaływania związane z emisją zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza atmosferycznego – głównie wskutek tzw. „niskiej emisji", której źródłem są przede wszystkim indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch drogowy.
- Postępująca utrata naturalnych walorów retencyjnych wskutek wzrostu powierzchni zabudowanej.
- Presja akustyczna na tereny mieszkaniowe, której źródłem jest ruch drogowy.
- Nie w pełni wykorzystany potencjał usług ekosystemowych obszarów zielonych w obszarze objętym ustaleniami planistycznymi: analizowany teren posiada walory przyrodnicze.
- Zagrożona funkcjonalność korytarzy ekologicznych (wskutek wzrastającej defragmentacji krajobrazu).
- Nie w pełni wykorzystany potencjał możliwości wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

Zaniechanie powyższych inwestycji nie poprawi obecnego stanu naturalnego, wobec czego analiza skutków braku realizacji Strategii prowadzi do wniosku, iż brak realizacji zadań zawartych w dokumencie może mieć poważne, negatywne konsekwencje. Wdrażanie działań

zawartych w dokumencie zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, bezpośrednio przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie Partnerstwa Roztocze.

Analizując potencjalne zmiany stanu środowiska, które mogłyby wystąpić w przypadku niezrealizowania działań wymienionych w projekcie *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030,* przewiduje się następujące skutki:

- brak realizacji działań związanych z budową ścieżek rowerowych będzie skutkował mniejszą liczbą osób, które mogłyby korzystać z tego źródła transportu, co będzie się przekładało na stale wysoki poziom niskiej emisji;
- brak właściwego planowania przestrzennego wpłynie na wzrost liczby konfliktów na linii funkcja terenu – środowisko przyrodnicze – społeczeństwo oraz uniemożliwi spójne kształtowanie przestrzeni na terenie Partnerstwa Roztocze.

Ponadto brak realizacji celów projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* spowoduje, że osiągnięcie harmonii pomiędzy rozwojem gospodarczym, społecznym i środowiskowym będzie praktycznie niemożliwe. Ponadto zaniechanie realizacji tychże celów może powodować niesprawność całego systemu lokalnej polityki ekologicznej. Utrudni to również realizację założonych celów, które są spójne ze strategicznymi dokumentami szczebla lokalnego, regionalnego, krajowego i międzynarodowego. W związku z powyższym realizacja działań *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* wydaje się być pożądana i konieczna.

Analiza powyższych skutków braku realizacji działań zaprogramowanych w projekcie Strategii prowadzi do wniosku, iż niezrealizowanie ustaleń dokumentu wywołać może jedynie skutki negatywne. Reasumując należy stwierdzić, iż korzystnym z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi jest wariant dążący do zrealizowania działań określonych w projekcie Strategii. Realizacja celów/działań wraz z uwzględnieniem uwag zapisanych w podsumowaniu niniejszej Prognozy doprowadzi do ogólnej poprawy stanu środowiska przyrodniczego i zdrowia mieszkańców obszaru.

4. Analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań ustaleń Strategii na środowisko

Projekt Strategii wskazuje trzy cele strategiczne, dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, z kolei dla nich po dwa kierunki działań – łącznie 12 kierunków działań, w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji działania oraz lista projektów strategicznych, które ujmują ogół potrzeb wynikających z rozwoju społeczno-gospodarczego oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, technicznej, społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej.

Ocena oddziaływania na środowisko na etapie sporządzenia niniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko jest utrudniona, a czasami wręcz niemożliwa. Strategia zawiera zadania zgłoszone przez samorządy gmin, których realizacja przewidziana jest w perspektywie lat 2022–2030. Duża część zadań inwestycyjnych nie ma określonego zakresu, sposobu i charakteru prowadzenia prac, w związku z czym podanie konkretnych oddziaływań jest dosyć trudne i problematyczne.

Projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* jest dokumentem o charakterze ogólnym i nie wskazuje szczegółowego zakresu poszczególnych inwestycji. Strategia określa jedynie konieczność ich realizacji w celu poprawy jakości różnych komponentów funkcjonowania obszaru oraz wdrażania zaleceń dokumentów wyższego szczebla. W związku z powyższym efekty poszczególnych zadań mogą być przewidziane tylko w ograniczonym zakresie. Należy mieć na uwadze uwzględnianie zasad ochrony środowiska podczas projektowania i planowania poszczególnych inwestycji.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.), dokonano analizy w kontekście kwalifikacji przedsięwzięć ujętych w projekcie *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* wg podziału w powyższym akcie prawnym.

Zgodnie z ww. rozporządzeniem, według obecnego stanu wiedzy oraz ze względu na swój charakter, żadne z działań zawartych w Strategii nie kwalifikuje się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Cześć z zadań po ustaleniu lokalizacji lub powierzchniowej skali oddziaływania inwestycji może spełnić kryteria przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Z punktu widzenia możliwych oddziaływań na środowisko najistotniejsze są działania inwestycyjne, gdyż generują one potencjalnie największy wpływ na środowisko. Do działań takich należą:

- budowa ścieżek rowerowych wraz z miejscami obsługi rowerów na terenie miasta Lubaczowa wraz z zagospodarowaniem terenu przy MOR na cele turystyczne i rekreacyjne;
- budowa ścieżek rowerowych wraz z punktami przystankowymi i widokowymi na terenie Miasta i Gminy Cieszanów;
- utworzenie obiektu Planetarium;
- przebudowa Gminnego Ośrodka Kultury wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną w Narolu;
- utworzenie centrum turystyki i sportu w Narolu;
- modernizacja i rozbudowa kąpieliska w Cieszanowie;
- wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału geoparku poprzez tworzenie niezbędnej infrastruktury technicznej;
- opracowanie i wdrożenie koncepcji ścieżek rowerowych – utworzenie rozpoznawalnego szlaku rowerowego;
- budowa/rozbudowa wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury.

Przedstawione powyżej przedsięwzięcia będą miały charakter lokalny, tzn. będą one terytorialnie realizowane w obrębie analizowanego obszaru. W związku z powyższym przedsięwzięcia te będą charakteryzować się ograniczonym przestrzennie oddziaływaniem na środowisko. Ponadto w przypadku takich przedsięwzięć jak np. budowa ścieżek rowerowych czy wszelkiego rodzaju zadania związane z odnową obiektów i przestrzeni publicznych, główne oddziaływanie na środowisko występuje w fazie realizacji przedsięwzięcia i ma ono również czasowo ograniczony charakter. Przedsięwzięcia te są zazwyczaj realizowane w obrębie terenów zmienionych antropogenicznie, tj. w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy.

Stopień i zakres oddziaływania na środowisko danego przedsięwzięcia inwestycyjnego będzie uzależniony od lokalizacji, skali i zakresu danego przedsięwzięcia, w tym m.in. czy dana inwestycja będzie realizowana na terenach zurbanizowanych, przekształconych antropogenicznie czy obszarach użytkowanych rolniczo lub też na obszarach cennych przyrodniczo i chronionych, charakteryzujących się największym negatywnym zakresem oddziaływania.

Biorąc pod uwagę fakt, że niektóre zamierzenia inwestycyjne na etapie przygotowania inwestycji będą mogły wymagać przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych, przyjęto założenie, że na etapie opracowywania Prognozy Oddziaływania na Środowisko dla przedmiotowego dokumentu, omówiono typowe oddziaływania i ich potencjalne skutki. W konsekwencji realizacja powyższych przedsięwzięć skutkować będzie poprawą stanu środowiska na danym terenie. Ponadto realizacja przedsięwzięć:

- posiada związek z rozwiązywaniem problemów ochrony środowiska na terenie Partnerstwa Roztocze;
- służy wspieraniu zrównoważonego rozwoju;
- służy wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

4.1. Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* na środowisko przyrodnicze, odniesiono się do projektów strategicznych zaproponowanych w Strategii. W stosunku do każdego zaplanowanego działania przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe.

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie budowy i normalnego funkcjonowania.

Zastosowano następujące oznaczenia:

+ – realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;

+/- – realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;

\- – realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;

n – brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji uwarunkowań;

– realizacja celu nie wpłynie w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie.

Tabela 7 Matryca potencjalnych oddziaływań na środowisko poszczególnych projektów strategicznych i zadań zwartych w Strategii

Projekty strategiczne i zadania	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Obszary Natura 2000
Projekt strategiczny nr 1 Utworzenie sieci ścieżek rowerowych na Roztoczu															
Opracowanie i wdrożenie koncepcji sieci ścieżek rowerowych – utworzenie rozpoznawalnego szlaku rowerowego	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+		+	+			
Projekt strategiczny nr 2 Podniesienie atrakcyjności uzdrowiskowej, kulturowej i turystycznej Roztocza															
Kształtowanie wizerunku Uzdrowiska Horyniec-Zdrój poprzez powstanie deptaka spacerowego spójnego z architekturą turystyczno-uzdrowiskową Parku Zdrojowego oraz Deptaka Spacerowego w Dzielnicy Lecznictwa Uzdrowiskowego, budowę obiektów usługowo-warsztatowych odnoszących się do międzywojennego rozkwitu Horyńca-Zdroju jako Uzdrowiska oraz budowę Parku Kulturowego wzdłuż deptaka spacerowego		+/-				+/-	+	+/-	+	+/-	+				
Budowa ścieżek rowerowych wraz z miejscami obsługi rowerów na terenie miasta Lubaczowa wraz z zagospodarowaniem terenu przy MOR na cele turystyczne i rekreacyjne		+/-				+/-	+	+/-	+	+/-	+				
Budowa ścieżek rowerowych wraz z punktami przystankowymi i widokowymi na terenie Miasta i Gminy Cieszanów	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+	+/-	+				
Utworzenie Roztoczańskiego Parku Ciemnego Nieba w Tymcach	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-		+/-	+	+/-					
Utworzenie łącznika rowerowego (drogi rowerowej) ze Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+	+/-					
Utworzenie Centrum rekreacji wodnej w Baszni Dolnej															
Przebudowa Gminnego Ośrodka Kultury wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną w Narolu	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+	+/-	+				
Utworzenie centrum turystyki i sportu w Narolu	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-		+/-		+/-					
Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców oraz rozwój kapitału ludzkiego i społecznego							+		+		+				
Budowanie rozpoznawalnej marki obszaru Partnerstwa Roztocze							+		+		+				
Adaptacja gorzelni w Hucie Kryształowej na Galerię Sztuki	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-		+/-		+/-	+				
Zachowanie i udostępnianie Muzeum Kresów w Lubaczowie							+		+		+				
Modernizacja i rozbudowa kąpieliska w Cieszanowie															
Utworzenie produktu geoturystycznego pn. „Wschodnioroztoczański Szlak Geokulturowy															
Adaptacja obiektów na hostele: adaptacja budynku szkolnego w Kowalówce oraz budynku byłej biblioteki w Płazowie z przeznaczeniem na Hostele	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+		+				
Utworzenie Zagrody kamieniarskiej w Nowym Bruśnie poprzez rewitalizację Zespołu Cerkiewnego w Nowym Bruśnie – Oddziału Muzeum Kresów w Lubaczowie (Powiatowej Instytucja Kultury), wraz z rozbudową i przystosowaniem do realizacji działalności muzealnej w oparciu o istniejące zasoby dziedzictwa geokulturowego	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+		+				
Adaptacja budynku byłego kina w Lubaczowie w celu utworzenia Roztoczańskiego Centrum Geokulturowego w którym będzie koncentrować się działalność edukacyjna i informacyjna dotycząca dziedzictwa geologicznego, kulturowego, historycznego, etnografii oraz wystawienniczo-promocyjna (podkarpackie centrum Geoparku Roztoczańskiego	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+		+				
Budowa drogi rowerowej przy drodze powiatowej nr 1640R Paary – Granica województwa – Narol Wieś (na terenie Miasta i Gminy Narol)	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+		+				
Projekt strategiczny nr 3 Rozwój transgranicznego Geoparku „Kamienny Las na Roztoczu”															
Prace związane z procedurą ubiegania się o uzyskanie certyfikatu UNESCO							+		+		+			+	
Działania marketingowe promujące geopark na forum krajowym i międzynarodowym							+		+		+			+	
Wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału geoparku poprzez tworzenie niezbędnej infrastruktury turystycznej							+		+		+			+	
Projekt strategiczny nr 4 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi, katastrofami i ochrona różnorodności biologicznej															
Zagospodarowanie wód w zlewniach miejskich	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-			+				

Projekty strategiczne i zadania	**Komponenty środowiska**														
	Różnorodność biologiczna	**Klimat**	**Zwierzęta**	**Rośliny**	**Woda**	**Powietrze**	**Ludność**	**Powierzchnia ziemi**	**Krajobraz**	**Klimat akustyczny**	**Dobra materialne**	**Zasoby naturalne**	**Zabytki**	**Obszary chronione**	**Obszary Natura 2000**
Zwiększenie dostępności i powierzchni terenów zielonych	+	+	+	+	+	+	+	_+	+	+	+	+	+	+	+
Budowa/rozbudowa wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-			+				
Przeprowadzanie kampanii promocyjno-informacyjnych mających na celu ponoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców stref przygranicznych oraz społeczności międzynarodowej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Źródło: Opracowanie własne

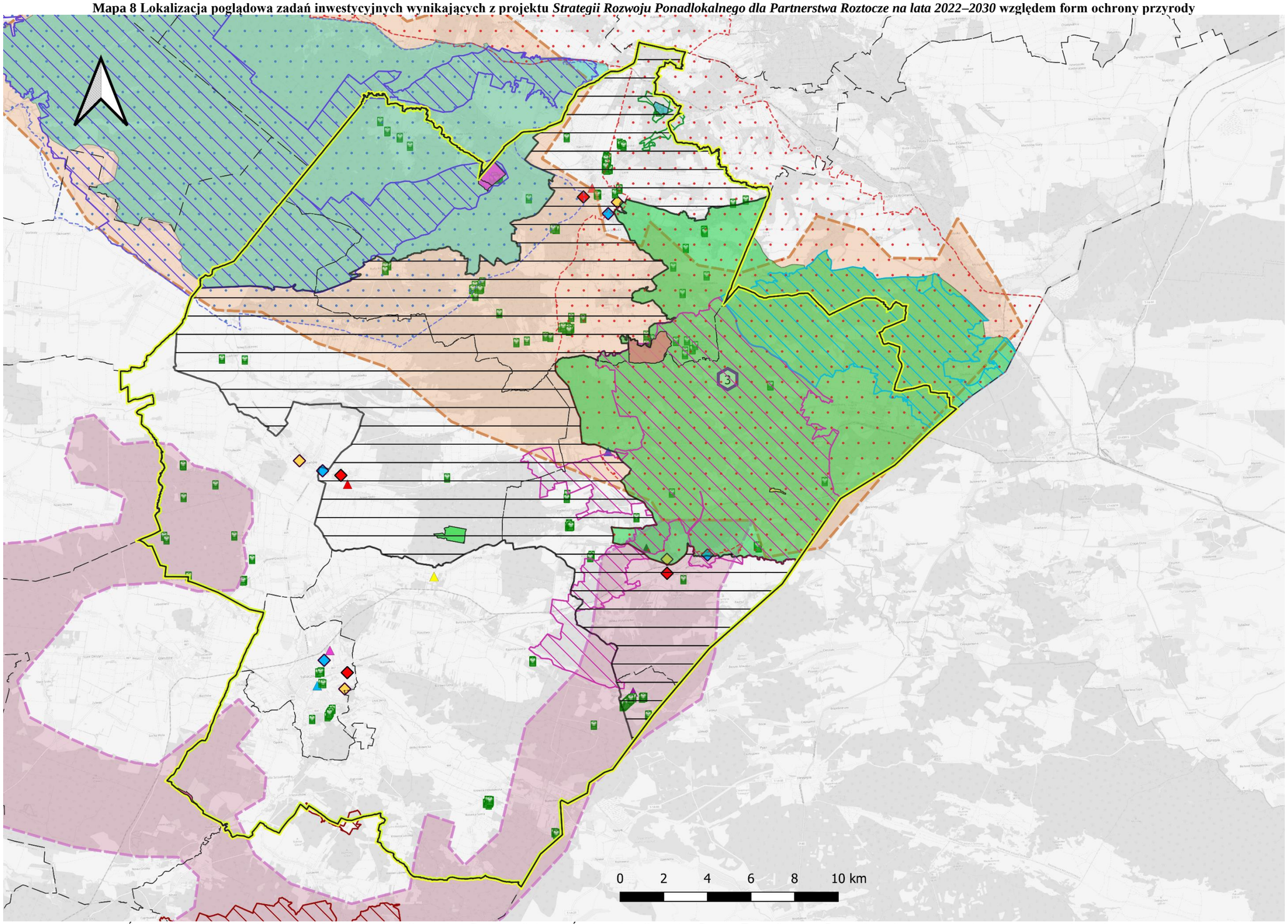
4.2. Lokalizacja ustaleń Strategii

Dane uzyskane od samorządów Partnerstwa Roztocze, jak również informacje zebrane podczas warsztatów i zebrań konsultacyjnych, pozwoliły na określenie charakteru oraz wstępnej lokalizacji projektów inwestycyjnych.

Spośród wszystkich działań Strategii wyodrębniono zadania inwestycyjne, których realizacja może się wiązać z ingerencją w środowisko przyrodnicze, przynosząc pozytywne bądź negatywne skutki. Na mapach 8–9 przedstawiono lokalizację zadań inwestycyjnych w odniesieniu do form ochrony przyrody oraz uwarunkowań wodnych.

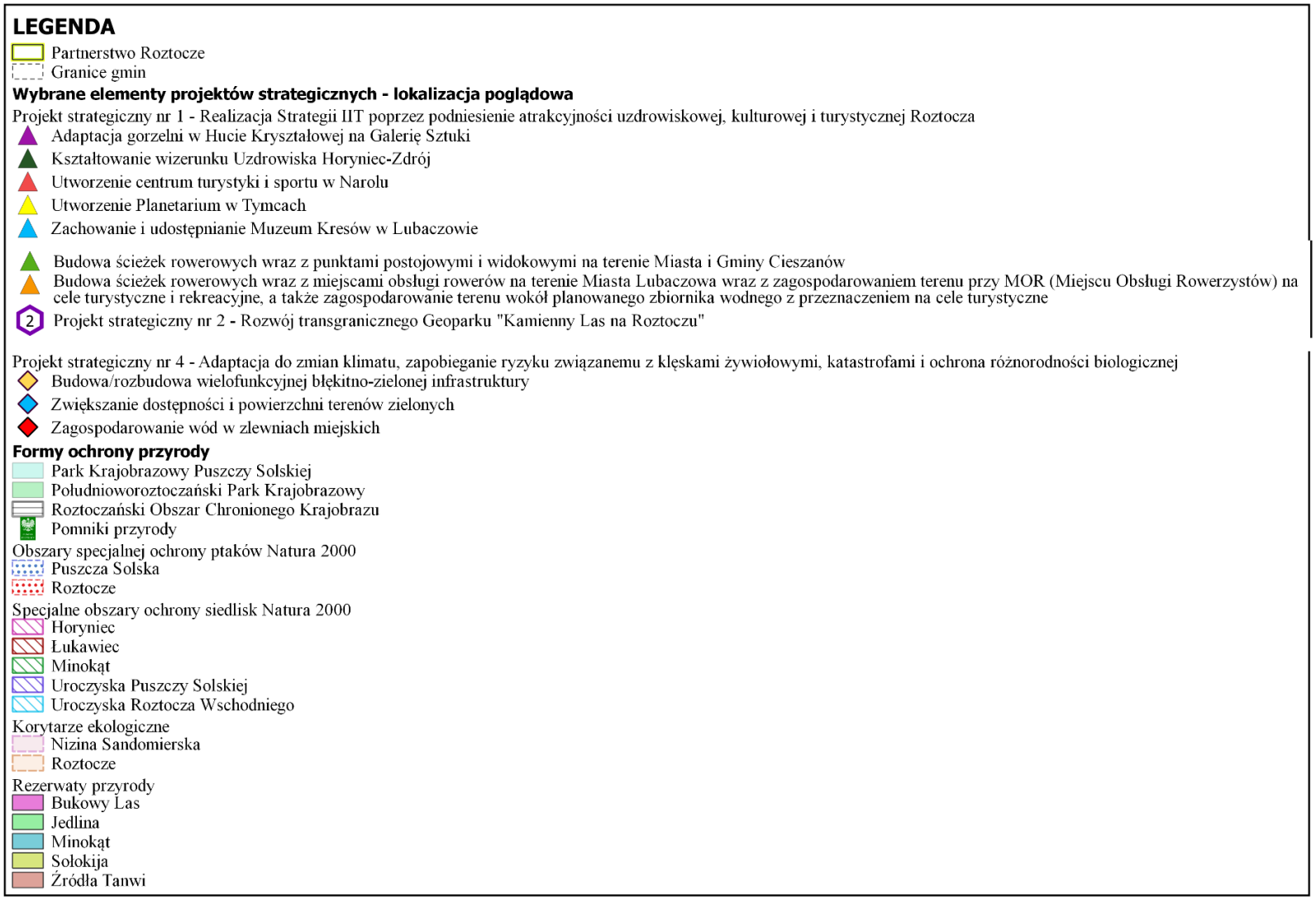
W związku z długookresowym i strategicznym charakterem dokumentu Strategii, na chwilę sporządzania dokumentu Prognozy nie jest znana lokalizacja części zadań lub lokalizacja wszystkich obiektów/działań w ramach poszczególnego zadania. Brak powyższych danych uniemożliwia przedstawienie prognozowanych oddziaływań skutków wdrażania zadań w sposób graficzny. Analizę prognozowanego oddziaływania przedstawiono w podrozdziale 4.3 w formie opisowej.

Mapa 8 Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem form ochrony przyrody

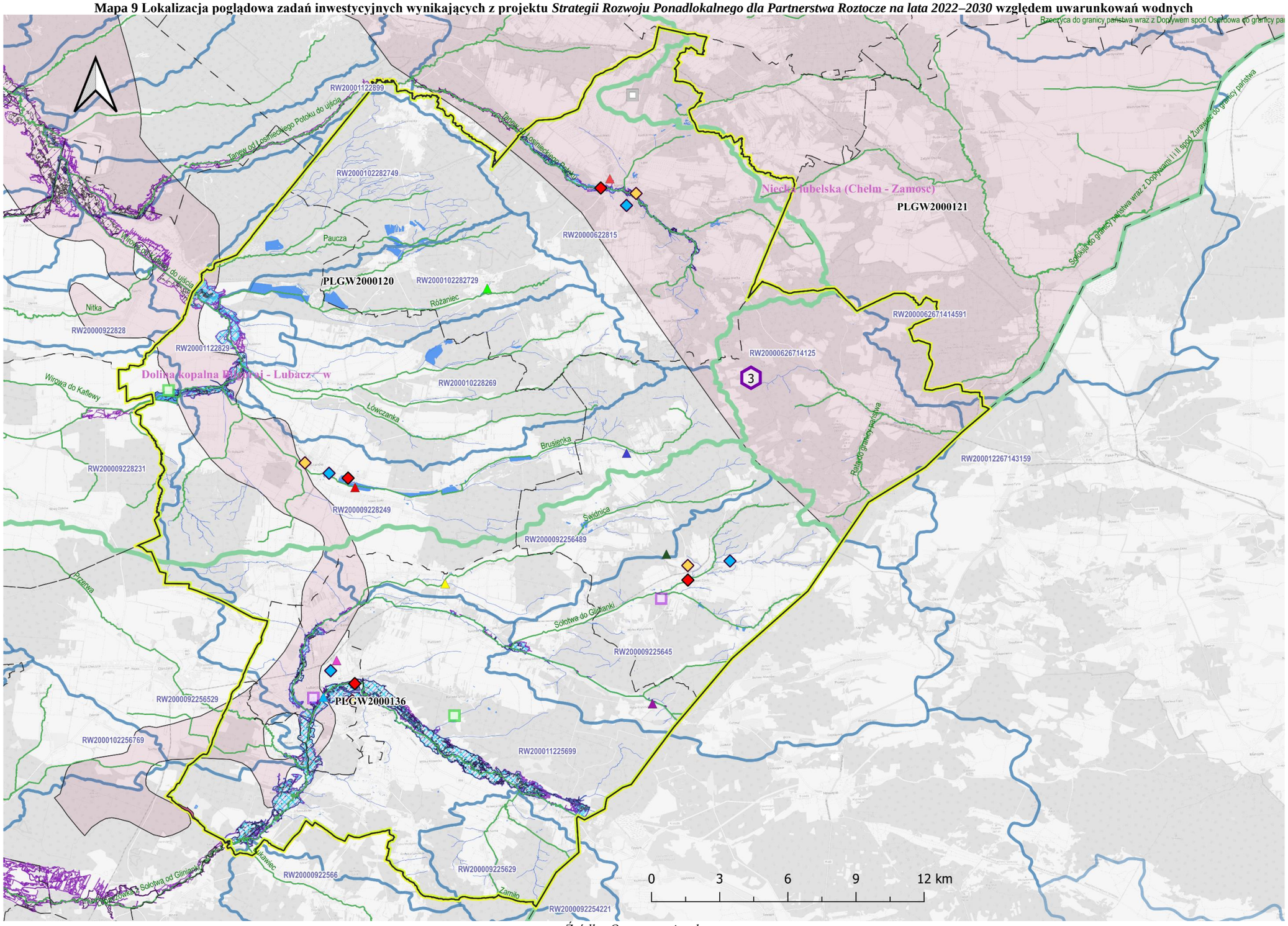
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Rysunek 1 Legenda do treści mapy 8: Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem form ochrony przyrody

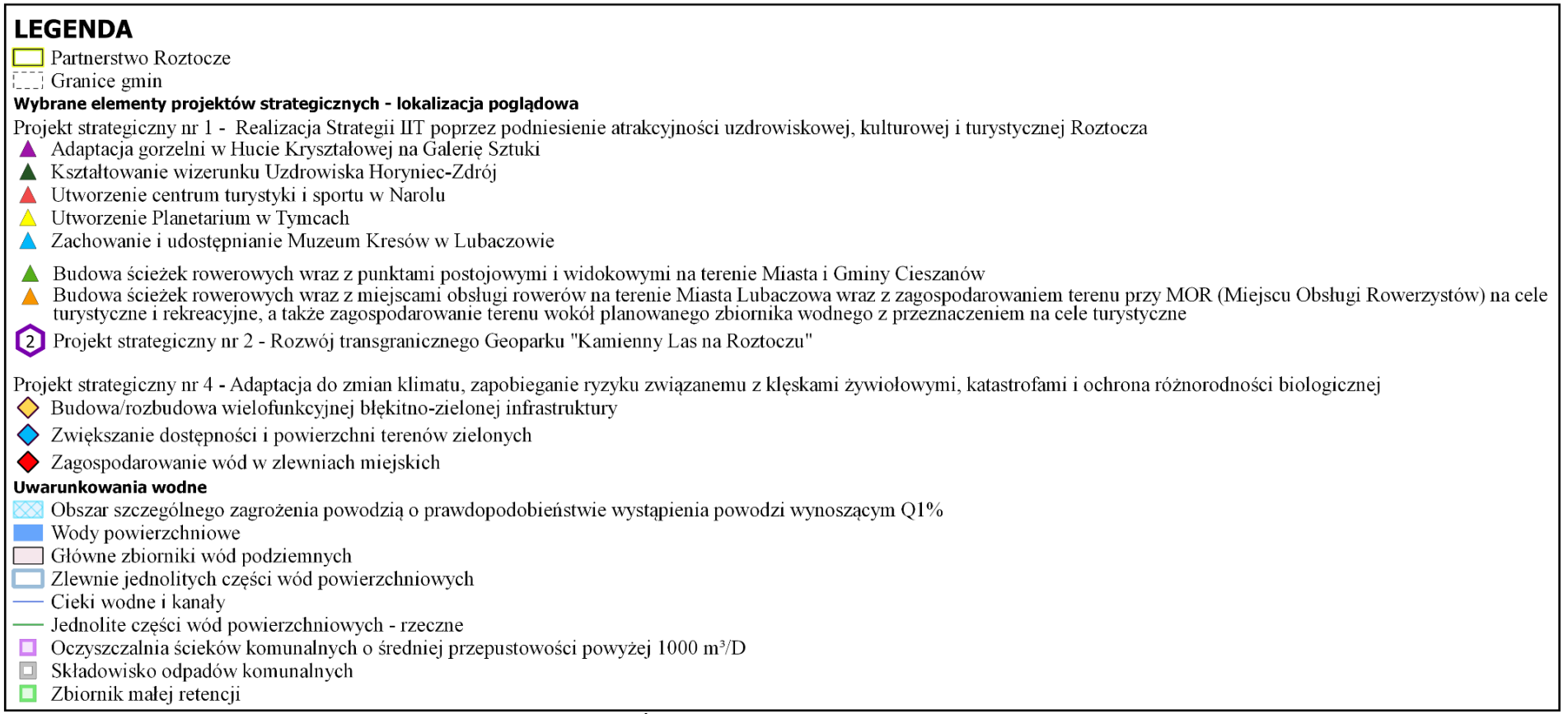
Źródło: Opracowanie własne

Mapa 9 Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem uwarunkowań wodnych

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 2 Legenda do treści mapy 9: Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem uwarunkowań wodnych

Źródło: Opracowanie własne

4.3 Wpływ realizacji Strategii na poszczególne aspekty środowiska

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* na środowisko, odniesiono się do poszczególnych zadań realizowanych w ramach projektów strategicznych. W stosunku do każdego projektu przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na środowisko (wody, powietrze atmosferyczne, klimat, klimat akustyczny, gleby, powierzchnię ziemi, faunę, florę, bioróżnorodność, zasoby naturalne, krajobraz). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe i dobra materialne.

Realizacja zaproponowanych w projekcie Strategii celów wpłynie korzystnie na stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego i w efekcie końcowym przyczyni się do poprawy ich jakości. Na podstawie określonych zadań można uznać, że żadne z wymienionych w Strategii zadań nie będzie zaliczało się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w *Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz.U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.).

Do przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko mogą zostać zaliczone głównie przedsięwzięcia polegające na budowie nowych obiektów, jeśli zostaną przekroczone progi określone w tym rozporządzeniu. Niemniej w trakcie trwania prac budowlanych zmierzających do wykonania poszczególnych zadań inwestycyjnych mogą wystąpić czasowo ograniczone negatywne oddziaływania na środowisko, które mogą mieć różne natężenie. Będą to jednak oddziaływania przejściowe, a ich ewentualny krótkotrwały wpływ będzie rekompensowany przez uzyskanie wymiernych pozytywnych efektów społecznych, gospodarczych oraz środowiskowych. Niekorzystne skutki dla niektórych elementów środowiska będą związane przede wszystkim z działaniami inwestycyjnymi z zakresu infrastruktury techniczno-inżynieryjnej, których negatywne oddziaływanie będzie występować zarówno w fazie budowy, jak i eksploatacji. Dotyczy to przede wszystkim przedsięwzięć realizowanych w sektorze drogowym (m.in. budowa ścieżek rowerowych na obszarze Partnerstwa).

Zaznaczyć należy, że ujemne skutki dla środowiska w fazie realizacji będą miały charakter przejściowy, krótkoterminowy, a w fazie eksploatacji mogą potencjalnie wywołać trwałe zmiany w środowisku, w tym m.in. przekształcenie krajobrazu poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową i okołodrogową, rozbudowę lub przebudowę obiektów, zagospodarowanie terenu wokół budynków itp.

Niektóre z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji mogą wymagać przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych. W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych.

4.3.1 Różnorodność biologiczna, roślinność, zwierzęta

Dobry stan środowiska naturalnego jest kluczowy dla rozwoju społeczności, zachowania zdrowia mieszkańców czy tworzenia nowej infrastruktury.

Strategia zawiera zadania, których realizacja będzie oddziaływać bezpośrednio na różnorodność biologiczną, roślinność i zwierzęta, jak również zadania wyznaczające ramy dla dalszych działań, których realizacja będzie się wiązać z oddziaływaniem na powyższe elementy środowiska przyrodniczego. Część z tych zadań będzie miała pozytywny wpływ, część z nich będzie ingerować tylko w czasie realizacji zadań, część z kolei przyczyni się do zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej.

Strategia zawiera działania polegające na tworzeniu obszarów zieleni urządzonej. W ramach tych działań planuje się dostosowanie i adaptację przestrzeni wokół obiektów oraz nieużytków, skwerów i zieleńców. Tereny te, w zależności od pełnionej funkcji, zostaną wzbogacone układem roślinnym oraz elementami małej architektury, umożliwiającymi rekreację oraz prawidłową gospodarkę odpadami. Istniejąca zieleń zostanie poddana pielęgnacji, uszkodzone i chore rośliny zostaną usunięte, a ich miejsce zastąpią nowe nasadzenia. Działania te pozytywnie wpłyną na rozpatrywane komponenty środowiska oraz uchronią uwzględnione tereny przed intensywnymi procesami urbanizacji i degradacyjną środowiska przyrodniczego. Dodatkowo zabiegi pielęgnacyjne pozwolą na usunięcie szpecącej krajobraz roślinności oraz przyczynią się do odbudowania szaty roślinnej na terenach zdegradowanych i niezadbanych. Realizacja tego zadania przyczyni się również do powstania nowych miejsc żerowych i lęgowych dla zwierząt. Ponadto pozytywny wpływ na zwierzęta będą miały również działania mające na celu utrzymywanie naturalnego charakteru zbiorników wodnych.

Zadania związane z infrastrukturą rowerową zakładają budowę nowych odcinków i modernizację istniejących na obszarze. Zadanie to będzie wiązało się z trwałym przekształceniem powierzchni terenów oraz zniszczeniem dotychczasowej roślinności na terenach budowy. Planowane nowe odcinki dróg mogą zaburzać lub utrudniać migrację zwierząt lądowych.

Strategia zawiera zadania, które będą związane z oddziaływaniem na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta, jednak w przeważającej części będą to oddziaływania o charakterze pozytywnym. Podkreślić należy również, że w zależności od charakteru działań podjętych w ramach realizacji zadania, wpływ na środowisko może być jedynie chwilowy (w momencie prowadzenia prac budowlanych czy modernizacyjnych) lub ciągły, występujący również w fazie użytkowania.

Do zadań, które w fazie realizacji mogą wiązać się z oddziaływaniem na omawianie w podrozdziale komponenty środowiska, należą: budowa obiektów usługowo-warsztatowych odnoszących się do międzywojennego rozkwitu Horyńca-Zdroju jako Uzdrowiska, utworzenie obiektu Planetarium, przebudowa Gminnego Ośrodka Kultury wraz z niezbędną infrastrukturą w Narolu oraz utworzenie centrum turystyki i sportu w Narolu. Powstanie ww. obiektów wraz z infrastrukturą może wpłynąć negatywnie w fazie budowy na gatunki należące do królestwa zwierząt, z uwagi na niszczenie ich siedlisk podczas prac budowlanych oraz emisję szkodliwych substancji powstałych w wyniku prac budowlanych. W przypadku roślin zielnych czy krzewów, będą wykonywane nasadzenia kompensacyjne w celu uniknięcia uszczuplenia populacji występujących na obszarach objętych pracami budowlanymi. W fazie użytkowania większość wymienionych zadań nie będzie wywierała żadnego wpływu na różnorodność biologiczną, roślinność i zwierzęta. Wyjątkiem jest budowa nowych odcinków ścieżek rowerowych. Głównym negatywnym oddziaływaniem tego typu inwestycji jest znaczna ingerencja w środowisko przyrodnicze, zmiana krajobrazu, przekształcenie obszarów zielonych w powierzchnie twarde, wzrost emisji hałasu i zanieczyszczeń na nowych obszarach, powstawanie barier dla migracji zwierząt i zmniejszenie powierzchni zieleni. Zidentyfikowane konflikty mogą dotyczyć występowania kolizji powstającej infrastruktury z korytarzami ekologicznymi, korytarzami migracji zwierząt, obszarami stanowiącymi tereny siedlisk przyrodniczych i siedliska gatunków. Najczęściej występującym zjawiskiem, które zostało zidentyfikowane poza fragmentacją siedlisk w przypadku negatywnych oddziaływań na różnorodność biologiczną, będzie wystąpienie tzw. efektu barierowego. Wspomniany efekt jest obserwowany w ekosystemie na skutek powstania całkowitej lub częściowej bariery, która uniemożliwia lub utrudnia przemieszczanie się zwierząt. Bariery mogą być zarówno powierzchniowe lub liniowe, ciągłe lub nieciągłe. W efekcie negatywne oddziaływanie będzie widoczne w następujących skutkach:

- ograniczenie w dostępności do bazy pokarmowej, miejsc rozrodu itd.;
- ograniczenie w wymianie osobników;
- zmniejszenie puli genowej w wyizolowanych populacjach;

- zwiększenie śmiertelności poprzez bezpośrednie kolizje (np. na drogach prowadzących do ww. obiektów infrastruktury).

Nasilenie tego efektu będzie różne ze względu na gatunki zwierząt, ich możliwości przemieszczania się i wymogi związane z rozrodem czy żerowaniem. Ponadto intensywność tego zjawiska będzie determinowana przez rodzaj bariery.

W Strategii znajdują się również działania, których realizacja spowoduje pozytywne rezultaty dla bioróżnorodności. Należą tu: budowa ścieżek rowerowych wraz z obsługą rowerów na terenie miasta Lubaczowa wraz z zagospodarowaniem terenu przy MOR na cele turystyczne i rekreacyjne, budowa ścieżek rowerowych wraz z punktami przystankowymi i widokowymi na terenie Miasta i Gminy Cieszanów, opracowanie i wdrożenie koncepcji ścieżek rowerowych – utworzenie rozpoznawalnego szlaku rowerowego, zwiększenie dostępności i powierzchni terenów zielonych oraz przeprowadzanie kampanii promocyjno-informacyjnych mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców stref przygranicznych oraz społeczności międzynarodowej. Działania te spowodują m.in. poszerzenie świadomości na temat ochrony przyrody oraz tego, jak jest to ważne dla prawidłowego funkcjonowania całego ekosystemu, a tym samym wpłyną pośrednio na zachowanie wielu siedlisk gatunków chronionych. Działania dotyczące utworzenia ścieżek rowerowych mają na celu zachęcenie mieszkańców Partnerstwa do korzystania z niskoemisyjnych środków transportu, powodując zwiększenie udziału w transporcie takich środków lokomocji jak np. rower, czy zachęcą mieszkańców Partnerstwa Roztocze do korzystania z transportu zbiorowego, co będzie miało bezpośredni wpływ na zmniejszenie niskiej emisji, a tym samym poprawę jakości powietrza, które jest kluczowym czynnikiem dla egzystencji wielu gatunków roślin, czy porostów. Przełoży się to również na funkcjonowanie gatunków należących do zwierząt, ponieważ niezależnie od tego, czy dany gatunek jest roślino czy mięsożerny, to w łańcuchu pokarmowym do którego należy, znajdują się organizmy należące do królestwa roślin, więc większa bioróżnorodność zapewnia prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu.

Strategia zawiera również tzw. działania „miękkie", których realizacja nie będzie związana z prowadzeniem prac budowlanych i które mają bezpośrednio przyczynić się do wzrostu jakości życia mieszkańców obszaru Partnerstwa Roztocze. Działania te nie będą wpływały na różnorodność biologiczną, florę i faunę.

W przypadku konieczności ingerencji w środowisko flory i fauny objętej ochroną, należy wcześniej uzyskać stosowne pozwolenie w trybie art. 56 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.).

Listę gatunków zwierząt objętych ochroną określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2026 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380). Rozporządzenie określa gatunki zwierząt, które są:

- objęte ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
- objęte ochroną częściową,
- objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania,
- wymagające ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania.

Listę gatunków roślin objętych ochroną określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409). Rozporządzenie to określa:

- gatunki roślin:
  - objęte ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
  - objęte ochroną częściową,
  - objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - wymagające ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk;
- właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin zakazy i odstępstwa od zakazów;
- sposoby ochrony gatunków roślin, w tym wielkość stref ochrony.

Listę gatunków grzybów objętych ochroną określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408). Rozporządzenie to określa:

- gatunki grzybów:
  - objęte ochroną ścisłą,
  - objęte ochroną częściową,
  - objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania,
  - wymagające ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk;
- właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków grzybów zakazy i odstępstwa od zakazów;
- sposoby ochrony gatunków grzybów, w tym wielkość stref ochrony.

Realizując zadania zawarte w Strategii należy przestrzegać zasad i zaleceń ww. rozporządzeń, jak również zasad i zakazów określonych w art. 51 i 52 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, przez co zadania realizowane w ramach projektu nie wpłyną na zaburzenia populacji gatunków chronionych, obejmujących spadek liczebności lub

zagęszczenia, zmniejszenie zasięgu występowania gatunku, pogorszenie funkcjonowania populacji i jego jakości, czy zmniejszenie powierzchni siedliska gatunku. Ponadto w opracowaniu przedstawiono propozycje działań minimalizujących negatywny wpływ.

4.3.2 Klimat, powietrze atmosferyczne

Realizacja zadań zawartych w Strategii może zarówno wpływać pozytywnie na powietrze i klimat, jak również przyczyniać się do pogorszenia stanu ww. komponentów środowiska.

Działania, które wpłyną pozytywnie na panujący klimat i powietrze to:

- budowa ścieżek rowerowych wraz z miejscami obsługi rowerów na terenie miasta Lubaczowa wraz z zagospodarowaniem terenu przy MOR na cele turystyczne i rekreacyjne;
- budowa ścieżek rowerowych wraz z punktami przystankowymi i widokowymi na terenie Miasta i Gminy Cieszanów;
- opracowanie i wdrożenie koncepcji ścieżek rowerowych – utworzenie rozpoznawalnego szlaku rowerowego;
- budowa/rozbudowa wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury;
- rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym modernizacja oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej, budowa nowych odcinków sieci kanalizacyjnej oraz przepompowni;
- przeprowadzanie kampanii promocyjno-informacyjnych mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców stref przygranicznych oraz społeczności międzynarodowej.

Prace remontowo-budowlane związane z adaptacją budynków do nowych funkcji, tworzeniem nowych obiektów mogą powodować negatywne oddziaływanie na powietrze. Prace ziemne, prace budowlane nie pozostają bez wpływu na zapylenie powietrza – powodują wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza. W szczególności dotyczy to substancji emitowanych z silników spalinowych (w czasie transportu oraz pracy sprzętu i maszyn roboczych), prac spawalniczych (gazy i pyły), prac malarskich (gazy, głównie lotne związki organiczne) i innych. Tego rodzaju prace nie są obojętne dla ludzi przebywających w pobliżu, szczególnie mieszkańców okolicznych domów – powodują w tym czasie pewną uciążliwość. W związku z tym, należy ograniczać emisję poprzez:

- zwilżanie powierzchni terenu oraz sypkiego materiału składowanego na pryzmach (piasek) w porze suchej, bezdeszczowej;
- stosowanie sztucznych barier, jakimi są m.in. parkany okalające plac budowy;

- zastosowanie „myjek" do oczyszczania kół, a przede wszystkim zamiatanie na mokro odcinka ulicy, na który będą wyjeżdżały samochody z budowy, w celu zapobiegnięcia zanieczyszczania powierzchni tych ulic;
- unikanie warunków sprzyjających pyleniu podczas przesypywania sypkiego materiału (np. załadunek i rozładunek ciężarówek);
- szybkie zagospodarowanie powierzchni, która została odsłonięta i przez to narażona na emisję wiatrową (np. obsadzanie trawą itp.).

Zaniechanie działań zmierzających do ograniczenia emisji gazów i pyłów do atmosfery może prowadzić do stopniowego pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego. Brak wdrożenia proekologicznych inwestycji spowoduje pogarszanie się jakości powietrza, na którą obecnie główny wpływ ma emisja niska. Utrzymanie przestarzałych technologii niewątpliwie spowoduje wzrost energochłonności oraz wzmożoną emisję zanieczyszczeń. W wyniku zaniechania działań związanych m.in. z powstaniem ścieżek rowerowych, nastąpi wzrost niekorzystnych oddziaływań na powietrze, takich jak: emisja zanieczyszczeń do powietrza wynikająca z intensywnego ruchu komunikacyjnego, braku alternatywy dla konieczności wykorzystania pojazdów samochodowych do przemieszczania się. W związku z tym zaniechanie realizacji ustaleń w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego jest działaniem zdecydowanie negatywnym.

Pozostałe z zadań realizowanych w ramach Strategii nie powinny wiązać się z dodatkowymi emisjami do atmosfery, mogącymi powodować zmiany lokalnego klimatu. Zadania te nie spowodują pogorszenia jakości powietrza oraz przekroczenia poziomu dopuszczalnych substancji określonych w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2021 r. poz. 845).

4.3.3 Ludność

Działania zawarte w Strategii w fazie użytkowania będą mieć jedynie pozytywny wpływ na ludność zamieszkującą teren Partnerstwa Roztocze. Chwilowe niedogodności mogą się wiązać z fazą realizacji niektórych przedsięwzięć. Część działań ma charakter prospołeczny i w większym bądź mniejszym stopniu wpłynie pozytywnie na lokalną społeczność. Przyczyni się do tego niewątpliwie poprawa standardu usług publicznych, co z kolei przełoży się na wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców.

Realizacja przedsięwzięć Strategii wpłynie na aktywizację mieszkańców oraz ułatwi im rewitalizację społeczną. Realizacja działań w sferze przestrzeni i gospodarki wpłynie

bezpośrednio na wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców i turystów, natomiast konkretne działania społeczne dotyczyć będą rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego oraz wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców. Realizacja projektu Strategii wpłynie na pobudzenie wzrostu społeczno-gospodarczego. Powstaną nowe przedsiębiorstwa oraz nowe miejsca pracy, co wpłynie na zmniejszenie się bezrobocia, poprawie ulegną również warunki ekonomiczne mieszkańców obszaru. Realizacja zadań w sektorze przestrzennym wpłynie na poprawę wizerunku obszaru w oczach turystów, kuracjuszy i mieszkańców.

Ważną grupą zadań znajdujących się w Strategii są te, które skupiają się na polepszeniu estetyki obszarów należących do Partnerstwa Roztocze, uatrakcyjnieniu jego wizerunku na zewnątrz, stworzeniu nowych miejsc do rekreacji czy wykorzystaniu zasobów endogenicznych jakimi są m.in. unikalne walory przyrodnicze. Realizacja ich wpłynie na zwiększenie ruchu turystycznego na terenie obszaru objętego Strategią, a tym samym dochodów mieszkańców gmin z obszaru Partnerstwa Roztocze. Dodatkowo nowe tereny rekreacyjne stworzą nowe możliwości spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.

Podsumowując – działania zawarte w Strategii będą przynosiły olbrzymie korzyści dla mieszkańców obszaru Partnerstwa Roztocze zarówno w strefie gospodarczej, jak i rozrywkowej. Do tego będą przyczyniały się do polepszenia kondycji i zdrowia ludności.

4.3.4 Wody

Zgodnie z ustawą OOŚ, negatywny wpływ na możliwość osiągnięcia przez jednolite części wód celu środowiskowego jest przesłanką do odmowy wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a tym samym zgody na realizację przedsięwzięcia. Wydaje się zatem, że prawidłowo przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko skutecznie eliminuje możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań na cele ochrony wód.

Działania zaplanowane do realizacji w ramach projektu Strategii dla Partnerstwa Roztocze nie będą wywierały znaczącego wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych, gdyż są w większości ukierunkowane pośrednio lub bezpośrednio na ochronę lub poprawę stanu wód podziemnych i powierzchniowych. Oceniono, że wyznaczone w projekcie Strategii zadania nie będą mieć znaczącego wpływu na jakość i ilość wód powierzchniowych i podziemnych, w tym jednolite części wód.

Strategia nie zawiera działań, które przyczynią się do pogorszenia stanu chemicznego i ilościowego omawianych wód, co jest również szczególnie istotne ze względu na położenie Partnerstwa Roztocze w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 428 Dolina Kopalna Biłgoraj – Lubaczów oraz Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 Niecka

Lubelska (Chełm–Zamość). Działania z zakresu budowy/rozbudowy wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury są niezbędne dla sprawnego funkcjonowania obszaru z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska. Zorganizowanie gospodarki wodno-ściekowej będzie zapobiegać usuwaniu nieczystości ciekłych w sposób, który prowadzi do zanieczyszczenia gleb i wód, co będzie miało duże znaczenie dla środowiska. Organizacja gospodarki ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód, a co za tym idzie – zanieczyszczenia środowiska wodno-glebowego oraz ograniczy spływ zanieczyszczeń do wód niezorganizowanych punktowych źródeł. Działanie to przyczyni się do poprawy stanu lub utrzymania dobrego stanu wód, co wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów środowiskowych określonych w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, polegających na spełnieniu wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym. Celem środowiskowym jest utrzymanie tego stanu. Strategia nie zawiera działań, które przyczynią się do pogorszenia stanu chemicznego i ilościowego omawianych wód.

Dodatkowo działania określone w analizowanym dokumencie, których lokalizację da się określić czy przybliżyć, nie będą realizowane w strefach ochronnych ujęć wód podziemnych. W związku z tym nie są sprzeczne z przepisami dotyczącymi stref ochronnych, ze szczególnym uwzględnieniem nakazów obowiązujących na terenach ochrony bezpośredniej oraz zakazów, ograniczeń i nakazów obowiązujących na terenach ochrony pośredniej.

Przewidziane do realizacji zadania Strategii nie spowodują pogorszenia się stanu ilościowego i chemicznego JCWPd 120, 121 i 136. Działania te nie zaburzą również równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych w trakcie realizacji, jak i w okresie eksploatacji. Dodatkowo nie przyczynią się do trwałego wzrostu zanieczyszczeń powstałych na skutek działalności człowieka.

Podczas projektowania inwestycji w ramach realizacji projektów strategicznych należy uwzględnić *Ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne* (Dz.U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.), która zgodnie z art. 75 określa zakazy dotyczące wprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych, do wód powierzchniowych i do ziemi.

Pozostałe zadania planowane w ramach realizacji Strategii nie wpłyną na wody powierzchniowe oraz podziemne, gdyż żadne z nich nie wiąże się z dodatkowym wytwarzaniem i wprowadzaniem zanieczyszczeń (ścieków, odpadów) do wód i gruntu, co mogłoby pogorszyć stan czystości cieków naturalnych i wód podziemnych oraz ingerować w strefy ochronne.

Projekt Strategii zawiera również liczne działania wynikające z projektów strategicznych, które wpłyną pozytywnie na stan wód podziemnych i powierzchniowych. Zwiększenie udziału rowerów w transporcie związane z budową ścieżek rowerowych spowoduje zmniejszenie niskiej emisji, a tym samym wzrost jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Partnerstwa Roztocze. Wszystkie działania, które będą mieć pozytywny wpływ na wody, będą mieć charakter długoterminowy. Bezpośrednio największe korzyści dla wód powierzchniowych i podziemnych przyniesie realizacja działań polegających na poprawie gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę/rozbudowę wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury. Działanie ma charakter ogólny, nie jest znana dokładna lokalizacja ani szczegóły techniczne. Co więcej, dla zadań tego rodzaju wymagana jest osobna procedura oceny wpływu na środowisko. Prace budowlane oraz modernizacyjne w okolicach wód powierzchniowych mogą bezpośrednio, ale krótkotrwale, wpływać na pogorszenie się ich jakości. Wpływ ten jednak zniknie po zakończeniu prac. W długofalowej perspektywie inwestycje związane z błękitno-zieloną infrastrukturą będą miały pozytywny wpływ na wody.

Działanie takie jak zagospodarowanie wód w zlewniach miejskich będzie wpływać na jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Pewne negatywne oddziaływanie może wystąpić, ale będzie ono związane jedynie z fazą realizacji poszczególnych inwestycji. Po zakończeniu tych projektów należy spodziewać się pośrednio poprawy jakości wód poprzez ograniczenie niekontrolowanych spływów w trakcie wezbrań. Oddziaływania negatywne na środowisko wodne mogą się wiązać z przywracaniem drożności oraz rewitalizacją cieków. Działania te powodować mogą nienaturalny reżim hydrologiczny poprzez zmianę rytmu stanów wód w rzekach oraz mogą powodować zmiany prędkości nurtu cieków. Prędkość nurtu wpływa z kolei na intensyfikację erozji i pogłębianie dna. Wycinka drzew i krzewów wzdłuż cieków i rowów powoduje, że wody szybciej się nagrzewają, co prowadzi do spadku zawartości tlenu, a to z kolei może doprowadzić do wycofywania się z rzeki szeregu organizmów. Ograniczenie lub brak obudowy biologicznej cieków sprzyja intensywniejszym spływom powierzchniowym z pól ornych wraz z chemicznymi środkami ochrony roślin, co niekorzystnie wpływa na jakość wód i gatunki w nich bytujące.

Reasumując, realizacja inwestycji nie wpłynie na pogorszenie stanu wód i nie będzie stanowić zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*.

Analiza ustaleń ocenianego dokumentu pozwala na stwierdzenie, że nie będzie on generować negatywnego oddziaływania na środowisko wód powierzchniowych i podziemnych

oraz nie będzie kolidować z polityką ochrony wód. Nie stwierdzono ryzyka kolizji ocenianego dokumentu z celami środowiskowymi wynikającymi z *Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej* (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej). Cele te wskazują m.in. na niepogorszenie się stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochronę, poprawę i przywrócenie dobrego stanu wód, a także na promowanie zrównoważonego korzystania z wód opartego na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych. Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń, które mogłyby zagrozić realizacji tych celów.

Przedstawione w niniejszym podrozdziale tezy oparte są na założeniu, że na etapie planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zapewniony wysoki stopień dbałości o wymagania ochrony środowiska. Może to być zweryfikowane przede wszystkim na etapie postępowań administracyjnych (w tym w szczególności w ramach tych postępowań, którym towarzyszy przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko) powiązanych z merytoryczną środowiskową oceną konkretnego działania lub przedsięwzięcia. Natomiast ustalenia *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* nie kolidują z koniecznością zachowania odpowiedniego poziomu ochrony wód powierzchniowych.

4.3.5 Powierzchnia ziemi, krajobraz

Znaczna część działań ujęta w Strategii będzie się wiązać z ingerencją w krajobraz i powierzchnię ziemi. Następstwami tego będą zarówno skutki pozytywne, jak i negatywne.

Wszelkie zadania planowane w ramach Strategii z zakresu remontu, modernizacji i renowacji budynków wpłyną w pozytywny sposób na krajobraz Partnerstwa Roztocze. Obecnie wizerunek niektórych obiektów nie jest zadowalający, z zewnątrz wymagają remontu. Zniszczona i szpecąca roślinność zostanie usunięta, w jej miejsce zostanie zaaranżowana nowa zieleń. Zniszczone zadrzewienia również zostaną usunięte. Wszystkie te prace wpłyną pozytywnie na krajobraz miejscowości. Tworzenie obszarów zieleni urządzonej, jak również działania modernizacyjne sprawią, iż zaniedbane obecnie obiekty i tereny będą po przewidzianych zabiegach lepiej komponować się z otaczającym krajobrazem.

Krótkotrwałe negatywne oddziaływanie inwestycji na krajobraz będzie występowało na etapie prac związanych z budową/rozbudową wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury. Będą one związane z prowadzonymi pracami budowlanymi. Oddziaływanie to będzie krótkotrwałe i nie spowoduje istotnych zmian w krajobrazie, a po zakończeniu robót

i uporządkowaniu terenu – zniknie. Rozwój wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury przyczyni się ponadto do polepszenia jakości środowiska gruntowo-wodnego. Zmiana w krajobrazie oraz ingerencja w powierzchnię ziemi może nastąpić wskutek działania polegającego na budowie nowych odcinków ścieżek rowerowych. Skala wielkości tych przedsięwzięć nie jest znana. Na tym etapie nie przewiduje się, iż inwestycje te spowodują znaczące oddziaływania na środowisko.

Realizacja zadań inwestycyjnych może się wiązać z powstawaniem odpadów w związku z pracami budowlanymi. Głównym składnikiem odpadów budowlanych jest gruz betonowy, ceglany i ceramiczny. Materiały te po przetworzeniu stanowią cenny surowiec wtórny w postaci pełnowartościowego kruszywa budowlanego mogącego znaleźć zastosowanie również przy produkcji materiałów i elementów budowlanych podczas budowy obiektów budowlanych i dróg. W związku z powyższym należy podczas prac zapewnić odpowiednią zbiórkę i selekcję odpadów. Materiały budowlane powinny być wyodrębniane i wytwarzane w pobliżu budowy, tak aby zminimalizować zużycie energii potrzebnej do ich transportu. Tam, gdzie to możliwe, elementy budowlane należy wyprodukować poza obrębem budowy, a następnie dostarczyć je w docelowe miejsce, w celu maksymalizacji korzyści płynących z ich pozamiejscowego wytwarzania (m.in. minimalizacja powstawania odpadów, stosowanie recyklingu, powstawanie elementów wysokiej jakości, zmniejszenie hałasu i pylenia).

W Strategii nie planuje się takich działań, które wiązałyby się z wytwarzaniem i wprowadzaniem szkodliwych substancji i ścieków do gleby, mogących wpłynąć na jakość gruntu. Jedynie podczas prac budowlanych mogą zdarzyć się niekontrolowane wycieki substancji szkodliwych, w związku z czym – należy zachować szczególne środki ostrożności.

4.3.6 Hałas, promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem pól elektromagnetycznych są głównie obiekty elektroenergetyczne tj. linie wysokiego napięcia, stacje przesyłowo-rozdzielcze, transformatory, czy energetyczna instalacja zasilająca. Wykonanie projektów zakładających modernizację i powstawanie nowej infrastruktury wiąże się z użytkowaniem sprzętu elektrycznego, który musi być zasilany w trakcie prac. W związku z tym realizacja zadań budowlanych i modernizacyjnych zawartych w Strategii może wiązać się z wytwarzaniem pól elektromagnetycznych, ale tylko w trakcie trwania prac. Ważne jest, że promieniowanie wytwarzane podczas trwania prac będzie niemal niezauważalne z uwagi na ich charakter i czas trwania oraz ilość urządzeń elektrycznych potrzebnych do ich realizacji. Emisja pól elektromagnetycznych ustanie po zakończeniu prac

i będzie praktycznie niewykrywalna w fazie użytkowania nowych obiektów i elementów infrastruktury. Ponadto w trakcie trwania prac związanych z ww. zadaniami będzie prowadzony monitoring poziomu pól elektromagnetycznych.

Uciążliwości akustyczne wynikające z realizacji działań zawartych w Strategii będą dotyczyły głównie realizacji projektów zakładających budowę czy modernizację m.in. obiektów użyteczności publicznej czy ścieżek rowerowych, jednak będą one występowały jedynie na etapie budowy i w należyty sposób minimalizowane oraz ustąpią wraz z jej zakończeniem.

Działania podejmowane w ramach Strategii powinny uwzględniać obowiązujące normy emisji hałasu ujęte w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Głównym źródłem hałasu powstającego na obszarze Partnerstwa Roztocze jest ruch drogowy. Hałas drogowy powstaje w wyniku poruszania się pojazdów (odgłosy pracy silnika, układu wydechowego i napędowego), na styku opony z nawierzchnią drogową. Podstawowymi właściwościami nawierzchni, mającymi największy wpływ na zmniejszenie hałasu, są: szorstkość, wielkość ziaren kruszywa i zawartość wolnych przestrzeni.

Do najważniejszych środków zapobiegawczych lub minimalizujących negatywne oddziaływania na klimat akustyczny w trakcie budowy należą:

- działania w miejscu generowania hałasu (działania zarządzającego oraz użytkowników);
- związane z pojazdem (konstrukcja pojazdu, stan taboru);
- związane z infrastrukturą (konstrukcja, stan techniczny, rozwiązania sytuacyjne i wysokościowe);
- stosowanie elementów organizacji ruchu ograniczających prędkość i podnoszących płynność ruchu drogowego (sterowanie ruchem, ograniczenie sygnałów dźwiękowych, ronda, bramy wjazdowe do terenów zabudowanych, wyspy odginające pasy ruchu, azyle na przejściach dla pieszych);
- stosowanie podkładów pochłaniających i nawierzchni ograniczających hałas oraz drgania, zwłaszcza w pobliżu zabudowy mieszkaniowej;
- prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w ciągu dnia.

Budowa ścieżek rowerowych na terenie Partnerstwa przyczyni się do zmniejszenia udziału samochodów osobowych w ruchu drogowym. Pośrednio zmniejszy to poziom hałasu drogowego.

Podsumowując, uciążliwości akustyczne będą występowały na etapie powstawania inwestycji, jednak przy zastosowaniu odpowiednich środków będą one zminimalizowane i mało dokuczliwe, a wprowadzenie w życie większości zadań zawartych w Strategii przyczyni się do zmniejszenia generowanego hałasu w przyszłości.

4.3.7 Zasoby naturalne

Zasoby naturalne są to wszelkie występujące na Ziemi naturalne dobra możliwe do wykorzystania przez człowieka. Dzieli się je na:

- zasoby odnawialne – uzupełniane w sposób ciągły lub sezonowo, np. roślinność, zwierzęta;
- zasoby nieodnawialne – ich ilość jest ograniczona, przez co mogą one ulec wyczerpaniu, np. węgiel kamienny, ropa naftowa;
- zasoby częściowo odnawialne – np. gleby, woda.

Szereg działań ujętych w Strategii wpłynie w pozytywnym lub negatywnym stopniu na zasoby naturalne. Planowane są zadania, które przyczynią się do ochrony zasobów, jak np.:

- wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału geoparku poprzez tworzenie niezbędnej infrastruktury turystycznej;
- zagospodarowanie wód w zlewniach miejskich;
- zwiększenie dostępności i powierzchni terenów zielonych;
- budowa/rozbudowa wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury;
- przeprowadzanie kampanii promocyjno-informacyjnych mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców stref przygranicznych oraz społeczności międzynarodowej.

Wszystkie z powyższych działań wpłyną pozytywnie na jakość i wielkość zasobów naturalnych, przyniosą pozytywne skutki oraz ograniczą eksploatację.

Realizacja ustaleń Strategii nie będzie skutkować oddziaływaniem na zasoby naturalne i dobra materialne. Nie spowoduje eliminacji udokumentowanych zasobów naturalnych dopuszczonych do eksploatacji na zasadach określonych prawem. Dotyczy to także dóbr materialnych.

4.3.8 Dobra materialne, zabytki

W Strategii planuje się takie przedsięwzięcia, które będą się wiązały z ingerencją w obiekty materialne, są to:

- adaptacja budynku byłego kina w Lubaczowie na cele utworzenia Centrum Informacji Turystycznej z przeznaczeniem pomieszczeń na cele edukacyjno-szkoleniowe i wystawowe;
- przebudowa Gminnego Ośrodka Kultury wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną w Narolu;
- adaptacja gorzelni w Hucie Kryształowej na Galerię Sztuki;
- adaptacja obiektów na hostele: adaptacja budynku szkolnego w Kowalówce oraz budynku byłej biblioteki w Płazowie z przeznaczeniem na Hostele;
- utworzenie Zagrody kamieniarskiej w Nowym Bruśnie poprzez rewitalizację Zespołu Cerkiewnego w Nowym Bruśnie – Oddziału Muzeum Kresów w Lubaczowie (Powiatowej Instytucja Kultury), wraz z rozbudową i przystosowaniem do realizacji działalności muzealnej w oparciu o istniejące zasoby dziedzictwa geokulturowego.

W ramach Strategii planuje się przeprowadzenie prac estetycznych i przestrzennych, mających na celu poprawę wizerunku budynków, a zarazem miejscowości. W przypadku bliskiej lokalizacji tych prac względem obiektów dobra materialnego oraz zabytków, może wystąpić negatywne oddziaływanie. Prowadzone roboty remontowo-budowlane wraz ze stosowanymi urządzeniami mogą emitować wibracje oraz kurz i pyły. Zadania zawarte w Strategii nie przewidują jednoznacznego wystąpienia negatywnych oddziaływań na dobra materialne oraz zabytki.

Większość działań przewidzianych do realizacji w ramach Strategii wpłynie pozytywnie na dobra materialne, między innymi poprzez podniesienie atrakcyjności turystycznej Partnerstwa Roztocze, wygospodarowanie i urządzenie miejsc przeznaczonych do spotkań mieszkańców i spędzania wolnego czasu, budowę obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Również pozytywny wpływ na obiekty będzie mieć realizacja działań w zakresie wykorzystywania dziedzictwa kulturowego obszaru. Działania te przyczynią to się do promocji obiektów świadczących o kulturze i historii obszaru nie tylko wśród społeczności lokalnej, ale również wśród turystów i kuracjuszy odwiedzających obszar. Prace renowacyjne i estetyczne poprawią wizerunek budynków, a zarazem miejscowości, co będzie miało odzwierciedlenie w podniesieniu atrakcyjności turystycznej obszaru.

Znaczna grupa działań ujęta w Strategii przyczyni się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza z sektora transportowego oraz komunalno-bytowego. Mniejsze stężenie zanieczyszczeń w powietrzu spowolni proces niszczenia elewacji budynków.

W Strategii nie ma zadań, które przyczynią się do pogorszenia lub znacznego naruszenia dóbr materialnych oraz zabytków znajdujących się na terenie Partnerstwa Roztocze.

4.3.9 Obszary chronione, Natura 2000

Partnerstwo Roztocze położone jest w obrębie obszaru chronionego krajobrazu. Na obszarze znajdują się także obszary szczególnej ochrony tj. rezerwaty, pomniki, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000.

Głównym zagrożeniem dla celów i przedmiotów ochrony obszarów chronionych, w tym sieci Natura 2000, oraz ich integralności są działania prowadzone bezpośrednio na ich terenie. Część inwestycji planowanych w ramach Strategii będzie realizowana na terenach chronionych. Przy wykonywaniu tych inwestycji zostaną uwzględnione zakazy wymienione w *Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.):

- dla rezerwatów przyrody wymienionych w art. 15, ust. 1;
- dla parków krajobrazowych wymienionych w art. 17, ust. 1;
- dla obszarów chronionego krajobrazu wymienionych w art. 24, ust. 1;
- dla pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wymienionych w art. 45, ust. 1;
- w stosunku do stref ochrony – art. 60 ust. 6.

Zakazy ustanowione dla obszarów chronionego krajobrazu zgodnie z *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* nie dotyczą m.in. inwestycji celu publicznego oraz prowadzenia akcji ratowniczej, a także działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym. W odniesieniu do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wprowadzone zakazy nie dotyczą m.in. realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody. Inwestycje celu publicznego określa m.in. art. 6 *Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami* (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.). Do celów publicznych w rozumieniu ustawy zalicza się:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji;
- wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie;
- wydzielanie gruntów pod lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść, oraz budowa i eksploatacja tych lotnisk i urządzeń;

- budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń;
- budowa i utrzymywanie sieci transportowej dwutlenku węgla;
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania;
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego;
- budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, a także publicznych: szkół, obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych i obiektów sportowych;
- budowa i utrzymywanie obiektów oraz pomieszczeń niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu *Ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1640), a także innych obiektów i pomieszczeń związanych ze świadczeniem tych usług;
- budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich;
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą;
- poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla;
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej;

- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;
- inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

Zasięg terytorialny większości projektów strategicznych obejmuje tereny przekształcone antropogenicznie, w tym głównie tereny mieszkalnictwa znajdujące się poza obszarami chronionymi. Zadania, które po ustaleniu lokalizacji mogą być realizowane na terenach chronionych, to budowa/rozbudowa wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej jakości infrastruktury rowerowej. Oddziaływanie dotyczyć będzie głównie obszarów Natura 2000 obejmujących tereny zamieszkałe, na których rozwój infrastruktury sanitarnej i drogowej jest bardzo ważny. Zadania te najbardziej oddziaływać będą w czasie fazy budowy, podczas której wykonywane będą prace ziemne. Dodatkowo poprawa infrastruktury drogowej będzie wiązać się z utwardzeniem powierzchni oraz zmianą jej dotychczasowego użytkowania.

Analiza lokalizacji planowanych działań inwestycyjnych dotyczących infrastruktury społecznej, edukacyjnej, uzdrowiskowej i ogólnie budynków użyteczności publicznej wskazuje, że żadna inwestycja nie będzie realizowana na obszarach Natura 2000: Puszcza Solska, Łukawiec, Minokąt, Uroczyska Puszczy Solskiej oraz Uroczyska Roztocza Wschodniego. Natomiast wszystkie przedsięwzięcia znajdują się na obszarze parku krajobrazowego lub obszaru chronionego krajobrazu. Ponadto żadna inwestycja nie będzie realizowana na obszarze innych form ochrony przyrody, takich jak: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe czy rezerwaty przyrody.

Ponadto w chwili przygotowania Strategii nie jest znana dokładna lokalizacja przedsięwzięć związanych z budową wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury. Dlatego też dopiero po ustaleniu lokalizacji i skali przedsięwzięcia możliwa będzie ocena oddziaływania tego zadania. Jednakże przy projektowaniu ww. inwestycji, zaleca się ich lokalizowanie poza obszarem Natura 2000. W przypadku, kiedy sieć będzie musiała przebiegać przez obszar specjalnej ochrony siedlisk lub ptaków, należy niezbędne prace prowadzić w sposób jak najemnej oddziaływujący na chronione tereny. Wówczas położenie inwestycji nie wpłynie na zaburzenia populacji gatunków chronionych obejmujących spadek liczebności lub zagęszczenia, zmniejszenie zasięgu występowania gatunku, pogorszenie funkcjonowania populacji i jego jakości, czy zmniejszenie powierzchni siedliska gatunku. Ponadto ze względu na zasięg oraz skalę przedsięwzięcia, konieczne będzie przeprowadzenie odrębnego postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko z uwzględnieniem ewentualnego oddziaływania inwestycji na obszar Natura 2000.

Zwiększenie dostępności i powierzchni terenów zielonych obejmujących obszar Partnerstwa, będzie miało pozytywny wpływ na obszary chronionego krajobrazu, ponieważ przyczyni się do powstania nowych siedlisk zwierząt i roślin – wzrostu bioróżnorodności. Negatywne krótkotrwałe oddziaływanie nastąpi na skutek tworzenia terenów rekreacyjnych oraz zagospodarowania zdegradowanych terenów, w czasie których zostanie naruszona struktura gruntu. Po zakończeniu prac, obszary objęte inwestycją zostaną uporządkowane i zostanie przywrócony ład przestrzenny.

Prace związane z powstaniem obiektów kształtujących wizerunek Uzdrowiska Horyniec-Zdrój, tj.: powstanie deptaka spacerowego spójnego z architekturą turystyczno-uzdrowiskową Parku Zdrojowego oraz Deptaka Spacerowego w Dzielnicy Lecznictwa Uzdrowiskowego, budowa obiektów usługowo-warsztatowych odnoszących się do międzywojennego rozkwitu Horyńca-Zdroju jako Uzdrowiska oraz budowa Parku Kulturowego wzdłuż deptaka, planowane są na terenie Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego oraz w sąsiedztwie korytarza ekologicznego Nizina Sandomierska i obszaru specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 Horyniec – będą wiązały się ze zwiększonym hałasem czy emisją zanieczyszczeń. W fazie realizacji na obszarze może pojawić się zwiększona ilość odpadów. W celu ochrony siedlisk gatunków występujących na obszarach chronionych oraz zachowania drożności korytarza ekologicznego Nizina Sandomierska, podczas tworzenia bazy sanatoryjnej zostaną zastosowane następujące rozwiązania:

- prowadzenie ciągów komunikacyjnych przez korytarze migracyjne, w tym doliny rzeczne, w sposób ograniczający ilość ich przecięć przez dany ciąg;
- unikanie lokalizacji ciągów komunikacyjnych wzdłuż korytarzy ekologicznych (preferowanie przecięcia dolin rzecznych w najwęższym ich miejscu);
- przestrzeganie zasad ochrony (nienaruszania) elementów środowiska ważnych dla zachowania właściwego stanu korytarzy ekologicznych wzdłuż danego odcinka doliny cieku wodnego (zadrzewienia i zakrzaczenia, zbiorniki wodne, płaty roślinności szuwarowej, mokradła itp.);
- ograniczenie do minimum wycinki drzew i krzewów oraz stosowanie odpowiednich zabezpieczeń drzew i krzewów podczas prowadzenia prac;
- prowadzenie ewentualnej wycinki drzew poza okresem lęgowym ptaków;
- przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej (pod kątem gniazdowania ptaków i nietoperzy);

- tworzenie siedlisk zastępczych (budki lęgowe, skrzynki dla nietoperzy) jeśli zachodzi taka potrzeba;
- prowadzenie ręcznych wykopów w obrębie systemu korzeniowego drzew, unikanie usuwania korzeni strukturalnych, zabezpieczenie środkami grzybobójczymi ran po odciętych korzeniach, przycięcie korony proporcjonalnie do usuniętych korzeni, stosowanie zabezpieczeń pnia włókninami i obudowaniami z drewna;
- instalowanie specjalnych urządzeń ostrzegających zwierzęta przed niebezpieczeństwem poprzez zwiększenie czujności i gotowości.

Na obecnym etapie nie przewiduje się, aby realizacja zadań związanych z Uzdrowiskiem Horyniec-Zdrój znacząco negatywnie oddziaływała na obszary takie jak: Południoworoztoczański Park Krajobrazowy oraz korytarz ekologiczny Nizina Sandomierska i obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 Horyniec. Ostatecznie o charakterze i skali oddziaływania przesądzą rozwiązania techniczne i organizacyjne wynikające z szczegółowych projektów i koncepcji, które na obecnym etapie nie są znane.

Na obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Roztocze, w jego pobliżu oraz w granicach korytarza ekologicznego Roztocze przewiduje się realizację projektu związanego z rozwojem transgranicznego geoparku „Kamienny Las na Roztoczu". Projekt Strategii nie przewiduje przedsięwzięć infrastrukturalnych związanych z negatywnym wpływem na cele ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze. Ostatecznie o charakterze i skali oddziaływania przesądzą rozwiązania techniczne i organizacyjne wynikające z szczegółowych projektów i koncepcji, które na obecnym etapie nie są znane.

Opracowując projekt dokumentu starano się, aby był on zgodny z zapisami *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.), *Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 8 listopada 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* (Dz. U. z 2022 r. poz. 96) oraz *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowań Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczonych jako obszary Natura 2000* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713), standardowymi formularzami danych o obszarach Natura 2000 (SDF) oraz poradnikami opracowanymi przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska.

Realizacja przedsięwzięć zaproponowanych w ramach Strategii nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000 wyznaczonych na terenie Partnerstwa Roztocze, w tym w szczególności:

1. nie pogorszą stanu siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
2. nie wpłyną negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
3. nie pogorszą integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązań z innymi obszarami.

W związku z powyższym nie zachodzi również konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

Do zakazów dotyczących pomników przyrody występujących na terenie Partnerstwa Roztocze należą:

- niszczenie, uszkadzanie lub przekształcanie obiektu lub obszaru;
- wykonywanie prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- dokonywanie zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce leśnej;
- umieszczanie tablic reklamowych.

Podczas realizacji zadań zawartych w Strategii respektowane będą wszystkie ww. zakazy. Nie przewiduje się, aby realizacja przedsięwzięć wynikających ze Strategii wpływała na występujące na obszarze Partnerstwa Roztocze pomniki przyrody. W związku z tym nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na te formy ochrony przyrody.

Nie przewiduje się, aby realizacja przedsięwzięć wynikających ze Strategii wpływała na występujące na obszarze Partnerstwa Roztocze rezerwaty przyrody. Żadne z przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Strategii nie będzie zlokalizowane na obszarze ww. rezerwatów. W związku z tym nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na te formy ochrony przyrody.

Teren Partnerstwa Roztocze znajduje się w przestrzeni korytarzy ekologicznych: Nizina Sandomierska oraz Roztocze. Warunkiem istnienia korytarzy ekologicznych jest ich nieprzerwanie trwałą, nieprzekraczalną barierą infrastrukturalną, a do takich należą bariery antropogeniczne. Zatem korytarze ekologiczne są również elementem organizującym przestrzeń życia człowieka. Planowane w Strategii działania wiążą się z ingerencją w tereny zamieszkałe przez ludność oraz przekształcone antropogenicznie, które nie obejmują obszarów korytarzy ekologicznych. W przypadku projektowania inwestycji w ramach Strategii na przestrzeni kolejnych lat należy odpowiednio dobierać lokalizację, aby nie zakłócić podstawowych funkcji korytarzy ekologicznych.

Realizacja przedsięwzięć na terenie lub w sąsiedztwie obszarów chronionych będzie poprzedzana rozpoznaniem pozwalającym na respektowanie zakazów oraz realizację działań w zakresie czynnej ochrony ekosystemów. Prace budowlane, ziemne, remontowe itp. będą realizowane w taki sposób, żeby nie mieć wpływu na cele i przedmioty ochrony obszarów chronionych, w tym sieci Natura 2000. W uzasadnionych przypadkach, zgodnie z art. 15, pkt 4, 5 i 34, art. 60 ust. 7 ustawy o ochronie przyrody, właściwy organ ochrony środowiska może zezwolić na obszarach chronionych na odstępstwa od zakazów (jeżeli takie zezwolenie nie zostało wcześniej uzyskane).

Podsumowując stwierdza się, że realizacja Strategii nie będzie oddziaływać negatywnie zarówno na obszarowe, jak również indywidualne formy ochrony przyrody (pomniki przyrody). Jedyny wyjątek stanowi budowa/rozbudowa wielofunkcyjnej błękitno-zielonej infrastruktury oraz budowa nowych odcinków ścieżek rowerowych, których przebieg może kolidować z obszarami chronionymi. Jednakże dopiero po ustaleniu lokalizacji i skali przedsięwzięcia możliwa będzie ocena zasięgu oddziaływania na tereny cenne przyrodniczo.

Prognozuje się, iż pozostałe zadania w Strategii nie wpłyną na pogorszenie się stanu chronionych siedlisk przyrodniczych poprzez fizyczną degradację, zmniejszenie powierzchni czy zmianę cech charakterystycznych siedliska. Działania nie spowodują pogorszenia stanu gatunków znajdujących się na tym obszarze, pogorszenia szans osiągnięcia oraz przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk w przyszłości.

4.4 Skumulowane i transgraniczne oddziaływanie na środowisko

W Prognozie nie stwierdza się konieczności przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ocena ryzyka wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko jest obligatoryjnym elementem analiz przeprowadzanych w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jest to wymóg przewidziany w prawie krajowym, wynikający z przepisów prawa międzynarodowego – Konwencji EKG ONZ o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r., zwanej dalej „Konwencją" oraz Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie ocen wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE L 197 z 21.7.2001, str. 30, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157, z późn. zm.) tzw. „dyrektywy SEA". Z treści art. 2 ust. 3 Konwencji wynika, że procedurze oceny oddziaływań transgranicznych poddaje się przede wszystkim konkretne przedsięwzięcia inwestycyjne, w tym transport. Ponadto Konwencja, a w ślad za nią prawo unijne wymagają, aby procedurze oceny poddawać również projekty planów i programów, których realizacja może wywoływać znaczące skutki środowiskowe na terenie państwa sąsiedniego. W załącznikach I i III do Konwencji podano listę typowych przedsięwzięć wymagających takiej oceny, a także wskazano kryteria kwalifikujące te działania do przeprowadzania oceny, do których w szczególności zalicza się wielkość, lokalizację oraz poziom narażenia.

Ustalenia Strategii obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze Partnerstwa Roztocze, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter miejscowy i lokalny.

Oddziaływania poszczególnych zadań ujętych w *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* będą się nakładały w przypadku ich równoczesnej realizacji. Największe oddziaływanie skumulowane wystąpić może w przypadku działań zmierzających do budowy nowych odcinków ścieżek rowerowych oraz tworzenia nowych i modernizacji istniejących obiektów na terenie Partnerstwa Roztocze. Poszczególne zadania inwestycyjne mogą w krótkim czasie oddziaływać na powietrze atmosferyczne i powierzchnię terenu oraz klimat akustyczny. Należy jednak podkreślić, że natężenie i zakres przewidywanych oddziaływań skumulowanych będą niewielkie. Będą to oddziaływania krótkoterminowe, ograniczone do czasu trwania prac budowlanych. Harmonogram realizacji

zadań zostanie tak skonstruowany, aby z jednej strony uwzględnić technologię robót, z drugiej zaś ograniczyć kumulację uciążliwych oddziaływań. Nie zidentyfikowano oddziaływań skumulowanych, wynikających z realizacji w tym samym czasie innych programów lub planów na terenie Partnerstwa Roztocze.

4.5 Opis przewidywanych działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją zadań Strategii

Projekt Strategii został opracowany, aby możliwe było przeprowadzenie inwestycji oraz wdrożenie programów mających na celu m.in. poprawę jakości życia mieszkańców Partnerstwa Roztocze oraz uatrakcyjnienie terenu dla turystów i kuracjuszy. Z jednej strony realizowane zadania będą odpowiedzią na problemy i potrzeby mieszkańców obszaru. Z drugiej zaś realizacja projektów powinna przyczynić się do rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska, po części w województwie podkarpackim oraz na terenie Partnerstwa Roztocze.

Przy realizacji *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* należy stosować wszystkie dostępne technologie i rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska, takie jak racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody, poprzez:

- stosowanie energii ze źródeł odnawialnych i wybór rozwiązań proekologicznych: budowa budynków energooszczędnych, wykorzystanie kolektorów słonecznych i pomp ciepła;
- minimalizację wytwarzanych odpadów i zwiększanie stopnia ich recyklingu;
- preferowanie i wspieranie transportu rowerowego;
- stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych zmniejszających emisję hałasu oraz minimalizujących wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, gleb i powierzchni ziemi;
- ograniczenie do minimum wszelkich przejawów antropopresji na terenach chronionych i w ich sąsiedztwie.

W ramach Strategii nie planuje się zadań, które w znaczący sposób negatywnie oddziaływałyby na środowisko. Mając na uwadze powyższe rozdziały, w których oceniono wpływ planowanych inwestycji na środowisko, stwierdza się, że część zadań będzie miała pozytywny, a pozostała neutralny wpływ na środowisko. Tylko nieliczne elementy planowanych przedsięwzięć mogą w nieznacznym stopniu wpływać negatywnie na niektóre komponenty środowiska.

Faza realizacji projektu, tj. prowadzenie prac budowlanych, może wiązać się z niekorzystnymi uciążliwościami powstającymi w trakcie prowadzonego procesu budowlanego. Na etapie realizacji może wystąpić negatywne oddziaływanie na środowisko. Oddziaływania te będą mieć charakter odwracalny, chwilowy oraz będą występować w relatywnie krótkim czasie (krótkoterminowo).

Negatywne oddziaływanie na środowisko fazy realizacji inwestycji wymienionych w projekcie można ograniczyć poprzez wykonanie prawidłowego projektu, uwzględniającego potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji. Proponowane środki zapobiegawcze dla zminimalizowania lub wykluczenia wpływu realizacji Strategii to:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy w czasie realizacji inwestycji;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie prac do harmonogramu robót;
- stosownie wysokiej klasy rozwiązań technicznych;
- ograniczanie i oszczędzanie podczas budowy surowców, takich jak: woda, piasek i energia;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- ograniczenie do minimum miejsca robót budowlanych i remontowych;
- utworzenie szlaków komunikacyjnych dla pojazdów i maszyn budowlanych;
- zabezpieczanie w miarę możliwości drzew, krzewów i zieleni niskiej w pobliżu robót;
- prowadzenie nowych nasadzeń w zamian za rośliny wycięte;
- w miarę możliwości stosowanie rodzimego gruntu;
- zabezpieczenie i późniejsze wykorzystanie żyznej wierzchniej warstwy humusowej;
- zabezpieczenie placu budowy;
- zastosowanie maszyn i pojazdów o niskiej emisji hałasu i spalin do otoczenia;
- w czasie działań związanych ze wzmożonym pyleniem stosowanie odpowiedniej siatki zabezpieczającej i zwilżającej pylące powierzchnie.

Oddziaływanie na środowisko poszczególnych zadań ujętych w Strategii będzie się nakładało w przypadku ich równoczesnej realizacji. Harmonogram realizacji zadań musi więc być tak skonstruowany, aby z jednej strony uwzględnić technologię robót, a z drugiej zaś ograniczyć kumulację uciążliwych oddziaływań.

Podczas prac budowlanych zaleca się, aby wykonawca posiadał środki chemiczne powodujące neutralizację ewentualnych wycieków z maszyn budowlanych w sytuacji wystąpienia awarii urządzeń pracujących na terenie budowy, tak aby nie powodować emisji zanieczyszczeń do gruntu. Zaleca się organizację placu budowy w ten sposób, aby uniemożliwić wystąpienie niekontrolowanych skażeń gleby. Miejsca gromadzenia materiałów do budowy, bazy sprzętu i zaplecze budowlane powinny zostać wyznaczone i przygotowane w sposób zabezpieczający wody płynące, ujęcia wód oraz grunt przed skażeniem. Sprzęt budowlany poruszający się po placu budowy i na drogach dojazdowych powinien mieć ustalone trasy przejazdu i organizację ruchu.

W fazie budowy będą powstawać odpady socjalno-bytowe wytwarzane przez pracowników firmy wykonawczej. Zaleca się, aby wykonawca robót budowlanych, na 30 dni przed rozpoczęciem działalności złożył zgodnie z art. 24 ust. 1 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.) informację o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania tymi odpadami, a także zapewnił prawidłowy sposób gospodarowania wytworzonymi odpadami na etapie realizacji inwestycji, zgodnie z postanowieniami ww. ustawy. Odpady powinny być segregowane, gromadzone w szczelnych oznakowanych pojemnikach i wywiezione na składowisko.

Ścieki socjalno-bytowe wytwarzane przez pracowników firmy wykonawczej będą odprowadzane do istniejącej kanalizacji lub magazynowane w szczelnym zbiorniku bezodpływowym, a następnie wozem asenizacyjnym wywiezione na oczyszczalnię ścieków.

Na etapie eksploatacji zrealizowane inwestycje zasadniczo powinny wpłynąć korzystnie na stan środowiska. W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne, proponuje się podjęcie działań łagodzących, które wskazano w poniższej tabeli.

Tabela 8 Propozycje działań minimalizujących dla poszczególnych rodzajów zadań związanych z realizacją projektów strategicznych

Rodzaj komponentu objętego oddziaływaniem	Opis potencjalnego oddziaływania	Propozycje działań minimalizujących
Etap budowy		
Ludzie i ich zdrowie, powietrze, fauna, flora	▪ negatywny wpływ związany z etapem realizacji poszczególnych inwestycji wynikający ze zwiększonej emisji zanieczyszczeń i hałasu; – oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji;	▪ prowadzenie prac budowlanych w godzinach dziennych, stosowanie sprzętu w dobrym stanie technicznym, eliminowanie bezproduktywnej pracy sprzętu na jałowym biegu, oszczędne korzystanie z obszaru pod teren budowy, zwilżanie powierzchni terenu w celu eliminacji pylenia z placu budowy; ▪ zabezpieczenie terenu budowy przed ewentualnym skażeniem środowiska w wyniku potencjalnych wycieków z maszyn i sprzętu budowlanego, mycie kół pojazdów wyjeżdżających z placu budowy; ▪ odtworzenie pierwotnego stanu roślinności na terenach inwestycji poprzez uporządkowanie i nasadzenie nowej roślinności; ▪ podczas realizacji zamierzeń inwestycyjnych stosowanie najlepszych dostępnych technik BAT; ▪ dokładny charakter działań minimalizujących powinien być określany w ramach poszczególnych ocen oddziaływania na środowisko na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach; ▪ odpowiednia lokalizacja i wariantowanie przedsięwzięć; ▪ lokalizacja inwestycji umożliwiająca dotrzymanie standardów akustycznych.
Zabytki	▪ potencjalny negatywny wpływ na elewacje i powierzchnie budynków wynikający z prowadzenia prac budowlanych (wibracje, emisja zanieczyszczeń) poszczególnych inwestycji w zasięgu oddziaływania na obiekty zabytkowe; – oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji; w przypadku zniszczenia obiektu archeologicznego – oddziaływanie stałe;	▪ prowadzenie prac budowlanych z dbałością o wartości zabytkowe obiektów w konsultacji z konserwatorem zabytków; ▪ w przypadku natrafienia w trakcie prowadzenia prac ziemnych na obiekt mogący mieć wartość zabytkową – wstrzymanie prac i zabezpieczenie obiektu do momentu konsultacji z kierownikiem budowy i Urzędem Gminy/Miasta/Starostwem lub konserwatorem zabytków.
Krajobraz	▪ przekształcenia krajobrazu w wyniku prowadzenia prac budowlanych inwestycji (nowe obiekty); – oddziaływania bezpośrednie, krótkoterminowe, ograniczone do miejsca prowadzenia prac;	▪ prowadzenie prac i tworzenie obszaru zabudowy z uwzględnieniem minimalizacji zajęcia terenu; ▪ prowadzenie selektywnej gospodarki odpadami.

Flora, fauna, obszary chronione, w tym Natura 2000	▪ potencjalne ujemne oddziaływania na gatunki i siedliska zwierząt oraz rośliny związane z prowadzeniem prac budowlanych oraz termomodernizacyjnych budynków w fazie realizacji poszczególnych inwestycji; – oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji; – oddziaływania długotrwałe, częściowo odwracalne;	▪ ograniczenie powierzchni terenu przeznaczonego pod budowę; ▪ ogradzanie placu budowy w celu ochrony przed wtargnięciem zwierząt; ▪ dostosowanie terminu prowadzonych prac budowlanych do okresów lęgowych i rozrodczych zwierząt (ptaków, płazów i nietoperzy) lub stworzenie siedlisk zastępczych; ▪ lokalizowanie inwestycji poza terenami przyrodniczo cennymi, jeśli zostały takie zidentyfikowane w trakcie wyznaczania wariantów lokalizacyjnych przedsięwzięcia; ▪ uwzględnianie zapisów zawartych w Planach zadań ochronnych/Planach ochrony podczas planowania i realizacji inwestycji zlokalizowanych na terenach obszarów chronionych; ▪ stosowanie wyłącznie mieszanek roślin gatunków rodzimych do obsiewania terenów przekształconych; ▪ zabezpieczenie drzew w przypadku prowadzenia prac budowlanych w bezpośrednim ich sąsiedztwie oraz w miarę możliwości prowadzenie prac ziemnych ręcznie w obrębie systemu korzeniowego; ▪ umożliwienie przejścia dla poszczególnych grup zwierząt przy prowadzeniu inwestycji liniowych; ▪ wyznaczenie terenów pod zagospodarowanie zielenią wokół nowych obszarów inwestycyjnych.
Powierzchnia ziemi, gleby	▪ możliwy negatywny wpływ na jakość gleb w fazie realizacji inwestycji budowlanych; ▪ negatywy wpływ związany z naruszeniem istniejącej struktury powierzchni ziemi i gleb, wynikający z konieczności wykonania prac ziemnych; – oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, ograniczone do miejsca lokalizacji inwestycji;	▪ stosowanie sprawnych technicznie pojazdów w celu zminimalizowania ryzyka zanieczyszczenia powierzchni ziemi; ▪ odpowiednia gospodarka odpadami na placu budowy, stosowanie sorbentów na wypadek wycieków substancji niebezpiecznych.
Wody	▪ negatywny wpływ na jakość wód w fazie budowy nowych obiektów w czasie awarii maszyn budowlanych, wycieków substancji szkodliwych; – oddziaływania bezpośrednie, chwilowe, występujące jedynie w awaryjnych sytuacjach;	▪ prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy w czasie realizacji inwestycji; ▪ posiadanie środków pozwalających na minimalizację negatywnego wpływu na wody, powstałego na skutek awarii maszyn budowlanych.

Zasoby naturalne	▪ budowa nowych obiektów oraz planowane inwestycje drogowe mogą przyczynić się do wzrostu wykorzystania surowców naturalnych, w tym wody, piasku, kruszyw budowlanych; – oddziaływania chwilowe, o zasięgu uzależnionym od wielkości zapotrzebowania na surowce;	▪ racjonalne gospodarowanie surowcami podczas prowadzenia prac budowlanych, oszczędność wody, utylizacja pozostałości po rozbiórkach obiektów budowlanych i stosowanie do wyrobu półproduktów jak największej ilości surowców z odzysku.
Rodzaj komponentu objętego oddziaływaniem	**Opis potencjalnego oddziaływania**	**Propozycje działań minimalizujących**
Etap eksploatacji		
Flora, fauna, obszary chronione, w tym Natura 2000	▪ wzmożony ruch turystyczny na obszarach cennych przyrodniczo, co wiąże się ze zwiększoną antropopresją na cenne siedliska; – oddziaływanie stałe, o zasięgu uzależnionym od miejsca wprowadzenia ruchu turystycznego;	▪ uwzględnienie zasady turystyki zrównoważonej – nie należy planować obciążającej środowisko infrastruktury turystycznej na obszarach ochrony ścisłej (rezerwaty); ▪ lokalizacja ścieżek edukacyjnych i turystycznych poza stwierdzonymi siedliskami chronionymi; ▪ ograniczenie udostępnienia turystycznego ekosystemów i obszarów przyrodniczych objętych ochroną, wrażliwych na antropopresję.
Krajobraz	▪ zajmowanie nowych powierzchni pod ścieżki rowerowe; – oddziaływania bezpośrednie o zasięgu i skali uzależnionej od rodzaju i zakresu inwestycji;	▪ analiza lokalizacji nowych elementów zagospodarowania pod względem wpływu na krajobraz i wybór miejsc, w których inwestycje nie zakłócą istotnie aktualnych walorów krajobrazowych i pozwolą dotrzymać wymogów ochrony krajobrazu; ▪ wkomponowywanie nowych elementów z poszanowaniem walorów krajobrazowych inwestowanych terenów; ▪ stosowanie zieleni izolującej, np. przy inwestycjach liniowych; w przypadku budowy ekranów akustycznych w miarę możliwości powinny być stosowane ekrany naturalne bądź półnaturalne; ▪ utrzymanie porządku na terenach nowych obszarów zainwestowanych; ▪ prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów w obrębie inwestowanych/nowo zagospodarowanych obszarów.

Ludzie i ich zdrowie, powietrze, klimat	▪ potencjalny wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza, wzrost hałasu związany z intensyfikacją ruchu na rozbudowanych i zmodernizowanych drogach oraz w związku ze wzmożonym transportem np. odpadów do zakładów ich zagospodarowania; – oddziaływanie bezpośrednie, stałe o dużym zasięgu;	▪ intensyfikacja rozwoju komunikacji publicznej, stanowiącej konkurencję dla ruchu indywidualnego; ▪ stosowanie ekranów akustycznych ograniczających emisję hałasu; ▪ nasadzenia zieleni przy drogach; ▪ transport odpadów poza terenami zabudowanymi.

Źródło: Opracowanie własne

5. Rozwiązania alternatywne

Przeprowadzając analizę wariantów poszczególnych przedsięwzięć, można porównywać ze sobą następujące elementy inwestycyjne:

- warianty lokalizacji;
- warianty konstrukcyjne i technologiczne;
- warianty organizacyjne;
- wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”.

Inwestycje uwzględnione w projekcie *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* charakteryzują się dużym stopniem ogólności. Dokument w głównej mierze wyznacza kierunki działań jakie należy realizować w poszczególnych obszarach dotyczących funkcjonowania Partnerstwa, bez określania szczegółowych rozwiązań (ram) lokalizacyjnych i technologicznych dla konkretnych zadań. W związku z czym określenie alternatywnych rozwiązań lokalizacyjnych, konstrukcyjnych i organizacyjnych dla zaplanowanych zadań w niniejszej Prognozie – jest niemożliwe. Szczegółowe rozwiązania alternatywne dotyczące lokalizacji, rozwiązań technologicznych i konstrukcyjnych, przedstawione powinny być na poziomie każdej inwestycji na etapie przed jej realizacją, w ramach procedury uzyskiwania decyzji i pozwoleń administracyjnych (np. w dokumentacji technicznej/projektowej, karcie informacyjnej, raporcie oddziaływania na środowisko).

Pewne natomiast jest, iż rozwiązanie alternatywne polegające na braku realizacji projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* wpłynie negatywnie na wszystkie komponenty środowiska, ponieważ jak wykazano w niniejszej Prognozie, zadania zaplanowane do realizacji w ramach dokumentu oddziaływać będą w sposób pozytywny stały i długoterminowy na poszczególne komponenty środowiskowe, natomiast zaniechanie ich realizacji pogorszy stan środowiska na terenie Partnerstwa Roztocze.

Na obecnym etapie da się przedstawić jedynie ogólne rozwiązania, które można by było zastosować w przypadku, jeśli w trakcie uzyskiwania decyzji środowiskowych po wyznaczeniu konkretnych lokalizacji realizacji zadań okazałoby się, że mogą one znacząco wpłynąć na środowisko.

Rozwiązania alternatywne dla działań mogących negatywnie oddziaływać na środowisko mogą dotyczyć:

- innej lokalizacji (warianty lokalizacji);
- innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne);
- innego sposobu zarządzania (warianty organizacyjne);
- wariantu niezrealizowania inwestycji, tzw. „opcja zerowa".

Proponowane rozwiązania alternatywne do działań przedstawionych w Strategii polegają m.in. na:

- wytyczaniu tras ścieżek rowerowych poza obszarami chronionymi;
- zachowaniu standardów akustycznych dla zabudowy chronionej, stosowaniu cichego sprzętu, podkładów pochłaniających hałas oraz drgania;
- zastosowaniu technologii ograniczających energochłonność oraz emisję zanieczyszczeń;
- budowie elementów infrastruktury podnoszącej bezpieczeństwo, wspieranej z odnawialnych źródeł energii (np. panele fotowoltaiczne) oraz na oświetleniu automatycznie dopasowującym parametry działania do warunków (np. ograniczenie natężenia światła w przypadku braku przechodniów).

6. Analiza skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu

Zgodnie z art. 55 ust. *5 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko.

Niniejszy obowiązek prowadzony będzie na bieżąco przez Starostę, Burmistrza i Wójtów poprzez prowadzenie procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których realizacja wpisuje się w cele wyznaczone w projekcie Strategii (m.in. poprzez szczegółową analizę raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub karty informacyjnej przedsięwzięcia oraz przede wszystkim kontrolę przestrzegania nałożonych decyzją na inwestora obowiązków z zakresu ochrony poszczególnych komponentów środowiskowych, we wszystkich fazach realizacyjnych przedsięwzięcia). Nadrzędnym celem wydawanych decyzji środowiskowych będzie takie ukształtowanie planowanego przedsięwzięcia, aby w możliwie najmniejszym stopniu pogorszyło stan środowiska.

Ponadto za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Zarząd Związku, którego Przewodniczący wyznacza po jednym Koordynatorze ds. Strategii Partnerstwa Roztocze z każdej z gmin i powiatu, wchodzących w skład Partnerstwa Roztocze, którzy będą tworzyli Zespół Operacyjny zarządzający całym procesem wdrażania, koordynujący działania i przygotowujący raport z monitoringu w okresach trzyletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez członków Związku Powiatowo-Gminnego „Ziemia Lubaczowska" oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze Partnerstwa i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów i zadań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników odbywa się raz na 3 lata i jest realizowany do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy przypada na

lata 2023–2025, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca września 2026 r. Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom obszaru, jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów z monitoringu, za pośrednictwem stron internetowych członków Partnerstwa, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą trzyletnich zmian wskaźników.

7. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Wstęp i informacje o projekcie dokumentu

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030,* zwany dalej „Strategią". Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii, zgodnie z obowiązującymi przepisami i uzgodnieniami, jest kompleksowa analiza możliwego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska działań przewidzianych do realizacji w ramach dokumentu, w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, ocena występowania oddziaływań skumulowanych i analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych oraz potrzeby działań kompensacyjnych. Prognoza została opracowana w taki sposób, aby wnioski z przeprowadzonych analiz, propozycje łagodzenia potencjalnych oddziaływań negatywnych, a także rekomendacje były przydatne na wszystkich szczeblach wdrażania projektu Strategii.

Podstawy prawne i zakres Prognozy

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* jest *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, która zawiera transpozycję do prawodawstwa polskiego Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko. Przy opracowywaniu Prognozy przeanalizowano, zgodnie z przepisami i uzgodnieniami, oddziaływania na wszystkie elementy środowiska, w tym, m.in. na: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, integralność obszarów chronionych, wodę, powietrze, ludzi, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat akustyczny, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy, identyfikując stopień i rodzaj oddziaływań. W szczególności przeanalizowany został wpływ Strategii na obszary chronione. Opracowana Prognoza jest zgodna z uzgodnionym zakresem z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Rzeszowie. Projekt *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* stanowi jeden z najważniejszych instrumentów polityki terytorialnej oraz stanowi podstawowy dokument umożliwiający ubieganie się o dotacje. Dokument zawiera projekty obrazujące najważniejsze

potrzeby gmin z obszaru działania Związku oraz wskazuje ścieżki rozwoju na najbliższe lata. Strategia zawiera wiele zadań, które w bezpośredni sposób przyczynią się do poprawy stanu środowiska na ww. obszarze m.in. poprzez zminimalizowanie niskiej emisji, czy zwiększenie efektywności energetycznej.

Przeanalizowano dyrektywy unijne, strategie krajowe oraz wojewódzkie i gminne, a także dokumenty programowe, m.in. programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza oraz plany gospodarki niskoemisyjnej. Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska, w oparciu o dostępne materiały, pozwoliła na zidentyfikowanie głównych problemów i zagrożenia środowiska na terenie objętym Strategią, jak również określono jego aktualny stan. Z jednej strony służyć to powinno takiemu kształtowaniu Strategii, aby maksymalnie została wykorzystana do poprawy stanu środowiska, a z drugiej do umożliwienia oceny wpływu na środowisko i identyfikacji ewentualnych znaczących oddziaływań negatywnych oraz zaproponowania działań minimalizujących ten wpływ, wskazania działań alternatywnych i ewentualnie kompensujących.

Podsumowując – *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* ma przybliżać osiągnięcie priorytetów spójnych z zapisami dokumentów wyższego rzędu.

Analiza stanu wyjściowego środowiska

Analizą stanu środowiska objęto wszystkie jego elementy, a w szczególności: różnorodność biologiczną, klimat akustyczny, powietrze i klimat, wody powierzchniowe i podziemne, gospodarkę wodno-ściekową, ochronę przyrody, gospodarkę odpadami, gleby, zasoby naturalne oraz promieniowanie elektromagnetyczne, a także istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.*

Analiza stanu środowiska na terenie Partnerstwa Roztocze wykazała, iż do najważniejszych problemów związanych z utrzymaniem oraz poprawą standardów dla poszczególnych komponentów należą przede wszystkim:

- nadmierny hałas drogowy, który jest głównym źródłem przekroczeń standardów akustycznych. Największa liczba osób narażonych na ponadnormatywny hałas zamieszkuje obszary w okolicy głównych ciągów komunikacyjnych;

- utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyle zawieszonym PM10 w zakresie średniorocznego poziomu docelowego w Mieście Lubaczów;
- emisja CO_2 oraz zanieczyszczeń gazowych i pyłowych ze zwiększonego spalania paliw w pojazdach samochodowych;
- presja urbanizacyjna na tereny niezabudowane oraz wysoki poziom urbanizacji, które powodują konieczność zapewnienia infrastruktury komunikacyjnej.

Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji Strategii

Rezygnacja z realizacji założeń Strategii będzie wpływać na:

- wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz pogorszenie jakości powietrza – w szczególności na terenach miejskich;
- skutek zwiększenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwiększenia ładunku zanieczyszczeń przenikających do wód powierzchniowych i podziemnych oraz środowiska glebowego;
- zwiększoną emisję gazów (w tym w szczególności CO_2) oraz pyłów, co negatywnie wpłynie na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, a w konsekwencji będzie czynnikiem je pogłębiającym;
- pogorszenie jakości powietrza spowodowanego niską emisją, która wynika głównie z ogrzewania budynków paliwem o niskiej jakości;
- zwiększające się koszty ogrzewania budynków użyteczności publicznej oraz indywidualnych gospodarstw;
- pogłębiające się zanieczyszczenia w obrębie zbiornika wodnego, a wraz z tym zanik różnorodności biologicznej w ekosystemie;
- pogłębiające się procesy niszczenia zabytków w wyniku oddziaływań środowiskowych;
- zwiększone ryzyko wypadków i kolizji na zatłoczonych i nie zmodernizowanych drogach, a także większe ryzyko wypadków z udziałem rowerzystów i pieszych.

Rekomendacje działań minimalizujących oddziaływanie negatywne oraz inne możliwe warianty

Realizacja zaplanowanych zadań w ramach projektu Strategii wpłynie na poprawę jakości i stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego. Jednak w fazie realizacji niektórych inwestycji może dojść do chwilowych i krótkotrwałych negatywnych oddziaływań środowiskowych. W przypadku wystąpienia oddziaływań negatywnych danego

działania na środowisko, zaproponowano sposoby ich zapobiegania i ograniczania, do których możemy zaliczyć podstawowe rozwiązania mające na celu ochronę poszczególnych komponentów środowiska, jakie należy stosować na etapie prac budowalnych w trakcie realizacji przedsięwzięcia. Przy planowaniu prac w obrębie budynków należy mieć na uwadze, iż budynki mieszkalne i inne obiekty budowlane stanowią potencjalne siedliska gatunków chronionych, w szczególności ptaków i nietoperzy. W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków chronionych, należy przed przystąpieniem do prac w obrębie budynków dokonać ich obserwacji pod kątem występowania gatunków chronionych.

Zgodnie z metodyką Prognozy, na obszarze objętym opracowaniem oceniono szczegółowo możliwe oddziaływania wszystkich obszarów wsparcia przewidzianych do realizacji w ramach Strategii, na poszczególne elementy środowiska. Przy ocenie wykorzystano wypracowane kryteria oceny oddziaływania uwzględniające stan i największe problemy środowiska, możliwe negatywne oddziaływania zadań ujętych do realizacji w Strategii, jak również cele dokumentów strategicznych międzynarodowych, krajowych i regionalnych. Realizacja wszystkich zadań będzie miała pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego, gdyż Strategia ma na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska oraz zapewnia skuteczne mechanizmy, mające na celu ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój walorów środowiska.

Oddziaływanie na obszary chronione Natura 2000

Stwierdzono, że duża część zadań wyznaczonych w Strategii ma charakter bezinwestycyjny – organizacyjny, koncepcyjny lub planistyczny. Przeprowadzona analiza wpływu działań inwestycyjnych na środowisko wykazała, że nie będą one oddziaływać znacząco na środowisko. Z oceny oddziaływania wpływu planowanych zadań wynika, że w prawie wszystkich przypadkach zamierzenia Strategii będą mieć co najmniej potencjalnie korzystny lub neutralny wpływ na poszczególne komponenty środowiska.

Realizacja projektu w głównej mierze wpłynie pozytywnie na:

- lokalny krajobraz – ze względu na poprawę wizerunku miejscowości znajdujących się na terenie Partnerstwa;
- klimat i powietrze – ze względu na działania ograniczające emisję pyłów i zanieczyszczeń do atmosfery;
- mieszkańców – ze względu na realizację szeregu działań przyczyniających się do poprawy jakości życia i rozwoju lokalnej społeczności.

W ramach realizacji przedsięwzięć określonych w Strategii przewiduje się bezpośrednie, pozytywne oddziaływanie na walory przyrodnicze poprzez realizację zadań takich jak: wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału geoparku poprzez tworzenie niezbędnej infrastruktury turystycznej, zwiększanie dostępności i powierzchni terenów zielonych oraz przeprowadzanie kampanii promocyjno-informacyjnych mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców stref przygranicznych oraz społeczności międzynarodowej. Można także stwierdzić, iż wskazane grupy działań pozwolą pośrednio pozytywnie wpływać na gatunki zwierząt oraz roślin, m.in. poprzez poprawę jakości powietrza.

Negatywne oddziaływanie w największym stopniu związane będzie z etapem budowy nowych inwestycji – przede wszystkim usuwaniem drzew i krzewów, ryzykiem zajęcia stanowisk gatunków roślin chronionych oraz stanowisk chronionych zwierząt, jak również przerwaniem drożności korytarzy migracyjnych zwierząt oraz ich płoszeniem. Mając jednak na względzie, iż planowane działania w większości będą dotyczyły obszarów zurbanizowanych oraz zastosowane zostaną działania kompensacyjne, oddziaływanie nie powinno być znaczące. Większość z niekorzystnych oddziaływań na gatunki, siedliska przyrodnicze czy korytarze migracyjne będzie miała charakter miejscowy oraz krótkotrwały, a przy zastosowaniu odpowiednich środków zapobiegawczych możliwe będzie zminimalizowanie ich negatywnego wpływu.

Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Zawarte w Strategii zadania będą realizowane na obszarze Partnerstwa Roztocze, a ich zasięg oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter miejscowy i lokalny, a tylko w niektórych przypadkach regionalny. Działania, które będą miały charakter regionalny, będą oddalone od granicy państwowej i nie będą wywierać znaczącego oddziaływania na państwa sąsiadujące z Polską. Wobec tego, dokument ten nie podlega procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Ocena skutków w przypadku braku realizacji Strategii oraz korzyści z jej realizacji

Główne założenia odnoszące się do realizacji Strategii dotyczą przede wszystkim tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości i aktywności społecznej Partnerstwa Roztocze przy zachowaniu różnorodności biologicznej.

Inwestycje zaplanowane w projekcie dokumentu są istotne nie tylko ze względu na potrzeby mieszkańców obszaru, ale także środowiska naturalnego tj. m.in. zmniejszenie niskiej emisji.

Realizacja celów zakładanych w Strategii będzie pośrednio przyczyniać się do zachowania oraz poprawy walorów środowiskowych (poprawy jakości powietrza, poprawy jakości wód), a także wpłynie na wymiar społeczny i gospodarczy. Najistotniejszy skutek, który wynikałby z zaniechania realizacji Strategii, dotyczy braku alokacji środków dla projektów przewidzianych do wsparcia w ramach środków zewnętrznych.

Prezentacja wariantów alternatywnych

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3b *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,* Prognoza powinna przedstawiać rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru.

Rozwiązania alternatywne dla działań mogących negatywnie oddziaływać na środowisko mogą dotyczyć:

- innej lokalizacji (warianty lokalizacji);
- innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne);
- innego sposobu zarządzania (warianty organizacyjne);
- wariantu niezrealizowania inwestycji, tzw. „opcja zerowa”.

Proponowane rozwiązania alternatywne do działań przedstawionych w Strategii polegają m.in. na:

- wytyczaniu tras ścieżek rowerowych poza obszarami chronionymi;
- zachowaniu standardów akustycznych dla zabudowy chronionej, stosowaniu cichego sprzętu, podkładów pochłaniających hałas oraz drgania;
- zastosowaniu technologii ograniczających energochłonność oraz emisję zanieczyszczeń;
- budowie elementów infrastruktury podnoszącej bezpieczeństwo, wspieranej z odnawialnych źródeł energii (np. panele fotowoltaiczne) oraz na oświetleniu automatycznie dopasowującym parametry działania do warunków (np. ograniczenie natężenia światła w przypadku braku przechodniów).

Propozycja metod oceny skutków realizacji Strategii

W ramach opracowania Strategii wskazano harmonogram wdrażania działań oraz sposoby raportowania realizacji jej założeń. Podano także wskaźniki, które będą służyć monitorowaniu prowadzonych prac.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych analiz w trakcie prac nad Prognozą oddziaływania na środowisko, można wyciągnąć następujące wnioski ogólne:

- ocena spójności celów projektu Strategii z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym potwierdza istnienie zbieżności zapisów z dokumentami wyższych szczebli, jednak ze względu na specyfikę dokumentu oraz jego wąski zakres, nie wszystkie cele będą realizowane w ramach przedmiotowego dokumentu;
- ocenia się, że Strategia jako całość będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko Partnerstwa, w szczególności na jakość powietrza, klimat akustyczny oraz życie i zdrowie mieszkańców. W ramach realizacji projektów związanych z infrastrukturą drogową nie można wykluczyć negatywnych oddziaływań na część komponentów środowiska (głównie o charakterze pośrednim, krótkotrwałym i miejscowym);
- oddziaływania negatywne określone w Prognozie mogą wystąpić, jednak czy do tego dojdzie – decydującą rolę odgrywać będzie ich lokalizacja, zastosowana technologia oraz dokładny zakres inwestycji. Ograniczenie negatywnego wpływu będzie możliwe także poprzez zastosowanie odpowiednich działań minimalizujących i kompensujących.

W Prognozie wskazano na liczne rozwiązania minimalizujące, przy czym za główne zasady można uznać:

- przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko z przedstawieniem wariantu możliwie najmniej obciążającego środowisko, a jednocześnie ekonomicznie uzasadnionego, zapewniając wysoki poziom merytoryczny oraz biorąc pod uwagę wszystkie możliwe oddziaływania, zwłaszcza na obszary chronione;
- sprawne egzekwowanie zapisów określonych w decyzjach administracyjnych i przepisach prawnych;
- lokowanie inwestycji poza terenami przyrodniczo cennymi;

- przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej na etapie planowania konkretnego przedsięwzięcia (np. w ramach oceny oddziaływania na środowisko);
- uwzględnianie zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego przy wyborze lokalizacji i opracowywaniu projektu inwestycji (np. zachowanie lub stworzenie terenów zieleni przydrożnej) oraz zachowanie wymogów ochrony krajobrazu.

Ocena przedstawionych w projekcie Strategii działań oraz projektów przyjętych do realizacji wskazuje na całościowe, synergiczne podejście do rozwoju terenu Partnerstwa Roztocze. Ocena działań zaplanowanych do wsparcia w ramach Strategii nie wskazała na występowanie znaczących negatywnych oddziaływań.

Spis map

Mapa 1 Położenie Partnerstwa Roztocze na tle województwa podkarpackiego 42
Mapa 2 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w Partnerstwie Roztocze w 2021 roku 45
Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia w Partnerstwie Roztocze w 2021 roku 46
Mapa 4 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O_3 ze względu na ochronę zdrowia w Partnerstwie Roztocze w 2021 roku 46
Mapa 5 Główna sieć komunikacyjna na terenie Partnerstwa Roztocze 51
Mapa 6 Partnerstwo Roztocze – uwarunkowania: położenie gmin względem JCWPd, GZWP oraz obszarów zagrożenia powodziowego 63
Mapa 7 Formy ochrony przyrody na terenie Partnerstwa Roztocze 72
Mapa 8 Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem form ochrony przyrody 97
Mapa 9 Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem uwarunkowań wodnych 99

Spis rysunków

Rysunek 1 Legenda do treści mapy Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem form ochrony przyrody…….98
Rysunek 2 Legenda do treści mapy Lokalizacja poglądowa zadań inwestycyjnych wynikających z projektu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* względem uwarunkowań wodnych……100

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju Ponadlokalnego z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu 18

Tabela 2 Wyniki pomiarów równoważnego poziomu hałasu (L_{AeqD}, L_{AeqN}) w 2019 r. na terenie Lubaczowa 49
Tabela 3 Wyniki pomiarów równoważnego poziomu hałasu (L_{DWN}, L_N) w 2019 r. na terenie Lubaczowa 49
Tabela 5 Wykaz zasobów kopalin na terenie Partnerstwa Roztocze 65
Tabela 6 Wykaz najważniejszych geostanowisk w Partnerstwie Roztocze 66
Tabela 7 Powierzchnia obszarów chronionych na terenie Partnerstwa Roztocze 84
Tabela 8 Matryca potencjalnych oddziaływań na środowisko poszczególnych projektów strategicznych i zadań zwartych w Strategii 94
Tabela 9 Propozycje działań minimalizujących dla poszczególnych rodzajów zadań związanych z realizacją projektów strategicznych 127

Załącznik nr 1 **Kielce, 26.02.2024 r.**

OŚWIADCZENIE
AUTORA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO O SPEŁNIENIU WYMAGAŃ O KTÓRYCH MOWA W ART. 74a UST. 2

Oświadczam, iż jako Autor prognozy oddziaływania na środowisko do projektu dokumentu *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Partnerstwa Roztocze na lata 2022–2030* **spełniam wymagania**, o których mowa w art. 74a ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. (tj. Dz. U. 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.) o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko tj. posiadam ukończone w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym studia magisterskie na kierunku związanym z kształceniem w zakresie nauk technicznych z dziedzin nauk technicznych z dyscypliny: inżynieria środowiska.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Klaudia Guzy

(podpis autora prognozy)